

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární a preprimární edukace

**Pobyt venku jako výchovně vzdělávací prostředek v
předškolním období**

Diplomová práce

Autor: Bc. Lenka Děkány
Studijní program: N7531 Předškolní a mimoškolní pedagogika
Studijní obor: Pedagogika předškolního věku
Vedoucí práce: PhDr. Yveta Pohnětalová, Ph.D
Oponent práce: PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literatury.

V Turnově, dne 26. 3. 2018

Poděkování

Děkuji PhDr. Yvetě Pohnětalové Ph.D za odborné vedení a cenné rady, které mi zpracování práce poskytla. Děkuji MŠ Přepěře a MŠ Radošovice za spolupráci při netradičních aktivitách dětí.

Anotace

DÉKÁNY, Lenka. *Pobyt venku jako výchovně vzdělávací prostředek v předškolním období*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 126 s.

Cílem diplomové práce je zjistit význam pobytu venku v předškolním vzdělávání z pohledu pedagogů mateřských škol a rodičů. Teoretická část čerpá z legislativy a odborných publikací. Zabývá se předškolním vzdělávání a současnou problematikou pobytu venku, dále se věnuje důležitosti budování vztahů dětí k přírodě a svému okolí. Empirická část pomocí kvantitativního výzkumu zkoumá názory rodičů a pedagogů mateřských škol. Jako výzkumné metody bude použit dotazník vlastní konstrukce. Výsledkem diplomové práce bude sestavení návrhu a doporučení, jak realizovat pobyt venku v předškolním zařízení.

Klíčová slova: děti, pobyt venku, předškolní období, předškolní vzdělávání, mateřská škola

Annotation

DÉKÁNY, Lenka. *Outdoor stay as an educational means within the early childhood period*. Hradec Králové: Faculty of education, University Hradec Králové, 2018. 126 pp.

The thesis aim is to determine the importance of outdoor stay within the pre-school education from the perspective of kindergarten teachers and parents. The theoretical part draws on the legislation and subject publications. It deals with early childhood education and current issues regarding the outdoor stay. It also focuses on the importance of building children's relation to nature and their environs. The empirical part, while using the quantitative research, examines the views of parents and kindergarten teachers. A custom questionnaire will be used as the main method. The thesis shall result in a concept composition and recommendation on how to implement outdoor-stay activities at a pre-school facility.

Keywords: children, Outdoor time, preschool period, Preschool education, Nursery /kindergarten

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Specifika předškolního věku.....	10
3. Současná legislativa k pobytu venku v mateřské škole.....	11
4. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	15
5. Problematika pobytu venku v současnosti.....	16
6. Pobyt venku v mateřské škole	19
6.1. Školní zahrada	21
6.2. Specifika dvouletých dětí při pobytu venku	22
7. Lesní mateřská škola	23
7.1. Historie lesních mateřských škol	23
7.2. Charakteristika lesních mateřských škol	25
7.3. Základní vybavení do přírody v lesní mateřské škole a bezpečnostní pravidla ...	26
8. Přírodní zahrada	28
8.1. Prvky přírodní zahrady	29
8.2. Bezpečnost dětí v přírodní zahradě	30
9. Shrnutí	31
10. Výzkumné šetření.....	32
10.1. Cíl výzkumu.....	32
10.2. Výzkumné otázky	32
10.3. Metodologie výzkumu.....	32
10.4. Interpretace výsledků dotazníkového šetření učitelů	34
10.5. Interpretace výsledků dotazníkového šetření rodiče	53
10.6. Shrnutí výzkumného šetření	69
10.7. Diskuze	71
11. Závěr	73
12. Použité zdroje	74
13. Seznam příloh	78

1. Úvod

Když jsem si měla vybrat téma své diplomové práce, okamžitě se mi v hlavě vybavil nádherný čas strávený s dětmi venku v přírodě v blízkosti naší mateřské školy. Většina dětí byla venku maximálně spokojená a šťastná. Bohužel pozoruji, že se tento trend mění a děti i učitelé často nevědí, jak s dětmi venku pracovat.

Diplomovou práci na téma pobyt venku jsem si vybrala z vlastní zvědavosti. Opravdu mne neskutečně zajímalo, jaký názor mají rodiče na pobyt venku v mateřské škole a jak ho vnímají. To samé jsem se snažila zjistit i u učitelů v mateřské škole. Dle mého mínění je pobyt venku na čerstvém vzduchu nedocenitelný a děti se venku vzdělávají již pouhým pozorováním a zkoumáním přírody a krajiny kolem sebe. Samotný prožitek z pozorování a objevování, je to nejcennější v celém dětství.

Obsahem teoretické části diplomové práce je legislativa týkající se pobytu venku a mateřské školy, specifika předškolního věku, problematika pobytu venku a pobyt venku v mateřské škole, vybavenost školních zahrad, lesní mateřská škola a přírodní zahrady. Cílem empirické části práce bylo pomocí dotazníkového šetření zjistit názory rodičů a učitelů na pobyt venku v mateřské škole, vybavení školní zahrady, kolik času by ideálně v mateřské škole měly děti trávit venku.

Před 11 lety, v době, kdy jsem bývala začínající učitelkou, mi bylo kladeno při realizaci pobytu venku mnoho překážek ze strany vedení mateřské školy i rodičů. Většina se týkala organizace pobytu venku a také toho, jak jsou děti umazané z vycházek. Při realizaci pobytu venku jsem se vždy snažila, aby děti zažívaly pocity radosti a objevovaly svět kolem sebe. *„Malé děti jsou poháněny svou vlastní přirozeností, aby aktivně získávaly zkušenosti se světem, který je obklopuje. Svě ruce používají nejen pro ty nejzákladnější praktické účely, ale také jako nástroj pro získávání vědomostí. Pokud dáme dětem volnost ve vhodném prostředí (které pro ně ovšem musíme připravit), umožní nám na své schopnosti a svou přirozenost překvapivý pohled“*(Montessori,2003, s.115).

Využívali jsme s dětmi ve svém okolí vše, co se dalo. Dle mých zkušeností se domnívám, že v běžné mateřské škole jsou tyto aktivity velmi upozaděné na úkor řízených činností. Zajímavou alternativou je Lesní mateřská škola.

Problém, na který často při realizaci pobytu venku narážíme, je nevhodné oblečení dětí, někdy i málo podnětné okolí mateřské školy, ale i nechť učitelé brát děti ven při horším

počasí. Proto by se mateřské školy měly zaměřit na to, jak nejlépe využívat své okolí i na využití školních zahrad a jejich vzhled. Ve své práci se zaměřuji i na různé aktivity při pobytu venku v mateřské škole a jak je realizovat. Další úžasnou alternativou jsou přírodní zahrady vybudované přímo v mateřské škole.

2. Specifika předškolního věku

Předškolní věk je jedno z nejkrásnějších období v životě člověka. V tomto věku je dítě vnímavé, aktivní. Přirozeně se učí od svých vzorů a pozorováním okolí. Ale nejvíce zkušeností získává vlastní aktivitou a objevováním. Zkušenosti, které může prožít, jsou pro něj trvalé. V tomto věku jsou děti objevovatelé, průzkumníci a vědátři.

Období předškolního věku je definované různě například Langmeier, Krejčířová (2006) uvádí, že předškolní věk spadá do období od narození až po vstup do školy. Oproti tomu v pedagogickém slovníku je definován předškolní věk takto: „*Vývojové období dítěte od dovršení třetího roku věku po vstup do školy, tzn. do dovršení šestého roku života. Hlavní činností předškolního dítěte je hra. V tomto věkovém období dítě zpravidla navštěvuje mateřskou školu, která jej postupně připravuje na vstup do školy. Základem stále zůstává rodinná výchova, na které mateřská škola staví a která napomáhá dalšímu rozvoji dítěte* (Průcha, 2008, s. 186). Dítě je v tomto období pohybově zdatné, rozvíjí se motorika, zručnost, kresba, řeč, myšlení a všechny poznávací procesy, je zde i velký vývoj v oblasti sociální a emoční. Aktivita a sebeprosazení je v tomto období hlavní potřebou dítěte. Myšlení je spojeno s přímou aktivitou a činností. Dítěti při orientaci ve světě často napomáhá fantazie tak, aby se pro něj stal svět srozumitelným. Fantazie předškolního dítěte je nepřehledně bohatá a neskutečně veliká. V předškolním věku je třeba děti neustále motivovat. Předškolák je schopen si zapamatovat a naučit se velké množství říkadel a básní. Jeho mechanická paměť je úžasná. Dochází u něj k rozvoji obecné informovanosti a jeho znalosti zaznamenávají velký vzestup. Ve vývoji kresby lze pozorovat ohromný pokrok. Dítě napodobuje to, co vidí. Dle předlohy dokáže napodobit i složitější obrazce. Jeho kresby jsou stále diferencovanější, reálnější a objevují se detaily (Švingalová, 2006). „*Období předškolního věku je nejpozoruhodnější etapou lidského jedince, spojuje vše, co bylo u dítěte vrozeno, s tím, co se výchovou a učením stane zlatým mostem k budoucí dospělé osobnosti. Je to doba, na kterou si již v dospělosti vzpomínáme, ke které se vracíme, která zanechává v naší paměti již mnohé stopy*“ (Lisá, 1986, s. 174).

V období předškolního věku jsou otevřena dokořán takzvaná okna poznání a rozvíjení. Toto období je mimořádně příznivé pro rozvíjení různých oblastí a osobnostních stránek dítěte. Intenzivně zde probíhají procesy zrání a učení.

Již nikdy jako v tomto období se nebude jedinec vyvíjet tak bouřlivě a snad ani tak intenzivně. Proto musíme využít tuto dobu k co největšímu a nejširšímu rozvoji dítěte (Mertin, 2010).

Nastává zde i rozvoj sociální stránky dítěte. V předškolním období dost často děti zažívají první odloučení od rodiny. Děti navazují první dětská přátelství, která mohou přetrvat velmi dlouho. Zpočátku období si děti hrají pouze vedle sebe, až později jsou schopné mezi sebou spolupracovat. Dítě v tomto období vyloženě potřebuje kontakt s vrstevníky. Dítě přejímá různé sociální role a rádo napodobuje své okolí. Děti vůči ostatním projevují empatii a snaží se jim v mezích možností pomoci či je utiшит, pokud se jim něco stalo. Děti v předškolním věku nerozumí ironii a opravdu intenzivně vnímají jakoukoliv nespravedlnost (Dékány, 2012).

Hra dětí předškolního věku souvisí s rozvojem motoriky, s rozvojem kognitivních struktur. Zapojení dítěte ve hře, jeho spontánnost a soustředění, závisí na mnoha faktorech předchozího vývoje i současném stavu dítěte. Závisí na tom, s kým si dítě hraje, kolik má času na hru, s čím si hraje. *„Zároveň však platí, že si dítě může hrát přinejmenším stejně kvalitně a s plným nasazením v lese s kůrou, dřívky a kamínky jako se složitou hračkou.“* (Mertin, 2010, s. 21).

3. Současná legislativa k pobytu venku v mateřské škole

V této části diplomové práce vycházím z veškeré v současnosti platné legislativy týkající se pobytu venku v mateřské škole. Jedná se především o tyto dokumenty: Úmluva o právech dítěte, Školský zákon, Vyhláška o předškolním vzdělávání, Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. V předškolním vzdělávání se legislativa týkající se pobytu dětí venku protíná v mnoha směrech.

Úmluva o právech dítěte je závazný dokument pro všechny země, které ji přijaly. Československá federativní republika ji podepsala 30. září 1990 a v platnost pro nás vstoupila 6. února 1991. Dítětem je pro tuto úmluvu myšlen každý člověk do 18 let věku. Její základní myšlenkou je, že každý člověk má právo na důstojný život.

V Úmluvě o právech dítěte se týká problematika pobytu venku hlavně oblasti práva na odpočinek a volný čas. Ten by měl být v mateřské škole částečně naplňován pobytem

venku. Dále práva na ochranu zdraví, jelikož pobyt venku na čerstvém vzduchu podporuje zdraví dítěte a jeho duševní pohodu. Nedílnou součástí podpory zdraví je pohyb, který dítě venku vykonává.

Zákon č. 561/2004 ve znění pozdějších předpisů Sb.101/2017 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) stanovuje podmínky, za kterých se výchova a vzdělávání uskutečňuje. Jasně udává práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání. (Eichlerová, 2012) Předškolním vzděláváním se ve školském zákonu zabývá část druhá. Školský zákon udává, že školy a školská zařízení jsou při vzdělávání dětí povinny vytvářet podmínky pro zdraví vývoj dětí a přihlížet k jejich fyziologickým potřebám. Zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí a poskytují dětem nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Jsou povinny vést evidenci úrazů dětí. Ministerstvo dále stanovuje vyhlášku způsobu evidence úrazů a opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí (Školský zákon, 2017). V praxi to znamená, že škola neustále pověřuje učitele, aby děti proškolovali v rámci prevence před úrazy a v rámci ochrany dětí.

Učitel stále děti upozorňuje na rizika v průběhu různých aktivit a pobytu venku. Určitě opravdu záleží na tom, jak staré děti ve své skupině učitel má a jakým způsobem s nimi o prevenci úrazů mluví. Nezbytnou součástí je i praktický nácvik nebezpečných situací a uvědomování si, co by se mohlo stát. Ovšem malé děti ještě nemají dostatečnou představu o nebezpečí a klidně se bezhlavě hrnou za míčem do silnice či odejdou s cizím člověkem.

Vyhláška č. 14/2005 o předškolním vzdělávání se zabývá počty dětí na učitele při pobytu venku. Učitel vykonává dohled nad dítětem až ve chvíli, kdy mu dítě bylo předáno zákonným zástupcem či jinou pověřenou osobou. Ředitel mateřské školy stanovuje počty učitelů vzhledem k počtu dětí tak, aby byla zajištěna co největší bezpečnost dětí. Na jednoho učitele může připadnout při pobytu venku maximálně 20 dětí z běžných tříd nebo 12 dětí, pokud jsou ve třídě děti mladší tří let nebo děti s priznanými podpůrnými opatřeními druhého až pátého stupně. Ovšem ve výjimečných případech může ředitel počty dětí při pobytu venku na jednoho učitele zvýšit. A to tak, že v případě 20 dětí z běžných tříd může počet dětí zvýšit až na 28 dětí na učitele. A v případě dětí s podpůrnými opatřeními a dětí do tří let z 12 dětí na učitele na 23 dětí na učitele. Při specifických činnostech jako jsou sportovní aktivity, obtížný terén či zvýšení počtu dětí by měl ředitel mateřské školy k tomuto faktu přihlídnout. Měl by určit dalšího

pedagogického pracovníka a ve výjimečných případech jinou způsobilou zletilou osobu, která je v pracovně právním vztahu s mateřskou školou, aby vykonávala dozor nad dětmi. Pokud je ve třídě lesní mateřské školy přítomno více než 8 dětí, tak souběžně s ní vykonává dozor nepedagogický pracovník s odbornou způsobilostí (Vyhláška o předškolním vzdělávání, 2017).

Dle mých zkušeností jsou tyto počty opravdu vysoké a s přihlédnutím ke své praxi bych rozhodně počty dětí na učitele nezvyšovala, ale naopak snižovala. Na základě mých zkušeností je ideální počet maximálně 12-14 dětí z běžné třídy na učitele a maximálně 6 dětí ze třídy, kde jsou podpůrná opatření od druhého stupně či děti netříleté. To je samozřejmě můj subjektivní názor a záleží na zdatnosti dětí v dané třídě či jejich druhu oslabení.

Zákon 258/2000 Sb. ve znění 225/2017 Sb. se zabývá ochranou veřejného zdraví a udává nám v mateřské škole různé požadavky. V propojení s mateřskou školou jsou to hlavně požadavky na prostory a provoz škol a školských zařízení, služby péče o dítě v dětské skupině a živností, jejichž předmětem je péče o děti. Jedním z nejdůležitějších faktorů tohoto zákona ohledně mateřské školy je režim dne. Režim dne zohledňuje fyzické i věkové zvláštnosti dětí a mladistvých, podmínky pohybové výchovy a otužování.

Dále se zabývá režimem stravování včetně pitného režimu. Tyto podmínky jsou upraveny v zařízení pro výchovu a vzdělávání v provozním řádu. Dále se zde hovoří o podmínkách a požadavcích na vnitřní prostředí staveb a hygienické požadavky na venkovní hrací plochy. „Provozovatel venkovní hrací plochy určené pro hry dětí je povinen zajistit, aby písek užívaný ke hrám dětí v pískovištích nebyl mikrobiálně, chemicky a parazitárně znečištěn nad hygienické limity upraveném prováděcím právním předpisem“ (parag.13, zákon 258/2000). Tyto podmínky provozování, režim údržby pro hrací plochy s pískovištěm a zajištění hygienických norem stanoví ve svém provozním řádu.

Vyhláška 410/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů se zabývá hygienickým zajištěním prostorů a provozem zařízení. Vymezuje předškolní věk a ve vztahu k předškolním dětem říká: „*Dítětem předškolního věku je fyzická osoba, která nezačala plnění povinné školní docházky*“. V paragrafu č. 3. této vyhlášky se určují prostorové podmínky pro děti předškolního věku v zařízení. Hovoří se zde o tom, že nezastavěná plocha určená pro hry a pobyt dětí předškolního věku i s travnatou plochou v zařízení pro výchovu a vzdělávání musí být nejméně 4 metry čtvereční na jedno dítě.

Upozorňuje také na to, jak by měl provozovatel zařízení pro výchovu a vzdělávání postupovat při volbě rostlin na školní zahradě i uvnitř budovy. Je třeba zde brát hlavně zřetel na ochranu zdraví dětí a při výběru rostlin to zohlednit. Určitě na školní zahradu nepatří jedovaté keře, jako je třeba tis a další jedovaté rostliny. Je ovšem třeba vytvořit na školní zahradě dostatek stínu jako ochranu před slunečním zářením a přehřátím dětí. Vysazovat stromy a rostliny dostatečně daleko od sebe, pravidelně o ně pečovat. Vyvarovat se toho, aby nám nebraly zbytečně světlo v místnosti. Při péči o rostliny a travnaté plochy by nám mohly pomáhat i děti. A tím se i učít pečovat o přírodu a uvědomovat si její krásu.

Vyhláška určuje také mikroklimatické podmínky tak, že při extrémních venkovních teplotách nad 30 stupňů celsia by mělo být vyučování přerušeno. Děti mají mít možnost pobytu mimo budovu a to včetně zajištění dostatečného pitného režimu. V provozních podmínkách, které řeší paragraf č. 21 této vyhlášky, se stanovuje délka pobytu venku. Denní délka pobytu dětí předškolního věku v zařízení pro výchovu a vzdělávání je obvykle 2 hodiny dopoledne. Délka odpoledního pobytu je závislá na délce pobytu dítěte v zařízení. Zpravidla se v zimních a letních měsících délka pobytu venku může upravovat podle venkovních teplot. Při pobytu dětí venku je třeba i zohlednit jaké mají ve školce oblečení na ven. Pobyt venku můžeme za výjimečných situací, jako jsou nepříznivé klimatické podmínky či smogová situace zkrátit případně vynechat. V zimě je třeba dbát i na povětrnostní podmínky, případně mraz, a podle toho upravovat délku pobytu venku. Rozhodně to ovšem není důvod ho úplně vynechávat. V letních měsících by se výuka měla v co největší možné míře přesouvat do venkovního prostředí, jako jsou kryté terasy či altány. Důležitým faktorem je zde i venková teplota a zajištění dostatečného pitného režimu.

Za nepříznivé klimatické podmínky lze kromě výskytu smogové situace považovat velmi silný vítr, opravdu velký déšť, hustou mlhu, husté sněžení, teplotu vzduchu pod -10 stupňů celsia a kombinaci uvedených situací (Tomicová, 2015). S nástupem horšího počasí s inverzí, mlhou, větrem v období podzimních měsíců a zimy se názory rodičů i učitelů na pobyt venku dost často liší. Kompetence k rozhodnutí o pobytu venku v době nepříznivých klimatických podmínek přísluší ředitelce, případně učitelce. Ředitel nebo učitelka se rozhodují na základě vyhlášení smogové situace, dle aktuálního počasí v daném místě. Když se rozhodují, zohlední především to, kde se mateřská škola nachází (vysoký stupeň dopravy, zástavba, vedle fabrik, či kousek od lesa, na samotě atd.). Poté

posoudí aktuální zdravotní stav dětí, jejich věk, přítomnost hendikepovaných a aktuální klimatické podmínky v daném místě. Nesmíme zapomenout, že je potřeba dbát i na správné oblečení dětí při pobytu venku. Pokud jsou podmínky nepříznivé, doporučuje se pobyt venku zkrátit na 15-20 min.

4. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Do roku 1989 pracovaly všechny mateřské školy podle jednotného programu, kde nebyl prostor pro individualizaci. Posledním programem před revolucí roku 1989 byl Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy z roku 1984.

Výchova se zakládala na ideových principech socialismu. Byl zde ovšem i požadavek na všestranný a harmonický vývoj dítěte s přihlédnutím na jeho věkové zvláštnosti a zjištění bezproblémového přechodu z mateřské školy na školu základní. Díky novému programu mělo dojít i k částečnému uvolnění režimu dne a měla zde být vnesena určitá tvárnost a dynamičnost (Klimková, 2010).

Po roce 1989 měly učitelky potřebu v mateřských školách pracovat jiným způsobem a to tak, aby respektovaly osobnost dítěte a jeho individualitu. Učitelky se snažily dětem nabízet mnohem větší volnost a samostatnost při výběru činností a vést děti k demokratickému myšlení. Jelikož v naší zemi nebyl tou dobou žádný závazný kurikulární dokument, tak si mateřské školy začaly vytvářet své vlastní školní kurikula, kde hlavně převažovala hra a dominovaly spontánní činnosti. Ovšem problém nastal v určité nesourodosti. Některé mateřské školy měly kurikula krásně promyšlená a naplánovaná, ale u některých mateřských škol bylo kurikulum bez plánování a značně nepromyšlené.

Tím se nám nabídka mateřských škol v kvalitě hodně rozlišovala a tím, že mateřské školy vedly boj o děti, se zde začalo objevovat i mnoho nadstandartních aktivit. Tím, jak byla každá mateřská škola jiná, se začala objevovat potřeba našemu předškolnímu vzdělávání určit směr a vytvořit závazné státní kurikulum, protože více jak 10 let nemělo naše předškolní vzdělávání žádný závazný vzdělávací program (Svobodová, 2010).

Školská politika našeho státu ve svém dlouhodobém záměru usiluje o zvýšení kvality předškolního vzdělávání. Vyšší efektivity v pedagogické práci se snaží dosáhnout pomocí cílů v rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. První rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání 2001 vznikl ve spolupráci se zástupci

alternativních programů pod vedením Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (Bečvářová, 2003).

Rámcový vzdělávací program prošel postupem času mnoha inovacemi. Nejnovějším je RVP PV z ledna roku 2018. Rámcový vzdělávací program není právní normou, ale je závazným dokumentem pro všechny mateřské školy, které podle něj dále vytvářejí své školní vzdělávací programy. „*Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení*“ (RVP PV, s. 5. 2018)

Hlavním principem RVP PV je akceptovat vývojové zvláštnosti dětí předškolního věku. Rozvíjet dítě v rámci jeho individuálních možností a potřeb. Zajišťovat srovnatelnou úroveň vzdělávacích programů různých mateřských škol. Poskytuje možnost individuální profilace každé mateřské školy pomocí jejího školního vzdělávacího programu.

Umožňuje mateřským školám využívat různé formy a metody vzdělávání a přizpůsobovat je konkrétní mateřské škole. Jsou zde uvedena i kritéria k vlastnímu hodnocení mateřské školy. (RVP PV 2018). Rámcový vzdělávací program je rozdělen do pěti oblastí, které rozvíjejí dítě po stránce biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní, environmentální.

V rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání se tyto oblasti nazývají: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Oblast dítě a jeho psychika je rozdělen ještě do tří podoblastí: Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, sebepojetí, city a vůle (viz příloha č.1 RVP PV upravený pro pobyt venku).

5. Problematika pobytu venku v současnosti

Pedagogové, psychologové i lékaři mluví o blahodárném účinku přírody na dětské zdraví a upozorňují, že nedostatek pohybu v přírodním prostředí má na tělesnou i duševní stránku dítěte negativní dopad. V přírodním prostředí děti nalézají dostatek přirozených podnětů. Příroda hraje nenahraditelnou roli v rozvoji zdravé osobnosti. Mnoho civilizačních chorob úzce koresponduje s nedostatkem pohybu venku. Na tyto choroby je dobré aplikovat „léčbu přírodou“. Ať to jsou procházky po lese či různé aktivity (chůze na boso v mechu, objímání stromů atd.) (Jančaříková, 2013).

V Evropě i Americe, kde tempo civilizace neustále prohlubuje propast mezi člověkem a přírodou, se lidé snaží vyhovět potřebám dítěte v tomto věku tak, že ho zahrnou množstvím křivčovitých hraček. Skutečné potřeby však zůstávají nepochopeny (Montessori, 2003, s. 114).

Výchova dětí se čím dál více odehrává v uzavřeném prostoru, jako jsou učebny, sportovní haly, tělocvičny. Hodně dětí rozvíjí své schopnosti dost jednostranně. Dnešní děti ztrácejí kontakt s přírodou a hodně času tráví ve virtuálním světě. Zajímavé je, že již batole je schopno práce na mobilním telefonu či tabletu, ale sáhnout na listí či umazat si ruce se bojí. Děti se většinu informací o okolním světě dozvídají zprostředkovaně pomocí obrázků atd. To není zcela špatné, ale tento systém výuky předpokládá, že se někdy obrázky a realita propojí, což není až tak úplnou pravdou. Dítě se potřebuje učit hlavně prožitkem a kontaktem s reálným světem.

Výzva hovoří o tom, že pokud by děti měly možnost trávit určitý čas svého času pod stromy, byly by celkově spokojenější, všestrannější, životaschopnější a lépe připravené na život (Zpátky pod stromy, 2018). Naši rodiče a prarodiče vyrůstali na vesnicích a volný pohyb venku býval samozřejmostí. Dnešní generace dětí a jejich rodičů je ale spíše doma ve městech či na udržovaných trávnících oplocených zahrad.

Nedílnou součástí trávení volného času jsou i městské parky, které se snaží v betonovém městě nabídnout alespoň kousek přírody. Mnoho lidí se v současnosti v lese necítí dobře a má nedůvěru k přírodě (Lipinská, 2008, V přírodě bezpečně).

V mateřských školách se dříve pravidelně vyskytovala zahrádka, kde děti mohly děti společně pěstovat různé plodiny. Později se tyto zahradnické koutky začaly rušit. V současnosti se naštěstí mnoho mateřských škol vrací k záhonkům na školních zahradách a učitelé společně s dětmi pěstují různé plodiny. Děti se pravidelně o zahrádku starají. A tím u dětí pěstujeme nejen lásku k přírodě, ale i zodpovědnost. Na školních zahradách mohou děti pracovat i s různým zahrádkářským nářadím. Na podzim mohou hrabat popadané listí nebo sbírat různé plodiny pod stromy.

Šťastné dítě je to, které se hýbe. Do budoucna z něj vyroste zdravý a spokojený člověk. Důležitá je všeobecná pohybová příprava než konkrétní sport. Dnešní děti sportují mnohem méně než předešlé generace. Je to i v důsledku hektického způsobu života.

Rodiče často přenechávají pohybové aktivity svých dětí pouze na škole (Bachárová, 2009, Šťastné dítě, které se hýbe).

Na univerzitě v Severní Karolíně v USA provedli na pobyt venku v zařízení výzkum a zjistili, že střediska péče o děti hrají klíčovou roli v úrovni pohybových dovedností dětí předškolního věku. Přesto stále mnoho dětí netráví dostatek času venku oproti plánu těchto zařízení. Pouze 3 z 10 dětí tráví minimálně 60 min venku na školní zahradě. (Karen deBord, 2010). Ovšem škola také nestíhá a tak se nám pohyb ze škol vytrácí. V mateřské škole díky pravidelným vycházkám a pobytu venku u dětí rozvíjíme kondici a podporujeme zdraví. U dětí, které se hýbou, je větší výskyt dobré nálady. (Bachárová, 2009, Šťastné dítě, které se hýbe).

Víme, že každodenní fyzická aktivita je nezbytná pro růst a rozvoj dětí, zlepšuje kardiovaskulární a kostní zdraví a je spojena s lepší náladou, pozorností a kognitivním výkonem. Přesto málokterý školák splňuje denní doporučenou aktivitu min 60 min a více (Dr. Copeland, 2015). Při každodenní aktivitě venku se zároveň zlepšují stravovací návyky a pohyb prospívá zdravému životnímu stylu. Předškolní děti by se při pohybových aktivitách měly především bavit.

Děti k pohybu motivujeme a snažíme se vytvořit u dětí kladný vztah k veškerým pohybovým aktivitám. (Bachárová, 2009, Šťastné dítě, které se hýbe). Nepochybně má na dítě vliv prostředí, ve kterém se běžně pohybuje. Toto prostředí nemusí být zrovna harmonické (ošklivá čtvrt'), a proto je třeba trávit dostatek času s dětmi v mateřské škole v přírodě. „*Prostředí, ve kterém se dítě pohybuje, ho na tolik ovlivňuje, že dnes hovoříme o prostředí jako třetím učiteli. Prvními učiteli jsou v tomto konceptu myšleni rodiče, druhými učitelé a učitelky a třetím učitelem je prostředí*“ (Jančaříková, 2013, s. 10).

Naučme děti chránit a milovat přírodu. Tak zní heslo ekologické výchovy. V mateřských školách do svého školního vzdělávacího programu také ekologickou výchovu zařazujeme. Snažíme se, aby součástí dětské osobnosti byl i zodpovědný a šetrný přístup k přírodě. Prvním krokem k ekologické výchově je být co nejvíce času s dětmi venku a to za každého počasí. Pobyt venku musí děti především bavit a proto je na učitelích, aby k pobytu venku dostatečně motivovali. I zde platí jednoduché pravidlo, že pokud učitelé mají kladný vztah k přírodě, přejímají ho od nich i děti. V dnešní době má mnoho dětí negativní vztah k přírodě a bojí se jí. Štítí se umazat si ruce od smůly či hrabat se rukama

v listí. Proto je důležité vodit děti do lesa a přírody už od útlého věku (Bílková, 2009, Ekologická výchova).

Jako společná akce pro rodiče a děti se v mnoha mateřských školách organizuje otvírání studánek (čištění studánky v okolí) či úklid lesa nebo okolí MŠ. Zde je třeba jasně určit bezpečnostní pravidla, aby se předešlo případnému úrazu. Část mateřských škol od úklidu okolí z bezpečnostních důvodů upustila. Ale není přece nic krásnějšího, než strávit den s přáteli a udělat kousek světa kolem sebe zase krásnější.

Ve volné přírodě i na zahradě na nás číhá mnoho dobrodružství ale i nebezpečí v podobě klíšťat, která přenášejí nebezpečnou encefalitidu a boreliózu. Mnoho učitelů tímto argumentuje, proč s dětmi netráví čas v lese či na louce. Měli by si ale uvědomit, že klíšťata jsou prostě všude. Jako prevence by mohl sloužit repelent a vhodné oblečení (dlouhý rukáv a nohavice světlejší barvy). Další nebezpečí spatřujeme v podobě vos, včel a sršní. Učitelé se bojí nechat děti chodit či běhat naboso. Přitom chůze na boso v přírodním terénu je velmi zdravá a prospěšná pro klenbu nožní. Nebezpečí je zde hlavně v případě, pokud je dítě na bodnutí alergické. Pokud tuto skutečnost známe, musíme u sebe na vycházce mít příslušný lék a dítěti ho okamžitě podat.

Učitel si vždy musí projít terén, ve kterém se budou děti pohybovat, a tak eliminovat případná nebezpečí jako jsou třeba střepy, jedovaté rostliny, injekční jehly atd. Vždy, pokud se s dětmi pohybuje ve volné přírodě, tak by děti měly být poučeny o bezpečnosti.

6. Pobyt venku v mateřské škole

Pobyt venku je nedílnou součástí každého režimu dne v mateřské škole. Trávit čas venku na školní zahradě či v okolí mateřské školy za různého počasí je pro děti zdravé a zajímavé. Špatné počasí se většinou nelíbí pouze dospělým. Pokud děti umíme namotivovat, jsou venku spokojené. „*Venkovní prostředí nás spojuje s přírodou, probouzí v nás všechny smysly, dodává všem činností strukturu, barvu a vůni*“ (Gardošová, Dujková, 2003 s. 55).

Společné hraní ve venkovním prostředí poskytuje speciální podmínky pro aktivitu. Také stimuluje dětskou hru, učení a představivost. Venkovní prostředí unikátně přispívá ke zvyšování fyzické aktivity dětí (DeBord, 2010).

Venku můžeme realizovat různé činnosti, které v běžné třídě realizovat nejdu, i takové, které běžně ve třídě provádíme. Jako příklad uvádím třeba cvičení na průlezkách, svačina, kresba či malba, různé překážkové dráhy, pozorování okolí, manipulační hry na písku, péče o školní zahradu, jízda na koloběžce či tříkolce. Při pobytu venku v mateřské škole děti neustále sledují své okolí, seznamují se s nejrůznějšími vjemy, předměty, pocity. Venku děti mohou rozvíjet to, co se naučily ve třídě a procítit to. Mohou to být například změny v ročním období, počasí, dopravní značky, zvuky okolí. Trénují si zde svou orientaci v prostoru.

S dětmi se neustále opakuje, jak se mají bezpečně venku chovat, na co si dávat pozor jako prevence před úrazy. Učitelka by vždy měla děti proškolit o bezpečnosti podle toho, kde zrovna pobyt venku s dětmi realizuje. Pokud možno názorně i slovně – jak se chovat na školní zahradě, jak se chovat v silničním provozu, jak se chovat v lese, na školním hřišti.

V Americe se učitelé například potýkají s problémem na dětských zahradách. Prostory pro předškolní vzdělávání jsou často špatně uzpůsobeny pro venkovní hru dětí, a proto se učitelé často setkávají s překážkami. Učitelé nemohou zasahovat do uspořádání venkovních prostorů ve prospěch dětí a to i přesto, že pobyt venku je pro děti v tomto věku velmi důležitý (DeBord, 2010).

Děti v tomto věku potřebují neustále komentovat to, co vidí, a požadují vysvětlení, objasnění a zdůvodnění. Proč jsou určité věci, tak jak jsou. Učitelka by se proto neměla odpovídat na dětské otázky vyhýbat ani je brát na lehkou váhu. Pokud dítě neustále odbývá, vede to k demotivaci dítěte se na něco ptát. Problém nastává, když sama učitelka nezná odpověď. V tomto případě je dobré přiznat, že odpověď na otázku nezná. A postupovat tak, že se na téma zaměří a všichni se do dalšího dne budou snažit zjistit odpověď. Tím zapojíme do našich procházek a debat i rodinu dětí. Děti dále učíme jak si vyhledávat odpovědi na otázky i pomocí knih a multimédií. Povzbuzujeme v dětech zvědavost a dáme jim jasně najevo, že nikdo není vševědoucí a není chybou se zeptat či nevědět. Důležité je naučit se hledat odpovědi a nic hned nevzdávat.

Jaké oblečení by děti měly mít, se rodiče většinou dozví z informačního letáku či rodičovské schůzky dané mateřské školy. Základem bývá starší oblečení na ven, aby děti mohly prožívat svá dobrodružství na zahradě či objevovat okolí mateřské školy a nemusely se strachovat, že se umaží či oblečení poničí. Například Mateřská škola Jana Palacha v Turnově uvádí, co děti potřebují na školní zahradu: teplákovou (šustákovou)

soupravu, vhodné oblečení a obuv dle ročního období a počasí, holínky, pláštěnku, kapesník. Mateřská škola Přepeře prosí rodiče, aby svým dětem dali následující oblečení na pobyt venku: nepotrhanou pláštěnku ve velikosti dítěte, gumáky či boty, které nepropustí vodu, protože děti chodí ven téměř za každého počasí. Starší obuv, protože děti na zahradě mateřské školy často jezdí na odrážedlech nebo si hrají v písku. V blátivých dnech doporučujeme pogumované oblečení, které nepromokne. Na zimu pokrývku hlavy a palcové rukavice. V létě doporučujeme prodyšnou pokrývku hlavy (klobouk, kšiltovka) a opalovací krém.

6.1. Školní zahrada

Každá mateřská škola má mít svou školní zahradu přímo u budovy mateřské školy nebo v její těsné blízkosti. Zahrada by měla sloužit jako venkovní herna a zároveň prostor pro setkávání dětí z různých tříd mateřské školy. Zahrada by měla být využitelná po celý rok. Všechny herní prvky na školních zahradách musí mít certifikaci. Nezbytnou podmínkou u herních prvků je dopadová plocha. Podoba školních zahrad v mateřských se v průběhu let hodně změnila. V první polovině 20. století převažovala zařízení vyráběná z oceli a betonu. V 60 letech minulého století se začalo na školních zahradách objevovat více nápaditých motivů. Velkou novinkou po roce 1970 byly školní zahrady v mateřských školách ze dřeva a ty měly velký úspěch, než se dospělo k zjištění, že dřevo je náročné na údržbu. Poté se začalo experimentovat s plasty, které byly díky novým technologiím odolnější. V současné době na zahradách mateřských škol převládá dřevo, které je často kombinované s plasty (Plešáková, 2016). Od roku 2002 musí být u každého herního prvku na školní zahradě provedena certifikace autorizovanou osobou, která prověří jejich schodu s bezpečnostní normou. Na školní zahradu můžeme instalovat i prvek ze, kterého je možné spadnout, ale možnost pádu musí být zřejmá a v prostoru pádu nesmí být žádné překážky a dopadová plocha musí být z přiměřeně měkkého materiálu. O 150 cm do 300 cm musí mít hrací prvek bezpečnou dopadovou plochu. Materiálem vhodným k tlumení pádu je například písek, recyklovaná guma, kačírek, kůra (Plešalová, 2016). Na školních zahradách se pravidelně objevují houpačky, skluzavky, průlezky různých tvarů, prostor pro jízdu na odrážedlech. Samozřejmostí snad každé školní zahrady je pískoviště. Často se zde vyskytují i různé hrady či tunely, kde nechybí provazové žebříky, provaz, pohyblivá lávka či tunel (Troníčková, 2011). Dále se na zahradách setkáváme s pružinovou houpačkou, tabulí na psaní křídou či domečkem.

Například mateřská škola Přepere je vybavena betonovým oválem pro jízdu na odrážedlech, pískovištěm, třemi domečky na hraní, houpačkami, průlezkami, kočárky, houpacím kruhem, lanovým systémem, klouzačkami, tabulí. Nedílnou součástí zahrady jsou i vzrostlé stromy. (MŠ Přepere, 2017). Mateřská škola Radošovice je vybavena zahradou v přírodním stylu. Na této zahradě se vyskytují záhony pro pěstování zeleniny, ovocné stromy, bylinková spirála, kopeček na hraní, pískoviště, blátoviště, vrbový tunel, domeček, zvonkohra, hmatový chodníček, herní prvky pro rovnováhu dětí, hmyzí dům, malé jezírko, beruškovník, domeček pro ježka (MŠ Radošovice, 2017). V současné době se vybavení zahrad mateřských škol opravdu hodně odlišuje i podle zaměření mateřské školy a jejích finančních možností.

6.2. Specifika dvouletých dětí při pobytu venku

V dnešní době je velmi aktuální řešit zvláštnosti dětí dvouletých. Jelikož nám podle školského zákona v aktuálním znění budou do běžných mateřských škol docházet od září roku 2020. V naší mateřské škole jsou dvouleté děti již několik let. Abychom naplnili úvazky učitelek, je vedení nuceno děti dvouleté přijímat. Sama mám v mateřské škole v současnosti třídu dětí dvouletých a tříletých.

Většina učitelů s malými dětmi tráví většinu času na školní zahradě a bojí se s nimi vyrazit na procházku. Hlavně zajištění organizace a bezpečnosti je složitější, ale s vypětím sil a nadšením kolektivu to jde. Ale pokud děti naučíme pohyb venku milovat už v takto útlém věku, mají do budoucna vyhráno, protože budou pohyb venku přirozeně vyhledávat i ve starším dětském věku a dospělosti. Učitelka musí malé děti neustále při vycházce motivovat. Z počátku školního roku, když dvouleté děti do mateřské školy nastupují, by se měl pobyt venku realizovat spíše na školní zahradě. Většinou při horším zvykání dětí na mateřskou školku se venku na zahrádce děti uklidní. Pokud s dětmi chceme jít z počátku školního roku na procházku po okolí mateřské školy, často zpočátku narážíme na jejich nevoli a pláč.

Jelikož je opět vytrhneme ze známého prostředí zahrady. „*Tak jako je každé dítě jiné, tak jsou i různé reakce na nové prostředí. Je dobré na tyto odlišnosti upozornit rodiče již předem*“ (Splavcová, Kropáčková, 2016, s. 117). Děti na vycházku důkladně a promyšleně motivujeme, aby byly z toho, že objevují okolí nadšené. „*Dvouleté dítě již chápe, že na světě není samo a vnímá okolní objekty, které se kolem něj pohybují, a vnímá souvislosti*“ (Grůzová, Syslová, 2015, s.33).

Jako učitelé často narážíme na problém s chůzí malých dětí. Dvouleté děti mají ještě špatnou motoriku, proto nám opravdu často zakopávají o svoje nohy. Padají na rovném terénu, v zimě se nejsou schopné pohybovat po namrzlém povrchu. Děti dvouleté mají špatnou orientaci v prostoru, nevědí, kam jdou. „*Dítě by se mělo seznamovat s místem a prostředím, ve kterém žije, a vytvářet si pozitivní vztah k němu*“ (Grůzová, Syslová, 2015, s. 47). Nedokážou udržet formaci ve dvojicích. Dělá jim strašně velké potíže chytnout se navzájem za ruce (malé ruce, sklon ruky, ostych). Učitel musí být neustále ve střehu a děti na vycházce korigovat. Při vycházce dvouletých dětí je třeba, aby bylo zajištěno více dospělých osob. Důležité je mít cíl vycházky a děti náležitě a neustále motivovat.

7. Lesní mateřská škola

Lesní mateřská škola ve svém působení na děti převážně pracuje v přírodním prostředí po celý rok a pobyt venku je zde prioritní. Vzdělávání probíhá za jakéhokoliv počasí venku. Jako zázemí lesní mateřské škole slouží různé maringotky, stany, jurty. Koncepce lesní mateřské školy je velmi inspirující pro pobyt venku v běžné mateřské škole. Proto jsem se rozhodla tuto mateřskou školu podrobněji popsat a přiblížit.

7.1. Historie lesních mateřských škol

Lesní mateřská škola je alternativou ke klasické mateřské škole. Lesní mateřské školy jsou nejčastěji provozovány v Dánsku, Německu, Švédsku a jejich pojmenování je nejčastěji z němčiny „Waldkindergarten“ nebo anglicky „outdoor preschool“. Počátek lesních mateřských škol se datuje okolo 50. let minulého století a to v Dánsku. Za zrodem myšlenky lesní mateřské školy stojí Ella Flatau, která se svými čtyřmi dětmi trávila nejvíce času pravidelnými výlety do lesa. Postupně se k ní začali přidávat i známí a sousedé se svými dětmi. Pro takovéto školky nahrával i nedostatek místa v mateřských školách.

V roce 1954 vznikla občanská iniciativa sdružující tuto myšlenku a vznikla historicky první oficiální mateřská škola. (Historie lesních MŠ, 2017). V České republice se první zmínky o přírodní mateřské škole datují již na rok 1926. Byla to přírodní škola, kterou na libeňském ostrově v Praze provozoval Eduard Štorch pod názvem „Dětská farma“. Úřady ovšem Dětskou farmu roku 1930 zakázaly. O rozvoj myšlenky lesních mateřských škol se velmi zasazovala Emilie Strejková zakladatelka ekologického centra Toulcův dvůr v Praze. Při Toulcově dvoře v srpnu roku 2004 otevřela ekologicky orientovanou mateřskou školu. A v roce 2010 byla i přes počáteční nevoli společnosti otevřena

venkovní třída této mateřské školy. Tato třída fungovala na základních zákonitostech lesních mateřských škol. V tom samém roce vznikla i asociace lesních mateřských škol, která pod sebou sdružuje v současné době více než 130 lesních MŠ (Lesní/přírodní škola, 2014).

V současné době jsou lesní mateřské školy zavedeny do školského zákona a mohou být zaneseny do rejstříku škol a školských zařízení. Školský zákon z roku 2017 paragraf 33 odstavec 9 lesní mateřské školy definoval takto „*Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Zázemí lesní mateřské školy nesmí být stavbou.*“ V rejstříku škol a školských zařízení je v současné době evidováno 30 lesních mateřských škol. Ovšem lesních klubů je okolo 140.

Zajímavou alternativou, která by se dala bez větších problémů vnést do běžné mateřské školy, jsou jednorázové projektové týdny nebo dny „**lesní dny**“ s uplatněním prvků lesních mateřských škol. Celý pedagogický tým by se na realizaci projektu měl podílet. Pravidelně by se jeden den v týdnu děti s pedagogy vydávali do lesa za každého počasí. V lese se děti mohou mnohému naučit a může pro ně být inspirací. Mohou zde rozvíjet svoji kreativitu a nerušeně pozorovat přírodu. Vytvářet si pozitivní vztah ke všemu živému i neživému. Sledovat různé druhy života v lese. Práce s přírodními materiály je pro děti hodně zajímavá.

Na podobném principu jako lesní dny fungují i takzvané „**putovní skupinky**“. Mohou být součástí programu klasické mateřské školy. Důležitá je zde hlavně pravidelnost a dobré je i zapojovat rodiče. I tím, že jim nabízíme možnosti výletů s jejich dětmi i nad rámec mateřské školy. Putovní skupina v mateřské škole je sestavena na základě dohody s rodiči a dobrovolnosti dětí. Není zde prioritou, že děti musí chodit do lesa. Děti pravidelně nad rámec vycházky navštěvují zajímavá místa ve svém blízkém i vzdálenějším okolí. Kolem oběda se obvykle putovní skupina vrací zpět do mateřské školy. Cílem návštěvy může být klidně statek, park, veřejné zahrady, zámecké zahrady, musea, galerie. Může ale probíhat i formou docházky za dlouhodobě nemocným (hendikepovaným dítětem), které nemůže mateřskou školu navštěvovat (Vošáhlíková, 2012).

7.2. Charakteristika lesních mateřských škol

Lesní mateřské školy mají dětem co nejvíce přibližovat přírodu. Jejich cílem je, aby děti vnímaly přírodu jako přirozené prostředí. Základním znakem je, že většina aktivit probíhá venku v prostředí přírody za každého počasí. Příroda by měla být pro děti místem, kde se cítí dobře. Děti si umí přírody vážit a umí ji ochraňovat.

Děti se učí v přírodě bezpečně pohybovat. Podle vzdělávacího programu Lesního klubu Skaláček strana 3: *„Koncepce vychází z předpokladu, že čím lépe dítě pozná přírodu, tím více jí v dalším životě vyhledává a vybudovaný užší vztah i nadále upevňuje. Vytváří se v něm pocit soužití a budují se elementární základy pro odpovědný postoj k životnímu prostředí.“*

Mezi základní charakteristiku lesních mateřských škol patří to, že prostředí výchovy je většinou v lese. Pro lesní mateřské školky neexistuje špatné počasí pouze špatné oblečení. Zázemí využívá lesní mateřská škola pouze na oběd a případně k odpočinku. Zázemí je příležitostně vyhřívaný prostor.

Musí zde být při pobytu venku vzájemná důvěra mezi rodiči a pedagogy i dětmi. Důležitá je dobrá komunikace mezi všemi účastníky. Základním bodem vzdělávacího programu je spontánní hra a přímá zkušenost dětí ze situace. Skupina v lesní mateřské škole se naplňuje maximálně do počtu 16 dětí a minimálně 2 dospělí (1 pedagog a 1 asistent). Zázemí samostatné lesní mateřské školy hojně představují sruby, jurty, maringotky, teepee (Vošáhlíková, 2012). Filozofií lesních školek je přibližovat dětem přirozený rytmus přírody a její pravidelné cykly. Navozovat úzký vztah k přírodě a rozvíjet u dětí znalosti, vědomosti a dovednosti. Vytvářet vlastní úsudky a teorie. Neustále něco zkoumat a objevovat. Pobyt venku podporovat imunitní systém dětí. Pohybem přes přirozené překážky podporovat a rozvíjet fyzickou zdatnost a obratnost dětí. Posilovat sebevědomí a sebedůvěru dětí pomocí společných aktivit i individuálních činností.

Prostředí, ve kterém se lesní školka nachází, je rozmanité. Většinu času tráví děti na louce, v lese. Toto prostředí v lesních mateřských školách zcela nahrazuje učebnu (třídu) a vše kolem dítěte se stává jeho učebnou pod širým nebem. Děti se učí pohybovat v přirozeném terénu, to jim dodává větší jistotu a jejich pohyb je bezpečnější. Tělovýchovné náčiní nahrazuje příroda a přirozené přírodní překážky (klády, tráva, mech, pařezy, pavučiny, větve). Při všech aktivitách i spontánní hře je dítě v kontaktu s něčím živým, jako je tráva, listy, brouci, větve stromů. A tímto kontaktem s přírodou se děti učí nenásilnou formou

poznávat zákonitosti přírody, aniž by jim je někdo musel ukazovat na obrázcích či o nich vyprávět. Přírodniny dětem nahrazují moderní hračky, ale v zázemí mají i klasické hračky. Při práci s přírodninami si děti zlepšují jemnou motoriku a neustále rozvíjejí fantazii. Často děti napadá jak dále s přírodninami pracovat a jak je při dalších činnostech využívat.

Tím se přirozeně rozvíjí i kreativita u dětí. Děti více vnímají zvuky a tóny přírody jako jsou hlasy ptáků, šum lesa či potoka, barvy ročních období a to vše na ně působí harmonickým způsobem. (Vzdělávací program lesního klubu Skaláček, 2017)

7.3. Základní vybavení do přírody v lesní mateřské škole a bezpečnostní pravidla

Mezi základní vybavení všech pedagogů a asistentů v lesní mateřské škole na pobyt venku by měl být batoh, který obsahuje: mobilní telefon a kontakty na zákonné zástupce dětí, lékárníčka, plachta proti dešti (může sloužit jako stůl či úkryt), fleecová deka (na sezení či zahřátí v zimních měsících). Lopatka nebo přenosné suché WC, velká karimatka (pro případné sezení či převlékání dítěte), univerzální náhradní oblečení (dle počtu dětí zváží pedagog počet náhradního oblečení), lano či provázek, vlhčené ubrousky, papírové kapesníky, role igelitových sáčků, láhev s čistou vodou.

Děti si ve svém batůžku, který mají pokaždé s sebou, nosí vždy svačinu a pití. Dále pytlík či sáček na poklady, na které v lese narazí. Batoh by měl být rozhodně funkční s přezkou, aby dětem nepadal ze zad a mohly na něj umístit karimatku ve tvaru čtverce. Karimatka musí být tak velká, aby ji děti samy dokázaly zabalit. V zimě se v batohu musí také objevit náhradní rukavice a termopolštářek na zahřátí, v létě pro změnu ručník.

Oblečení dětí v lesní mateřské škole by mělo být z funkčních materiálů, jelikož jejich heslem je, že neexistuje špatné počasí pouze špatné oblečení, a děti jsou většinu dne venku. Uplatňuje se zde princip vrstvení oblečení. Obuv musí být odpovídající terénu. Les má totiž své přirozené mikroklima a jako ochranu před klíšťaty jsou děti i v létě v dlouhém prodyšném oblečení. Toto oblečení se doporučuje spíše světlejších barev. Nedílnou součástí je i pokrývka hlavy

Bezpečnostní pravidla v lesní mateřské škole vycházejí z toho, že pedagogové les či terén, ve kterém se s dětmi pohybují, bezpečně znají. Vždy děti upozorňují na jedovaté rostliny. Lesní mateřské školy v České Republice i v Německu mají různá bezpečnostní pravidla. V německých zemích se učitelé z lesních mateřských škol předem domlouvají

s ochránářem lesa, kde se budou s dětskou skupinou pohybovat. Na schůzce s lesníkem nebo ochránářem si učitelé ověřují informace o lese. Lesník upozorňuje, kdy je v lese doba hájení zvěře či honitba. Dále lesník informuje o tom, kde a jak je naplánovaná těžba dřeva v lese. Nejpraktikovanější pravidla pro pobyt v lese s dětmi jsou důkazem spolupráce a důvěry mezi učitelem a dětmi i rodiči. Patří sem třeba pravidlo zůstat na dohled či doslech pedagogického doprovodu, pokud je na dítě voláno jménem, tak vždy odpoví.

Děti čekají na domluvených místech, jako je třeba turistické značení atd. Děti nesmějí odcházet s lidmi, které v lese potkají ani v případě, že je znají (Vošáhlíková,2012). V lesní mateřské škole děti běžně pracují s nožikem či pilkou. „*Při práci s nožem či pilou sedět, ve věku do čtyř let pracovat s ostrými nástroji pouze pod dohledem dospělé osoby*“ (Vošáhlíková,2012.s43).

Na kurzu první pomoci pořádaném v mateřské škole Přepere v rámci kurzu první pomoci 21. 11. 2017 nás pan záchranář z Liberce Bc. et Bc. Jakub Kopecký seznámil s faktem, že pokud se dítě nenaučí zacházet s nožem do 5 let, tak mu bude práce s nožem dělat problémy i v dalším životě. Nehledě na to tu je mnohem větší bezpečnostní riziko u dětí, které s nožem do 5 let svého věku nepracovaly. Počet úrazů u těchto dětí každým rokem stoupá. Proto by se dle mého názoru měly dětem poskytovat na práci venku nástroje jako je pilka a nožik, ale samozřejmě s vysokým bezpečnostním opatřením. Když se podíváme do minulosti tak na dobu před 40-50 lety, tak si děti běžně vyřezávaly píšťalky. A do roku 1989 byl pracovní stůl s pilkou a kladívkem běžnou součástí zahrady či třídy mateřské školy. V současné době se s trendem polytechnické výchovy opět vrací pracovní stoly do mateřských škol. Děti nesmí lézt na stohy dříví, hrozí zde, že by se mohla kláda uvolnit a dítě zavalit. Při hře s větvemi a klacky je nenosí nad úroveň očí ostatních. V lese nenechávají žádné odpadky.

Další pravidla se týkají bezpečnosti z hlediska toho, co by děti mohly sníst. V běžné mateřské škole učitelka zpravidla nesmí dětem dovolit nic jíst při pobytu venku. Paradoxem je i to, že pokud si děti něco na školní zahradě vypěstují, dle hygienických pravidel by to jíst neměly. A plodina by neměla být použita ani ve školní kuchyni třeba na koláč atd. Pravidla v lesní mateřské škole jsou nastavena tak, že to co v lese děti najdou, nemohou bez dovození učitele sníst, ale s jeho dovozením mnohou konzumovat lesní plody či byliny atd.

Ostatní pravidla se týkají spíše hygienických opatření, protože v lesní mateřské škole není klasické WC, tak děti mohou vykonávat potřebu na místě, které předem dohodly s učitelem. V batohu mají děti příbory či nádoby a to používají pouze na jídlo a ne na hraní.

8. Přírodní zahrada

Přírodní zahrady v mateřských školách jsou úžasnou možností jak propojit děti s přírodou. Děti se zde učí pečovat o rostliny a živočichy v souladu s přírodou. Zkoumají svoji zahradu a provádějí různé pokusy. Alespoň část prvků z přírodních zahrad by si zasloužily všechny mateřské školy. Přírodní zahrady jsou pestré a rozmanité. Nabízí nám prostor pro odpočinek i zdravou úrodu a spoustu zážitků a dobrodružství na zahradách našich školek. Jsou domovem rostlin a živočichů a oázou klidu pro člověka. Na přírodních zahradách se pracuje v souladu s přírodou a všichni by se zde měli cítit dobře (Přírodní zahradničení/ filozofie, 2009).

Heslo přírodní zahrady není zpět k přírodě, ale přírodě vpřed. V přírodní zahradě se děti učí, jaké vztahy fungují v přírodě. Pozorují, jak dokáže být příroda nevyzpytatelná. Setkávají se s tím, že příroda sama dobře ví, kdy, co a jak má udělat. Pro děti je nesmírně zajímavé sledovat zahradu kolem sebe a jak se neustále něco kolem nich děje. Pobyt v přírodě děti pozitivně nabíjí a dodává jim energii (Svoboda, 2015).

Přírodně utvářená zahrada dává dětem možnost naplňovat potřebu pohybu, experimentovat s přírodními materiály jako je dřevo, voda, hlína a rostliny. Umožňuje dětem pozorovat zvířata a rostliny z bezprostřední blízkosti a prožívat střídání ročních období. V pestré přírodní zahradě se dítě cítí součástí všeho živého a procítá v něm badatelský duch. Dítě si v přírodní zahradě procvičuje především své smysly. A učí se svět vnímat všemi smysly. Dále v rozmanité zahradě děti procvičují pohyblivost a obratnost, což vede k lepšímu ovládnutí těla a podpoře sebedůvěry. Hlavně menší děti vnímají svět kolem sebe prostřednictvím smyslů, své aktivity a svého těla. Zajímavé okolí podporuje komplexní vývoj dítěte v každém jeho věku (Smrž, 2007).

Pokud se rozhodneme u mateřské školy přírodní zahradu vybudovat, musíme počítat s tím, že do realizace vložíme nemalé úsilí. Úžasně by bylo v rámci projektu vybudovat zahradu společně s rodiči a dětmi. „*Díky zahradě a činností v ní děti získávají poznatky a dovednosti, ale také blízký vztah k přírodě a jistý druh inteligence ve vztahu k životnímu prostředí. Zahrada je zkrátka prostor plný příležitostí – jen je uchopit*“ (Smrž, 2007, s. 3).

8.1. Prvky přírodní zahrady

Přírodní zahrada je jedinečný prostor, který obsahuje různé hrací a výukové prvky. Při tvorbě zahrady bychom neměli děti přivádět k hotovému, ale nechat je spolupodílet se na její tvorbě.

„Každý „otisk rukou“, který dítě v zahradě zanechá, jej může s živým světem sbližovat a zakládat pocit zodpovědnosti. Vlastnoručně zhotovený úkryt pro živočichy, vypěstovaná zdravá rostlina nebo nápad, který se uskuteční, mohou dítě povzbudit, dodat sebedůvěru“. (Smrž, 2007, s. 4).

V přírodní zahradě se vyskytují mokré biotopy, jako jsou tůňka, koupací jezírko, mokřady s bahenními rostlinkami, brouzdaliště pro děti nebo pítka pro ptáky. Voda je pro děti velkým lákadlem, celý rok mohou sledovat změny vody a vidět různé živočichy. Mezi suché biotopy patří suchá zídka. Tu mohou děti vytvářet i tak, že kolem sebe budou sbírat kameny a postupně z nich stavět zídku třeba pro ještěrky.

Zde by bylo možné i vysazovat rostliny suchomilné. Běžně se objevujícím prvkem je bylinková zahrádka. V bylinkové spirále se pěstuje třeba máta, šalvěj, levandule, libeček atd. Pro drobný hmyz a zvířata se v přírodních zahradách vyskytují krmítka pro ptáčky, hmyzí hotel, kde se nám postupně zabydluje hmyz. Hmyzí hotel je tvořen z vrtaných cihel, špalků, bezových větviček, stébel slámy atd. Broukoviště či beruškovník tvoří zbytky mrtvých kmenů, jenž jsou zapuštěny do země, a v rozpadajícím dřevu nachází hmyz svůj domov. Své místo zde má i kompost, na který se vrazí organický odpad a děti se seznamují s koloběhem života v přírodě. Nedílnou součástí přírodní zahrady jsou záhony na pěstování zeleniny a ovocné stromy a keře. Záhony na přírodních zahradách se často vytvářejí do tvaru klíčové dírky, aby se ušetřilo místo na cestičkách a vše bylo po ruce. Na zahradě by se měly nacházet pouze jedlé plody a rostliny (Schusterová, 2015).

Mezi herní prvky vyskytující se v přírodní zahradě patří hmatová stezka, kde se střídají různé materiály a děti je rozlišují bosou nohou. Terénní vlny - nerovný povrch a kopečky či valy, kde se děti mohou válet, klouzat a v zimě sáňkovat. Opravdu zajímavým prvkem je šterkoviště (jáma se šterkem). Lanová džungle - natažené provazy mezi stromy, kde se děti mohou procházet. Měly by se zde nacházet stromy k lezení pro děti. Dalším netradičním prvkem je jáma v zemi a bahniště, kde si děti mohou kopat tunely a díry.

Používat trubky a hrát si s vodou. Pro rozvoj rytmiky jsou v přírodních zahradách umístěny různé zvonkohry (Schusterová, 2015). Mně osobně na přírodních zahradách

velmi fascinují vrbové chýše a vrbové tunely. Tento prvek je dostupný i do běžných mateřských škol a opravdu stojí za pořízení. Pomocí vrbových proutků se dají postavit úžasné věci. Děti milují možnost mít kam se schovat a tam prožívat svá dobrodružství. Nehledě na to mohou vrbové chýše sloužit i jako stín v letních měsících. Tunely zase jako hrací prvek na zahradě.

Do hracích prvků by se dala zařadit i přírodní tělocvična, ke které bychom využili prkýnka, lana a prostředí školní zahrady. Přírodní zahrady využívají k učení i altány. Pokud chceme s dětmi plně využívat přírodní zahradu, neměly by ve vybavení mateřské školy chybět: lupy, mikroskopy pro pozorování a experiment, metry a odměrky pro porovnávání délky a objemu, váhy a závaží pro porovnání hmotnosti, lis na lisování květin, nádoby na hmyz s lupou, sítky na motýly, dalekohledy, prázdná akvária, atlasy rostlin a živočichů, kyblíky, konvičky, lopatky a různé přírodniny (Schusterová, 2015).

8.2. Bezpečnost dětí v přírodní zahradě

Jako učitelé bychom si měli vytvořit představu, co všechno dětem umožníme zkoumat, objevovat a za jakých podmínek. Jaké pohybové a herní prvky považujeme za bezpečné. Jaká je úroveň schopností dětí, které v dané skupině máme. Děti musíme vést tak, aby se s určitým stupněm nebezpečí naučily žít a dokázaly ho rozpoznat a vyhnout se mu. Děti vychovávané ve sterilním prostředí s ochranou před vnějšími riziky jsou málo odolné a často i zablokované v některých aspektech duševního a fyzického vývoje. (Smrž, 2007) „*Podnětnost a přírodní charakter zahrady nesmí jít za hranice bezpečnosti, na druhou stranu přehnaná úzkostlivost nám zabrání v tom, abychom zahradu využívali dle jejího účelu ve prospěch dětí.*“ (Smrž, 2007, s. 5.).

Voda na hraní z pumpy není většinou pitná a i u dešťové vody, je třeba zajistit, aby jí děti nepily. Jedovaté rostliny nebo jinak nebezpečné na zahrady raději vůbec nevysazujeme. Blátivé zóny mají obdobné hygienické předpisy jako pískoviště a nesmí být chemicky ošetřována. Herní prvky na přírodních zahradách musí být certifikované. Nestandardní prvky či kmeny musí být též certifikované nebo za ně nese odpovědnost ten, kdo je do zahrady umístil či ředitel školy. Vrbové chýše či altány nepodléhají certifikaci jako herní prvky (Smrž, 2007).

9. Shrnutí

Teoretická část diplomové práce se věnuje pobytu venku v mateřské škole. Mapuje specifika dětí předškolního věku a popisuje platnou legislativu v oboru školství s propojením pobytu venku v mateřské škole. Rozebírá v kontextu s pobytem venku školský zákon 561/2004, vyhlášku č.14/2005 o předškolním vzdělávání, rámcový vzdělávací program, zákon o ochraně veřejného zdraví. Zabývá se realizací pobytu venku v lesních mateřských školách a nabízí pohled na přírodní zahrady a jejich využití. Zamýšlí se nad problematikou nedostatku pobytu venku u dětí v mateřské škole. Teoretická část práce svým obsahem poskytuje dostatečný základ pro zpracování empirické části diplomové práce.

10. Výzkumné šetření

10.1. Cíl výzkumu

Cílem diplomové práce je zjistit význam pobytu venku v předškolním vzdělávání z pohledu pedagogů mateřských škol a rodičů.

10.2. Výzkumné otázky

Empirická část práce zjišťuje názor na pobyt venku v mateřské škole u rodičů a učitelů. Z definovaného cíle byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

1. Jaké jsou názory na pobyt venku v MŠ z pohledu rodičů a učitelů?
2. Kolik času při pobytu venku v MŠ je z pohledu rodičů a učitelů ideální?
3. Jaký názor na vybavení školních zahrad mají rodiče a učitelé?

10.3. Metodologie výzkumu

Jedná se o kvantitativní výzkumné šetření, pro jehož účely byl zvolen dotazník. Dotazník je nejčastěji používanou výzkumnou metodou v kvantitativním výzkumu. Dotazník nám umožňuje získat velké množství dat.

Pomáhá nám zjistit cenné údaje na vysokém počtu respondentů. Dotazník je používán jak v pedagogickém výzkumu, tak i v dalších odvětvích jako je třeba sociologie a šetření zabývající se člověkem a společností. Cílem dotazníku je zjišťování respondentových názorů a postojů k danému problému. Největší podstatou dotazníků je zjišťování dat a informací o respondentovi (Pelikán,1998,s.105 In Skutil 2006).

Jako každá výzkumná metoda má dotazník své výhody a nevýhody. Pelikán řadí mezi výhody snadné administrativní úkony. Dále je možné dotazníkem oslovovat mnoho respondentů i pomocí elektronických dotazníků a sociálních sítí. Pomocí dotazníku je možné získat informace, které jinou technikou nezískáme. Někde na rozhraní výhod a nevýhod dotazníku je anonymita. Mezi nevýhody se řadí potřeba počítat se subjektivním názorem a je zde možnost, že se respondent odpovědi vyhne zcela. Forma dotazování může respondentovi činit potíže a může pro něj být nevyhovující. Vymezené otázky a striktní odpovědi mohou respondenta donutit odpovídat tak, jak by běžně neodpovídal.

Respondenti si mohou své odpovědi přizpůsobovat, tak jak si myslí, že by bylo správné odpovědět (Pelikán,1998 In Skutil,2006). V dotazníkům můžeme používat několik typů otázek, jako jsou otázky uzavřené, polouzavřené, otevřené, škálovací, identifikační a testové. Pro účely této diplomové práce jsem nejvíce pracovala s otázkami uzavřenými,

polouzavřenými, a identifikačními. Důležité je zpracovat si před celoplošným zadání dotazníku předvýzkum na malém vzorku respondentů. Tímto můžeme předejít případným nesrovnalostem a nepochopení respondenty a dotazník ještě upravit.

Výhodou uzavřených otázek je snadné zpracování. Respondentovi totiž nabízejí pouze omezený výběr odpovědí. Rizikem zde ale je, že nebudeme schopni určit všechny kategorie, kterými by chtěl respondent odpovídat. „*Eliminovat hrozbu, že respondent nebude schopen opovědět podle svého, protože mu nebude nabízena výzkumníkem daná možnost, je možné prostřednictvím zmiňovaného předvýzkumu a důkladným studiem všech možných dimenzí problému ze strany výzkumníka*“ (Trousil, 2015, s. 88).

Otázky polouzavřené jsou ve svém jádru stejné jako otázky uzavřené, je zde ovšem další možnost vlastní odpovědi respondenta. Pokud respondent není schopen odpovědět z nabídky, má možnost odpovědi doplnit.

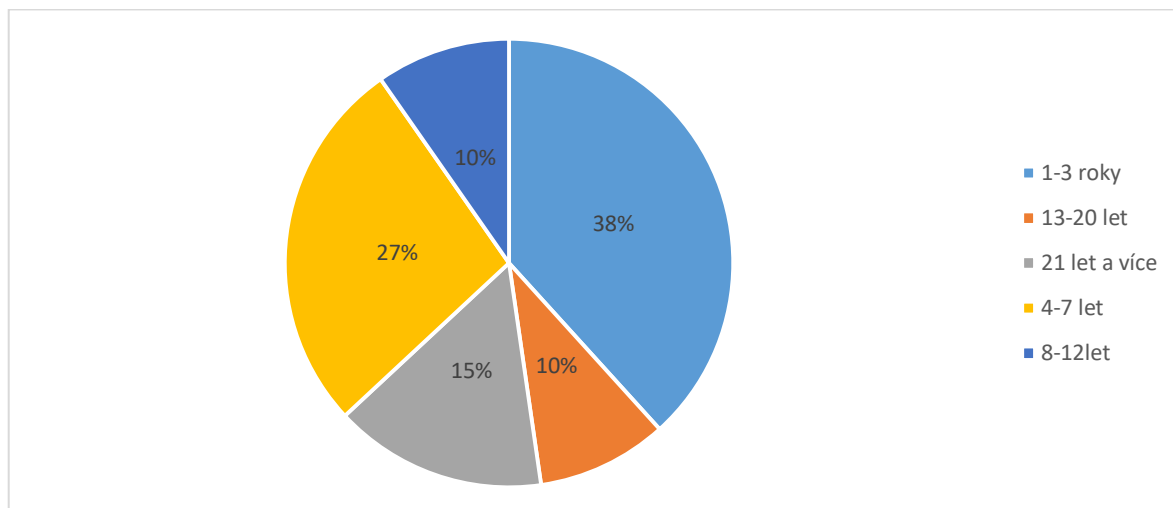
Většinou se odpovědi doplňují na prázdný řádek v dotazníku či sekci jiné (Trousil, 2015). Otázky identifikační nám slouží k zjištění identifikačních údajů o respondentovi. Jako jsou třeba věk, vzdělání, počet dětí, nejvyšší dokončené vzdělání atd. Při zadávání dotazníku musíme dbát na to, aby otázky tohoto typu příliš nenarušili anonymitu respondenta. Nebo ho již na začátku od vyplnění dotazníku neodradily.

Pro naplnění cílů práce byl zvolen nestandardizovaný dotazník. Pro potřeby diplomové práce byl vytvořen dotazník pro rodiče dětí z mateřských škol a dotazník pro učitele v mateřských škol. Důvodem proč byla zvolena metoda dotazníku, bylo získání co nejvyššího počtu respondentů. Dotazníky jsou vlastní konstrukce. Dotazník pro rodiče byl sestaven z 21 otázek a 4 otázek doplňujících. V dotazníku pro rodiče je 1 otázka otevřená, 8 otázek polouzavřených a 16 otázek uzavřených. Dotazník pro učitele je tvořen z 24 otázek a 1 otázky doplňující. V dotazníku pro učitele se vyskytuje 1 otázka otevřená, 12 otázek polouzavřených a 11 otázek uzavřených. Zpracování dotazníku bylo provedeno pomocí MS Excel 2013 a MS Word 2013. Počet respondentů byl většího charakteru. Výzkumný soubor z řad rodičů tvořilo 345 respondentů a výzkumný soubor z řad učitelů v mateřské škole tvořilo 371 respondentů.

10.4. Interpretace výsledků dotazníkového šetření učitelů

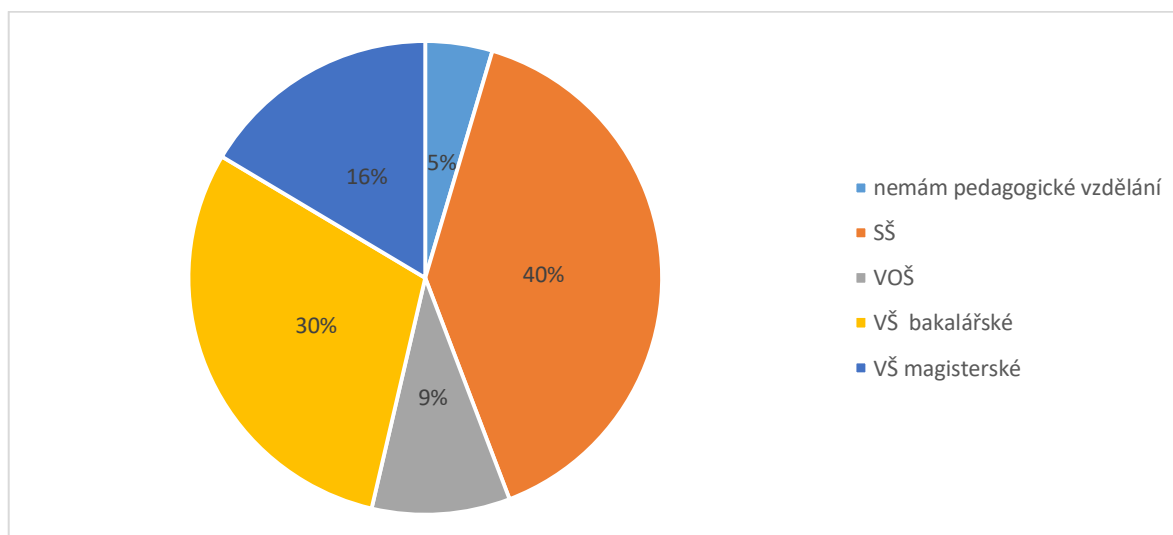
První tři otázky byly identifikační, konkrétně zjišťovaly délku praxe, vzdělání a věk respondentů.

Graf č. 1 – délka praxe respondentů

Z grafu číslo 1 je patrné, že největší podíl tvořili učitelé s praxí 1-3 roky. Dále následovala praxe 4-7 let a 21 a více let. Nejméně respondentů mělo praxi 13-20 let a 8-12 let.

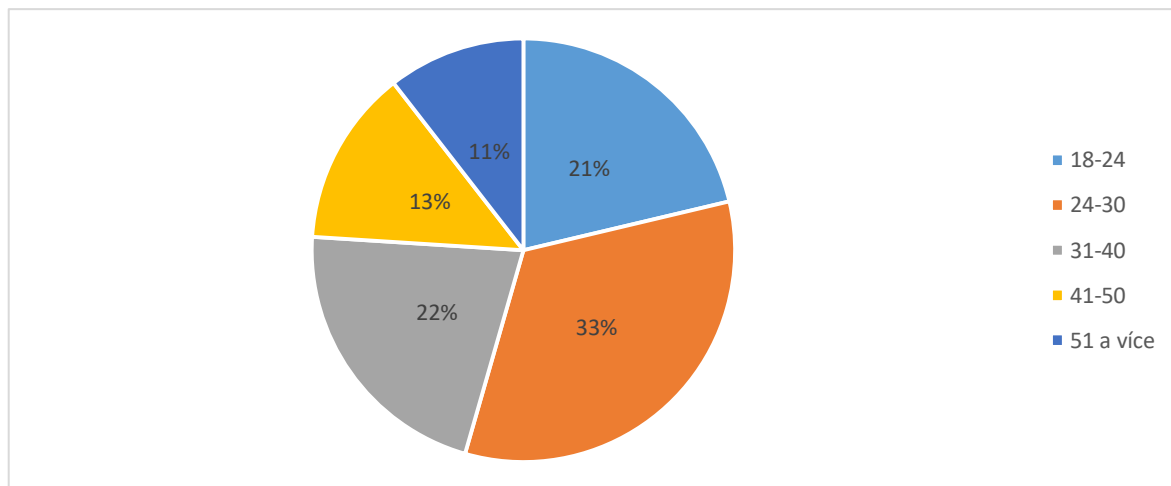
Graf č. 2 – vzdělání respondentů

Z grafu č. 2 je vidět narůstající počet učitelů s vysokoškolským vzděláním v MŠ. Celkem to bylo 46% respondentů (30% bakalářské a 16% magisterské). Na druhém místě se umístili učitelé se středoškolským vzděláním 40% a na třetím s 9% absolventi vyšších

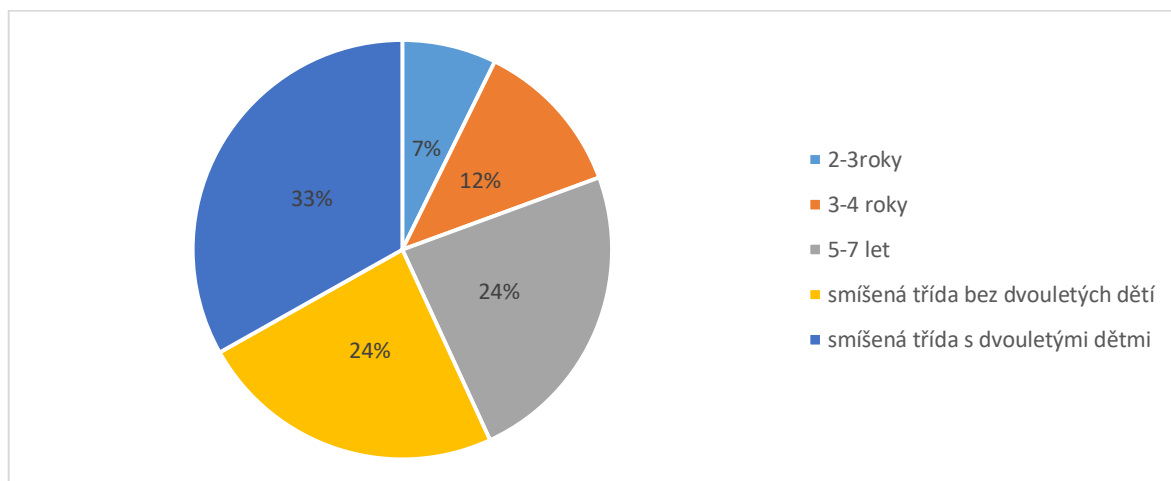
odborných škol. Zarážející ovšem je, že 5% respondentů v MŠ nemá pedagogické vzdělání.

Graf č. 3 – věk respondentů

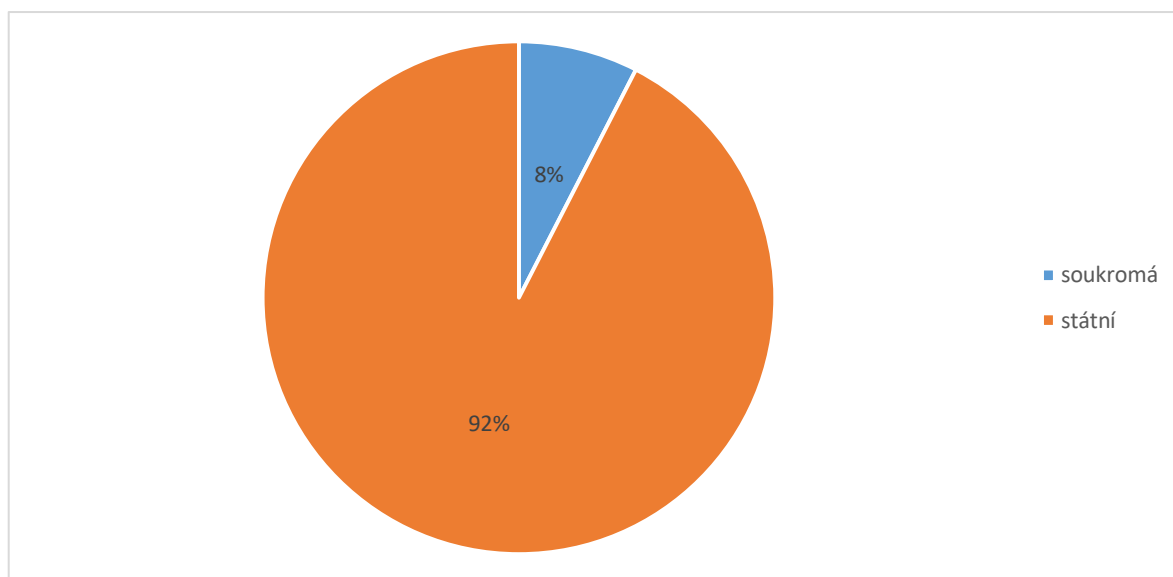
Na dotazník odpovídalo nejvíce respondentů ve věku 24-30 let a to 33%. Celkově 76 % dotazovaných bylo ve věku 18-40 let, což vypovídá, že lidé v tomto věku raději vyplňují dotazníky.

Graf č. 4 – věkové rozložení třídy respondentů

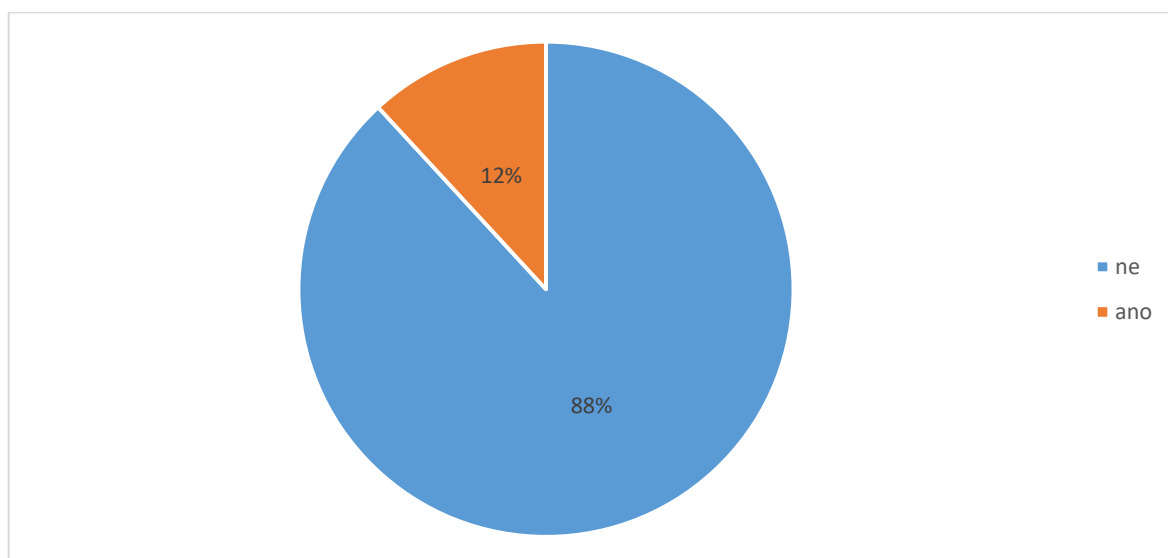
Z grafu č. 4 je názorně vidět, že největší podíl respondentů 57% pracuje ve smíšené třídě. Z toho 33% respondentů má smíšenou třídu i s dvouletými dětmi a 24 % smíšenou třídu bez dvouletých dětí. Dále 24% respondentů pracuje ve třídě dětí 5-7 letých a 12% respondentů ve třídě dětí 3-4 letých. A celých 7 % ve třídě dětí 2-3 letých. Podle grafu velmi dobře vidíme, jak 40% respondentů pracuje ve třídách, kde jsou dvouleté děti (33% smíšená s dvouletými a 7% třída 2-3 roky).

Graf č. 5 – mateřská škola kde respondenti pracují

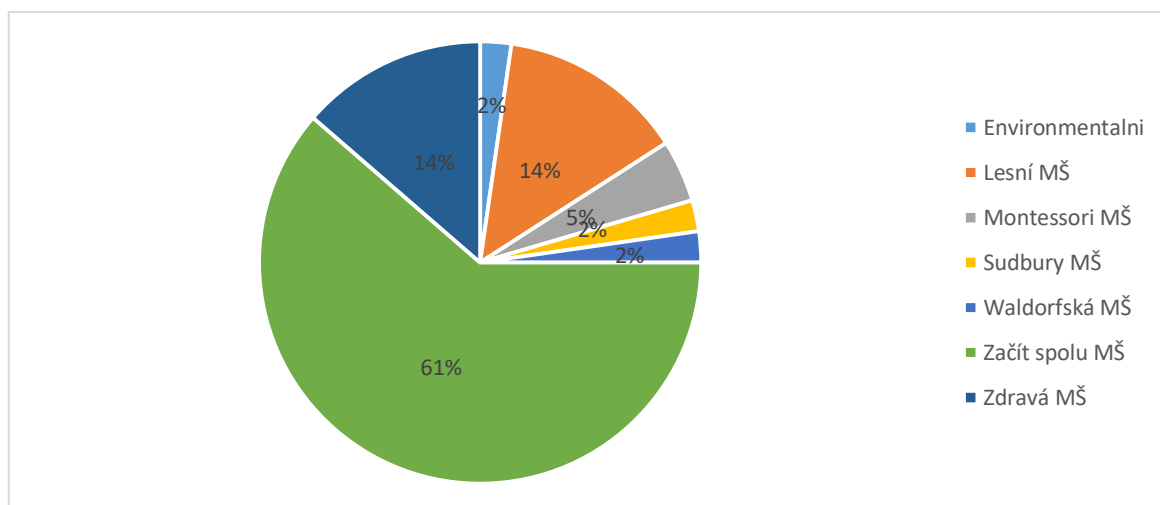
Většina respondentů 92% pracuje ve státních mateřských školách. Pouze 8% pracuje ve školách soukromých.

Graf č. 6 – alternativní programy

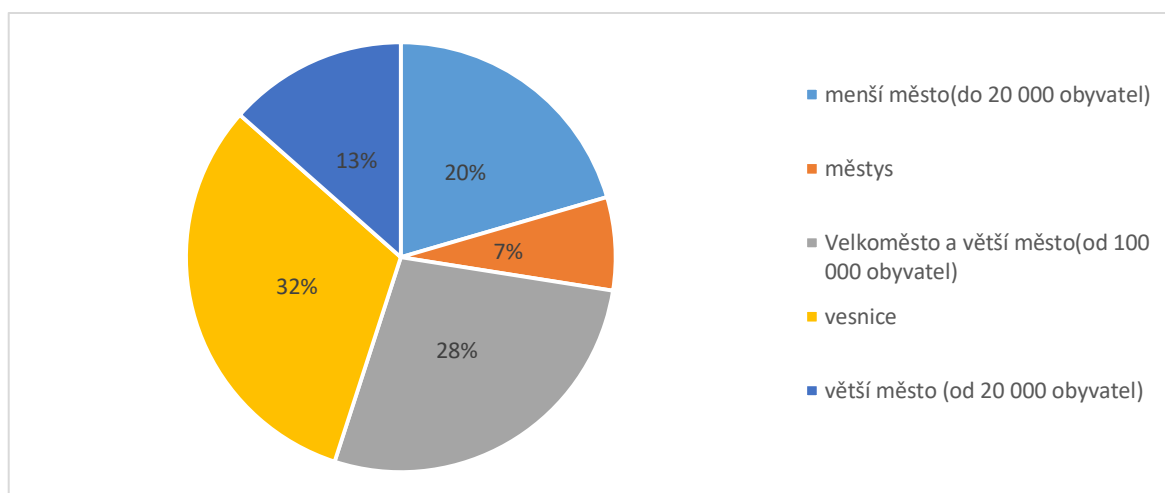
Dle grafu 6 pracuje 12% respondentů ve svých mateřských školách dle alternativního programu.

Graf č. 7 – alternativní programy v MŠ

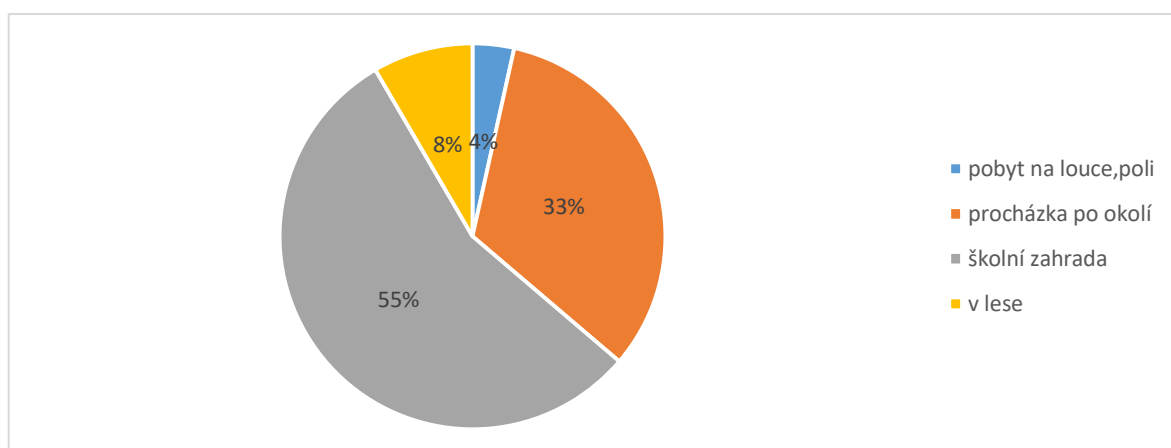
Z 12% respondentů pracujících podle alternativního programu v mateřské škole pracuje 66% respondentů dle programu Začít spolu a 14% respondentů pracuje dle programu Zdravá MŠ a Lesní MŠ. Dalších 5% respondentů pracuje v Montessori MŠ. Nejmenší zastoupení po 2% mají respondenti z Environmentální MŠ, Sudbury MŠ a Waldorfské MŠ.

Graf č. 8 – umístění MŠ kde respondenti pracují

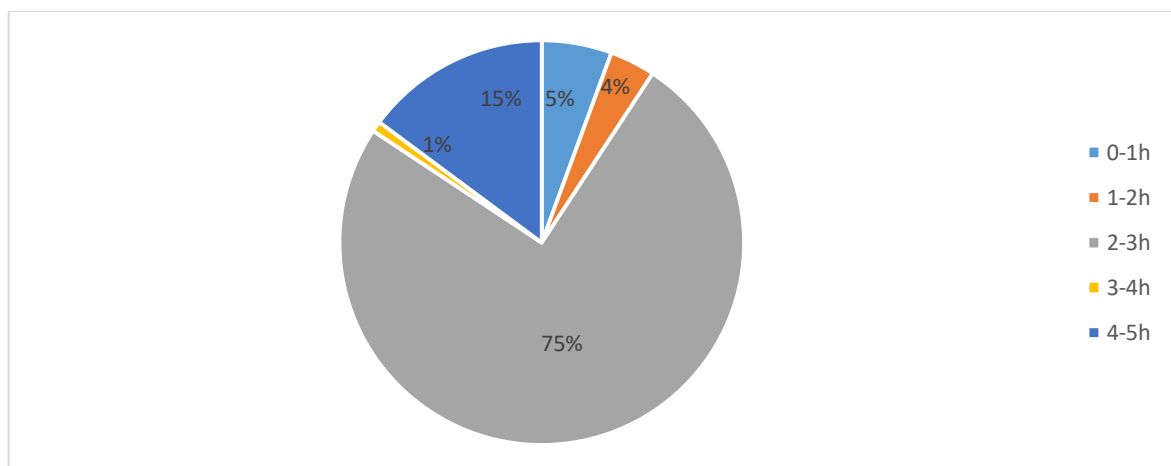
Nejvyšší počet respondentů 32% vyučuje na vesnici. Zajímavé ovšem je, že pouze 28% respondentů pracuje ve velkoměstě či větším městě. Na grafu č. 8 je vidět opravdu velké a vyrovnané rozpětí umístění MŠ, kde respondenti pracují. Dále 20% pracuje v MŠ v menším městě, 13% ve větším městě a 7% v MŠ nacházející se v městysu.

Graf č. 9 – nejčastější realizace pobytu venku

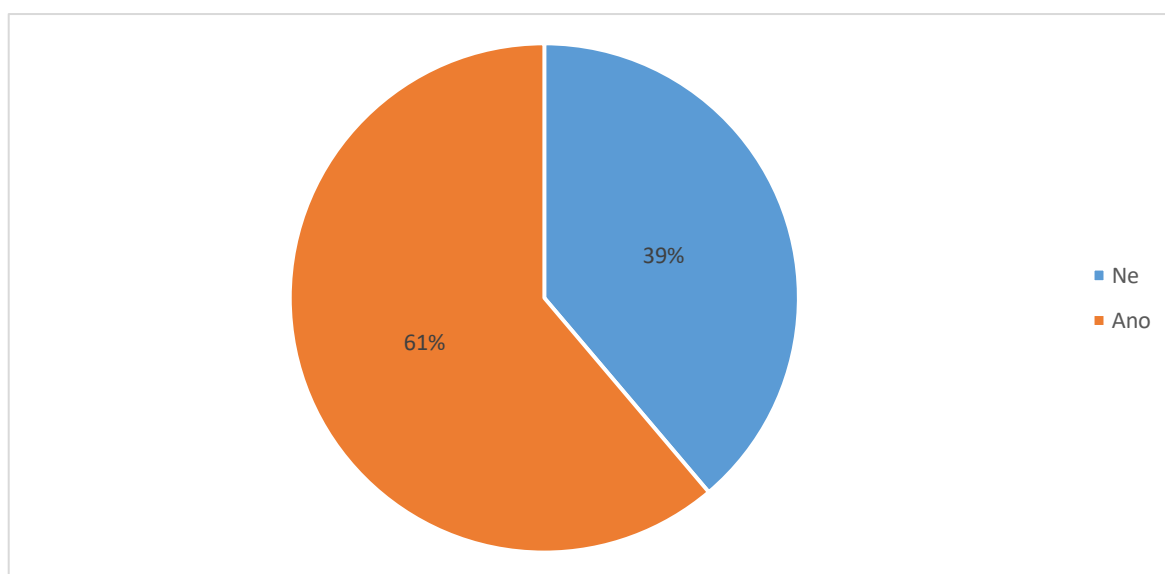
Na otázku, kde nejčastěji realizují pobyt venku s dětmi, odpověděla více jak polovina (55%) respondentů školní zahrada. Na druhé příčce se umístila procházka po okolí, 8% respondentů tráví čas s dětmi nejčastěji v lese a 4% pobyt venku realizují na louce a poli. Jeden z respondentů se vyjádřil, že *nejraději kombinuje vše nabídnuté*. Dva respondenti tráví čas s dětmi nejraději na dopravním hřišti.

Graf č. 10. – Čas, který by ideálně měly děti v MŠ trávit venku

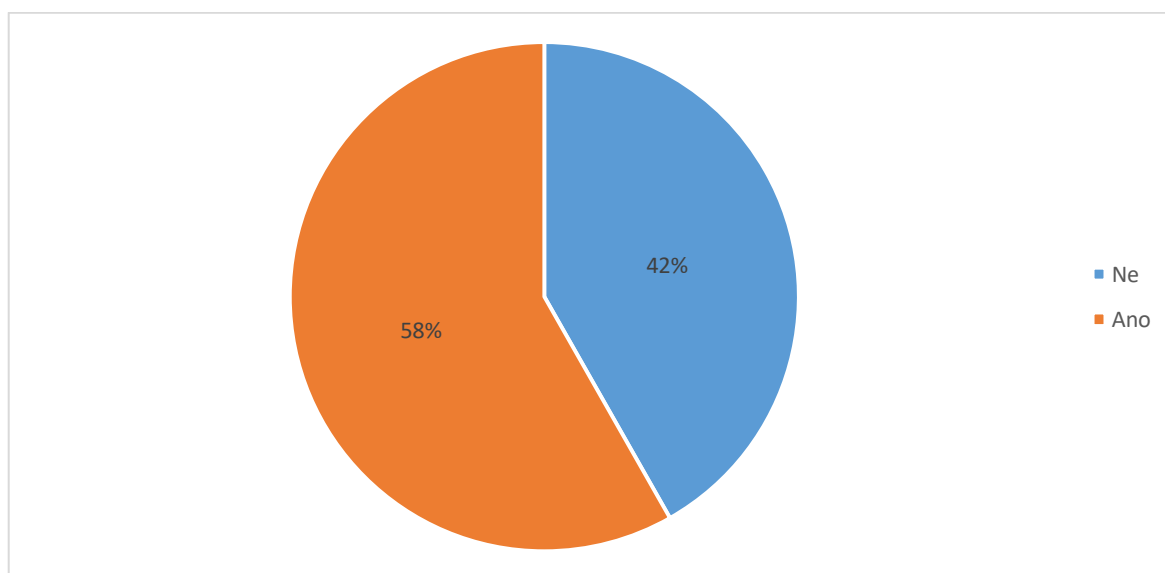
Jako ideální dobu pobytu venku v MŠ si 75% respondentů představuje rozmezí 2-3h. Celých 15% by si ideální dobu vidělo v 4-5h. Následujících 5 % má představu o 0-1h, ale dle platných právních předpisů by se pobyt venku v MŠ měl realizovat min. 2h denně. Na čtyři procenta respondentů má za ideální 1-2h a pouhé jedno procento vidí realizaci pobytu venku mezi 3-4h.

Graf č. 11 – vhodné oblečení dětí na pobyt venku

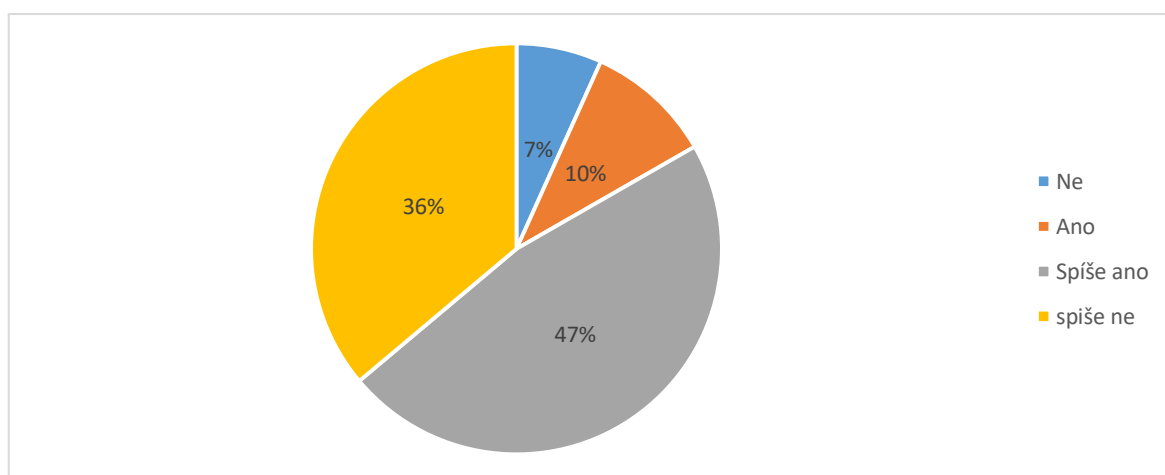
Na grafu č. 11 je zajímavé sledovat, že celých 39% respondentů se vyjádřilo negativně. Což znamená, že mnoho dětí v mateřských školách nemá na pobyt venku vhodné oblečení. Ovšem celých 61% respondentů říká, že děti vhodné oblečení na pobyt venku mají.

Graf č. 12 – vytkli vám někdy rodiče, že se dítě ušpinilo?

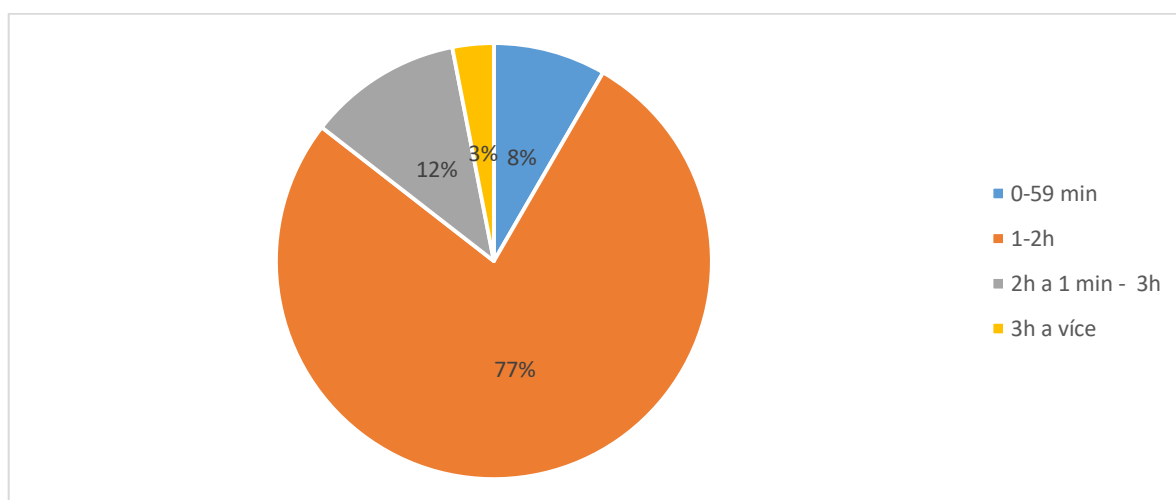
Na otázku, zda respondentům rodiče vytkli umazání dítěte při pobytu venku, odpovídalo 58% respondentů, že se setkali s výtkou za umazané dítě z pobytu venku. Zbývajících 42% respondentů se s výtkou ze strany rodičů nesetkalo.

Graf č. 13 – motivace vycházek

Zajímavým ukazatelem je graf č. 13. Respondenti se zde vyjadřují z 47%, že nemotivují vycházky a z 36% spíše nemotivují. Pouze 10% vycházky s dětmi motivuje a 7% spíše motivuje. Na tomto grafu je vidět, že většina učitelů 83% pobyt venku s dětmi záměrně nemotivuje. Tento výsledek bych viděla jako znepokojivý.

Graf č. 14 – délka realizace pobytu venku v MŠ

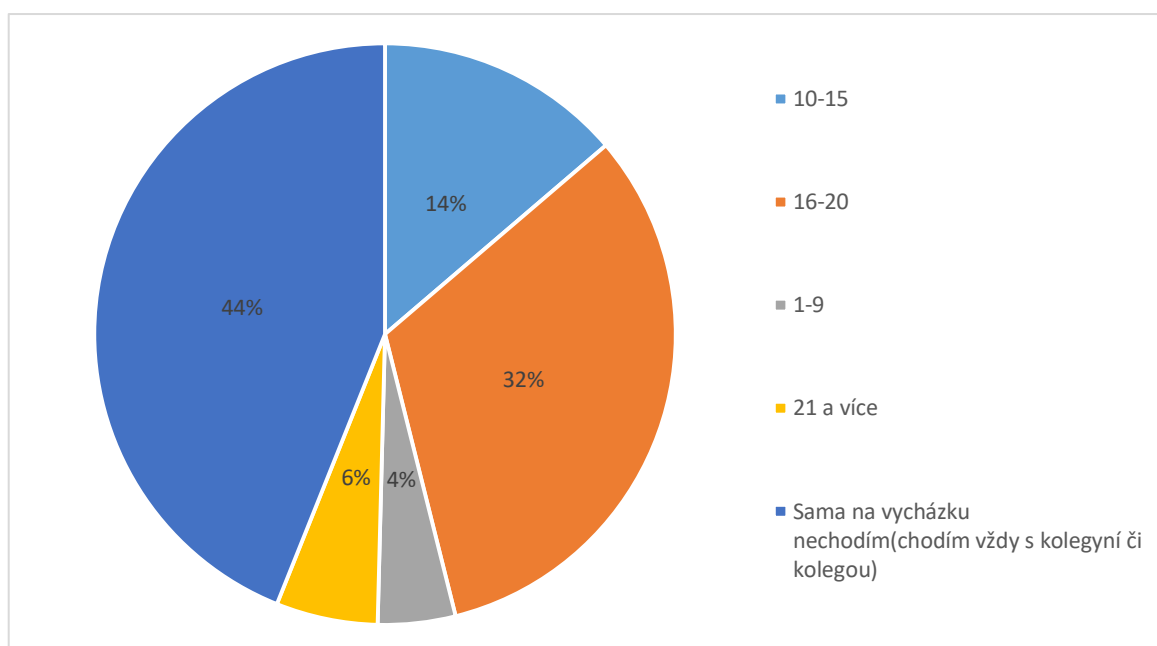
V mateřských školách se dle respondentů (77%) nejvíce realizuje pobyt venku v rozmezí 1-2h. Tento fakt koresponduje s vyhláškou 410/2005 o hygienických požadavcích. Celých 12% respondentů je s dětmi venku 2h – 3h. Zarážející je fakt, že 8% respondentů pobyt venku nerealizuje přes 1h a to i přesto, že vyhláška č. 410/2005 o hyg. požadavcích určuje délku pobytu na min. 2 h. Nejvíce času 3h a více tráví venku pouze 3% respondentů.

Graf č. 15 – pomůcky na pobyt ven

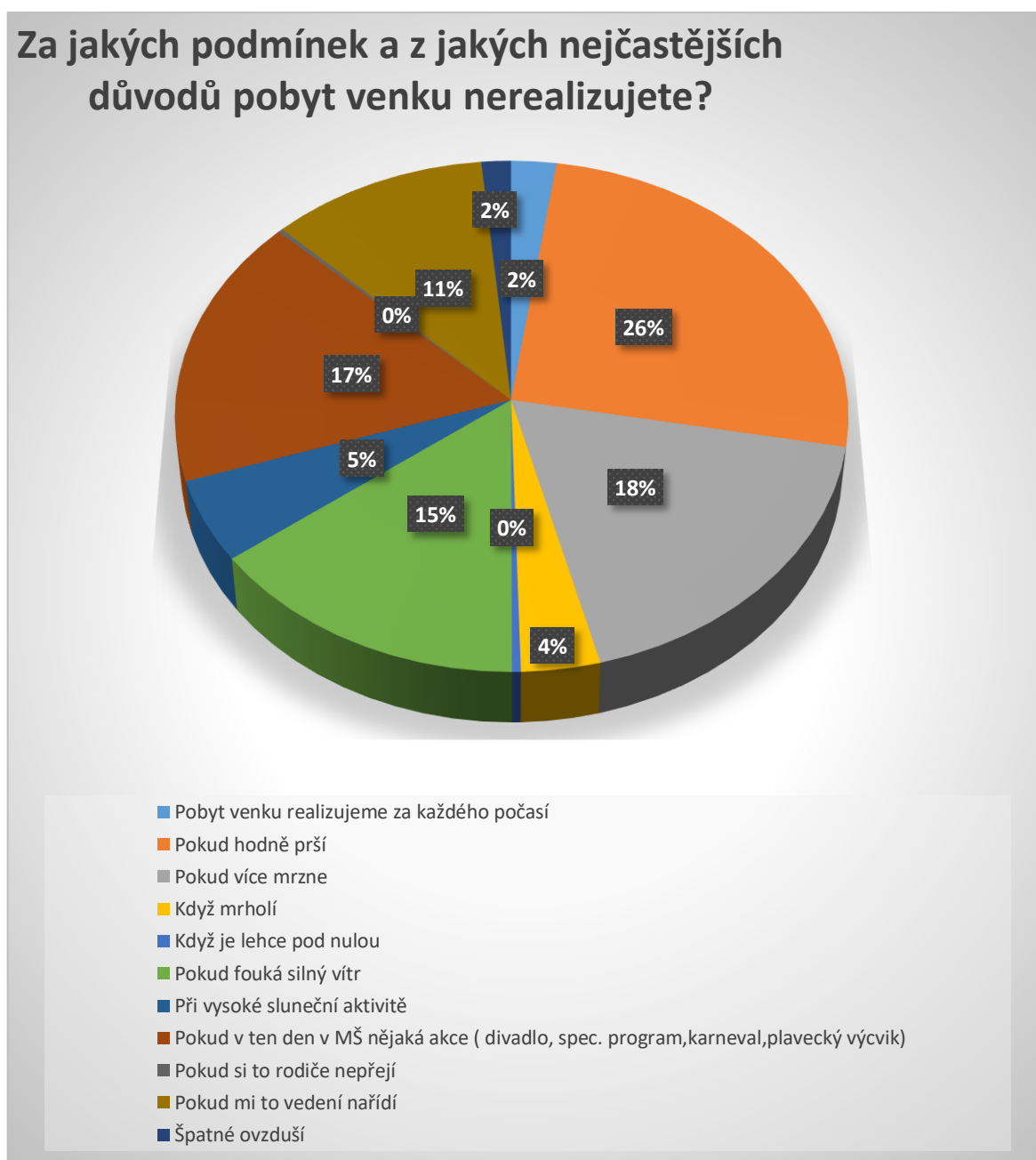
Z grafu č. 15 je patrný velký rozptyl pomůcek na pobyt venku. Respondenti využívají nejrůznější pomůcky i dle aktuální potřeby. V největším zastoupení se zde objevují lana a švihadla (26%), míče (23%) a křídý (22%). Následují hračky na písek (10%). Žádné pomůcky nevyužívá 7% respondentů. Pouze 4% respondentů využívají při pobytu venku lupy i při dnešním širším zastoupení environmentální výchovy v mateřských školách. Gumu k venkovním aktivitám s dětmi využívají 4% respondentů. V nejmenším zastoupení se zde objevují odrážedla (2%), kočárky (1%) a obruče (1%). V odpovědi jiné se objevily i výtvarné potřeby, pytlíky a koše na přírodniny, dřeva, dalekohledy, pozorovací krabičky. Inspirativní pomůckou jsou štětce a voda na kresbu na chodník a zajímavostí lyže.

Graf č. 16 – S kolika dětmi chodí respondenti sami ven

Na otázku: „S kolika dětmi chodíte sami ven?“, respondenti odpovídali následovně: S kolegou či kolegyní chodí vždy na vycházku 44% respondentů. To je opravdu pozitivní, jelikož je díky vyššímu počtu učitelů zabezpečena větší bezpečnost dětí při pobytu venku. Bohužel 32% respondentů je při pobytu venku samo s 16-20 dětmi. Zarážející je výsledek 6% respondentů, kteří absolvují pobyt venku s 21 a více dětmi. Tento počet by se zde objevovat vůbec neměl, protože dle vyhlášky č. 14/2005 o předškolním vzdělávání může na jednoho učitele připadat maximálně 20 dětí nebo 12 dětí pokud jsou ve třídě děti mladší 3 let. S 10-15 dětmi chodí samo ven 14% respondentů a 4% respondentů chodí ven s maximálně 9 dětmi.

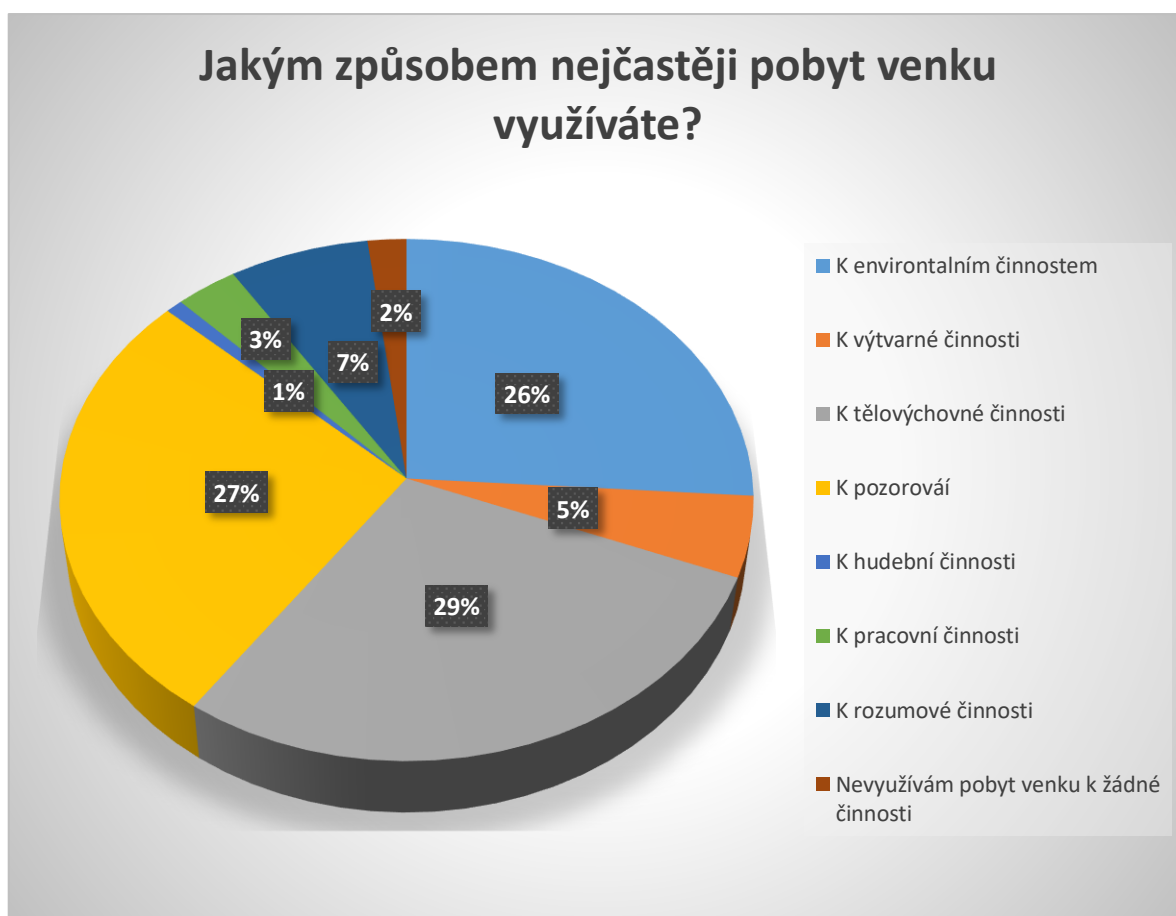
Graf č. 17 – kdy se pobyt venku nerealizuje

V otázce za jakých podmínek a z jakých nejčastějších důvodů nerealizují respondenti pobyt venku, mohli respondenti využít maximálně 5 odpovědí. Nejčastěji nechodí ven, pokud hodně prší (26%), více mrzne (18%), fouká velmi silný vítr (15%). Tento fakt odpovídá nepříznivým klimatickým podmínkám, za kterých je možno pobyt venku nerealizovat (KHSSTC, 2017). Za pozornost stojí 17% respondentů, kteří pobyt venku nerealizují, pokud je v ten den v mateřské škole nějaká akce. Přitom by dle ČŠI Liberec (2017) akce v MŠ neměla narušovat pobyt venku. Dalších 5% respondentů nerealizuje pobyt venku v případě, kdy je lehce pod nulou, 4% když lehce mrholí, 2% nerealizují

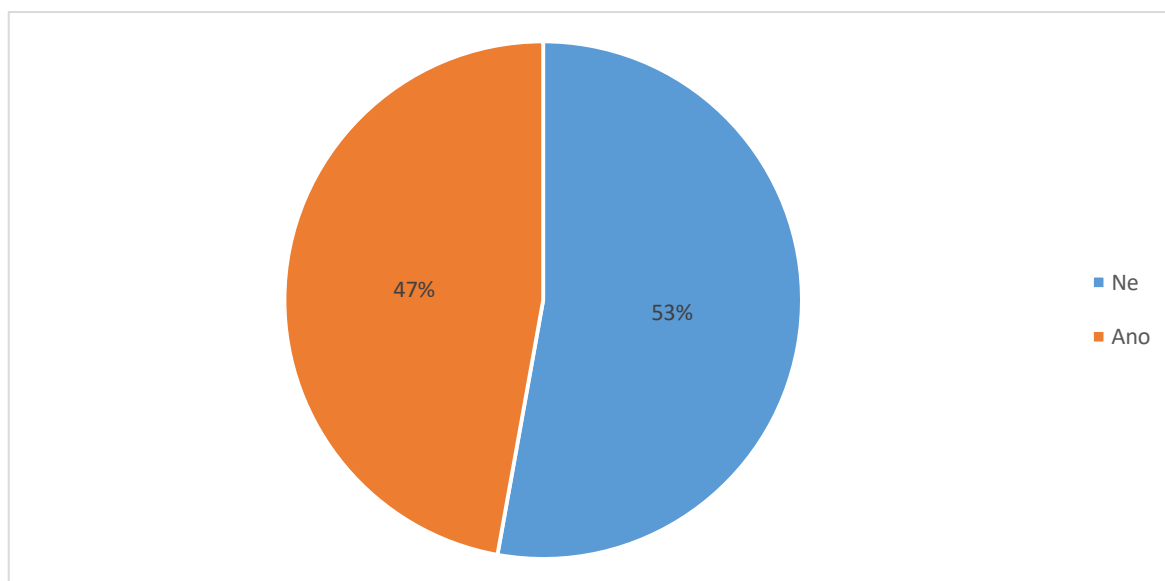
pobyt venku, pokud je vysoká sluneční aktivita. Nepatrný zlomek respondentů nerealizuje pobyt venku, pokud si to rodiče nepřejí (4 respondenti) a pokud je špatné ovzduší (6 respondentů). A 2% respondentů realizují pobyt venku za každého počasí. Zarážející je odpověď, kde respondent popisuje, že *pokud dítě nemá vhodné oblečení, zůstává ve školce a ostatní děti jdou ven, tím donutí rodiče dát příště dítěti vhodné oblečení na ven.* Tento způsob mi přijde hodně nemorální, aby učitel trestal dítě za nedostatky rodičů.

Graf č. 18

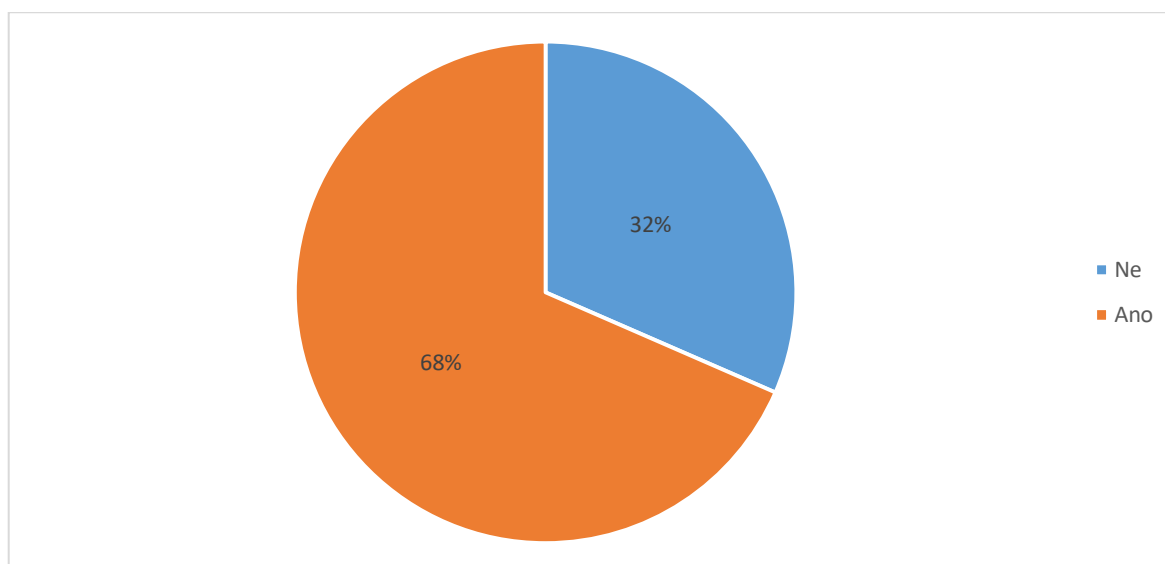
Na tuto otázku mohli respondenti využít maximálně 3 odpovědí. Nejvíce respondenti využívají pobyt venku k tělovýchovné činnosti (29%), k pozorování (27%), k environmentální činnosti (26%). Celých 7% využívá pobyt venku k hudební činnosti a 5% k výtvarné činnosti. Zastoupení pracovní činnosti je nečekaně malé, pouhá 3%. Nejméně se pobyt venku využívá k rozumové činnosti 1% a 2% respondentů pobyt venku nevyžívají k žádným činnostem. Další odpovědi respondentů: Pobyt venku nerealizují k žádným činnostem, děti také potřebují mít čas, kdy se po nich nic nechce a řídí si ho sami. Nejčastěji ho využívám k polytechnické výchově. Pro spontánní hry dětí. Ráda bych ho k činnostem využívala, ale kolegyně není svolná

Graf č. 19 – svačina venku

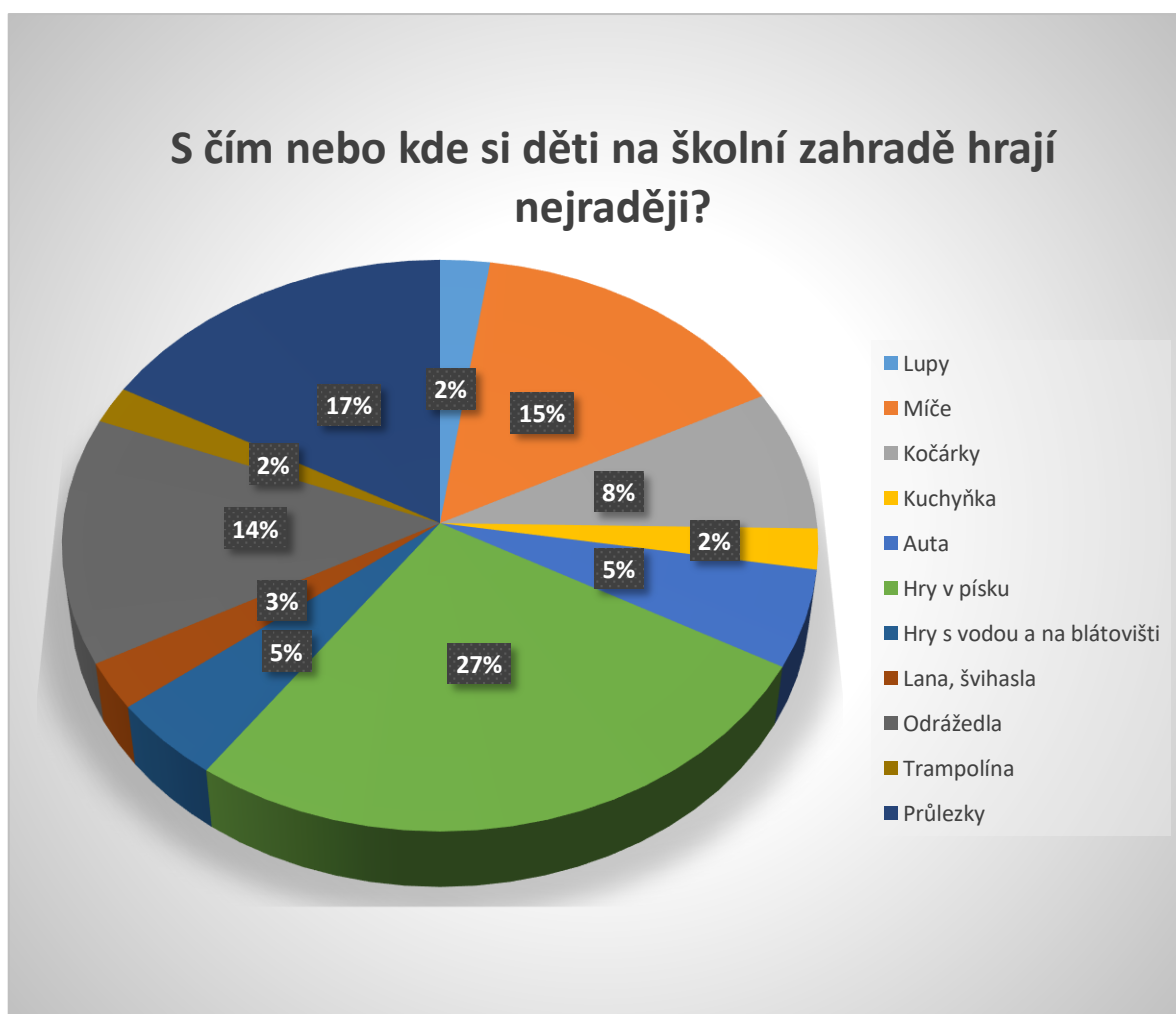
Na grafu č. 19 je vidět téměř vyrovnaný podíl respondentů, kteří svačí venku (47%) a těch, co venku nesvačí (53%)

Graf č. 20 – děti podílející se na údržbě školní zahrady

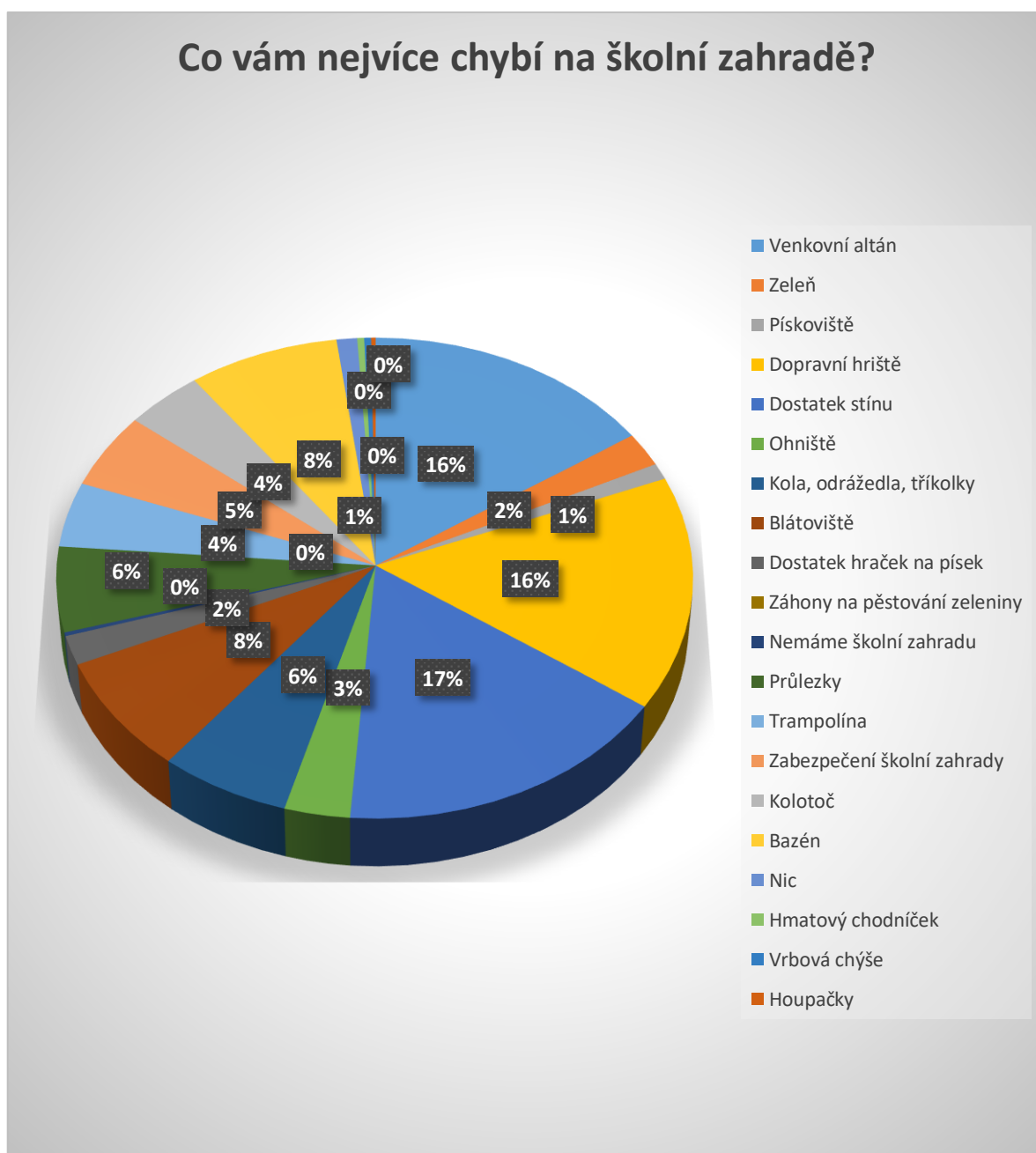
Na údržbě zahrady v mateřské škole se dle respondentů podílí 68% dětí. Ovšem 32% dětí se na údržbě zahrady nepodílí.

Graf č. 21

Na otázku s čím si děti nejraději hrají, mohli respondenti využít maximálně 5 odpovědí. Jako nejčastější uvádějí hry v písku (27%), průlezky (17%), hry s míčem (15%), odrážedla (15%) a kočárky (8%). Následují hry s auty (5%) a hry s vodou a na blátovišti (5%), hry s lany (3%). Poměrně novým hracím prvkem v mateřské škole jsou trampolíny (2%). Dále se zde objevují lupy (2%) a hry v kuchyňce (2%). V další odpovědích se můžeme setkat s kruhy, stromy, křídami, přírodninami, ale i s hokejkami na florbal a semaforem.

Graf č. 22

Na otázku co respondentům nejvíce chybí na školní zahradě, měli respondenti možnost využít maximálně 5 odpovědí. Shodli se, že jim nejvíce chybí dostatek stínu na školní zahradě (17%), venkovní altán (16%) a dopravní hřiště (16%). Bazén na školní zahradě si přeje 8% respondentů, stejně jako blátoviště (8%). Doplnit zahradu o kola a odrážedla by si přálo 6% respondentů, stejný počet respondentů by si na zahradě přál průlezky (6%). Zabezpečit zahradu by chtělo 5% respondentů. Na zahradě mateřské školy by se respondentům dále líbila trampolína (4%), kolotoč (4%), ohniště (3%), zeleň (2%) a dostatek hraček na písek (2%). Pískoviště postrádá 1% respondentů. Respondenti se také

vyjádřili, že jim na zahradě chybí hmatový chodníček (3 respondenti), vrbová chýše (3 respondenti) a houpačky (2 respondenti). Nic na školní zahradě nechybí 2 % respondentů.

Při realizaci pobytu venku respondenty nejčastěji omezuje počasí (21%), zdlouhavé oblékání dětí (19%), velký počet dětí (17%) a nevhodné oblečení dětí (13%), tento fakt se nám prolíná i v jiných odpovědích respondentů. Další omezení spatřují respondenti v lokaci MŠ (10%) a v tom, že děti neujdou ani kratší vzdálenosti (10%). V počtu procent (2%) se shodují následující omezení: Nedostatek pomůcek, malá školní zahrada, špatná spolupráce s kolegou. Vedení určuje, kde může respondent pobyt venku trávit - 1 % respondentů. Za každého počasí musí pobyt venku realizovat 1 % respondentů. Žádné omezení nespatřují pouhá 2% respondentů. Respondenty omezuje i nepřekrývání se s kolegyní, pevný denní režim s limitovanou vycházkou a s tím spojený nedostatek času na delší aktivity venku. Objevila se zde i odpověď, že respondenta nejvíce omezují různé

handicapy dětí od lehkých poruch po těžké či velké množství kočárků (respondent ze speciální MŠ a respondent ze soukromé MŠ).

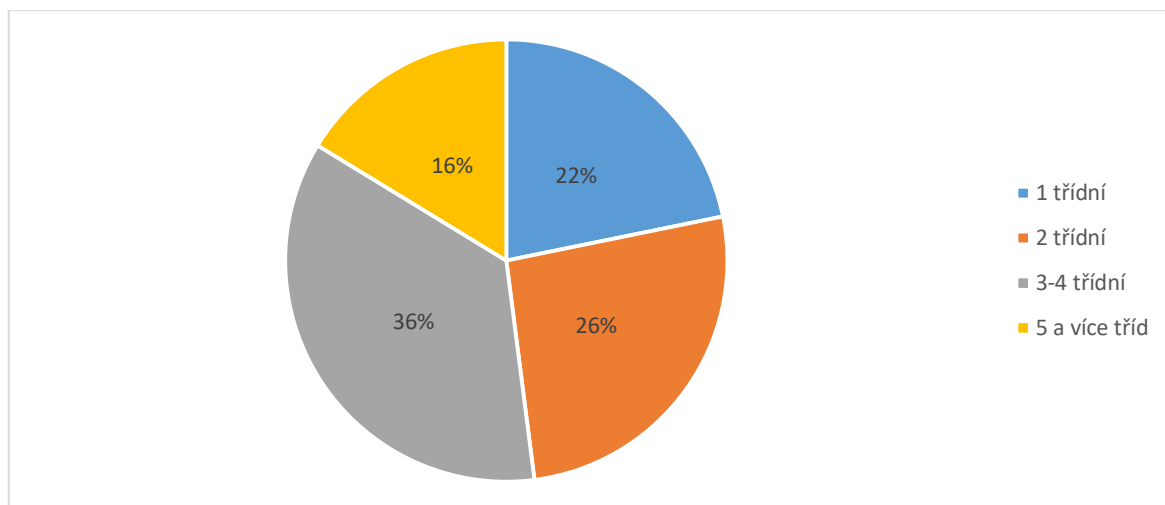
Graf č. 24

Z hlediska bezpečnosti využívají respondenti při pobytu venku nejvíce reflexní vesty (41%), zastavovací terče (37%), reflexní oblečení dětí (8%), vodící lano (4%), reflexní pásy (4%), reflexní čepice (2%) a reflexní placky (1%). Další 3% respondentů nepoužívá žádné reflexní prvky. Zajímavostí jsou *i pásy s telefonním číslem*, helmy na kolo. Jeden z respondentů z hlediska bezpečnosti s dětmi využívá *záchytných bodů*. Systém předem domluvených záchytných bodů je dle mé zkušenosti běžnou praktikou v mateřské škole.

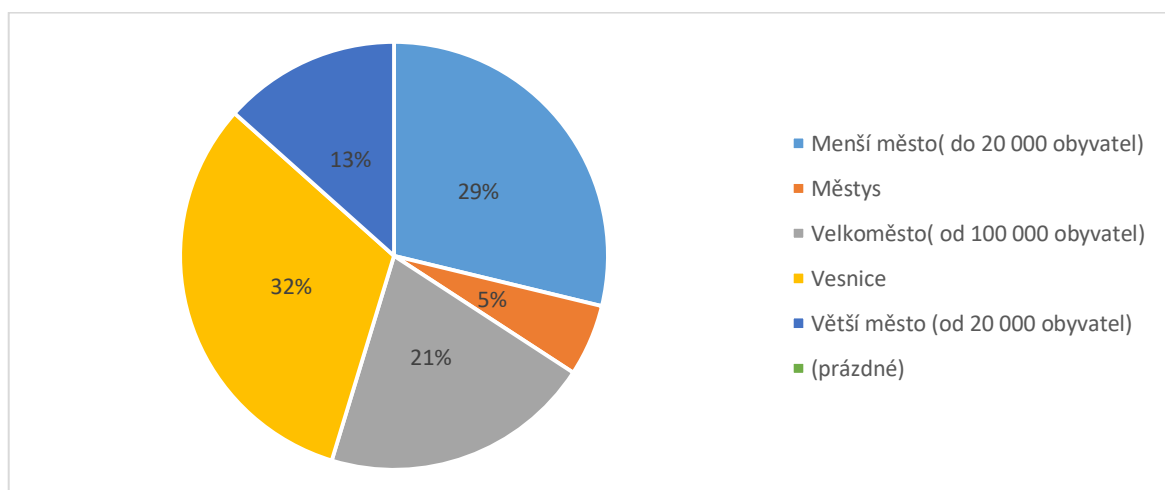
10.5. Interpretace výsledků dotazníkového šetření rodiče

Graf č. 26 – velikost MŠ

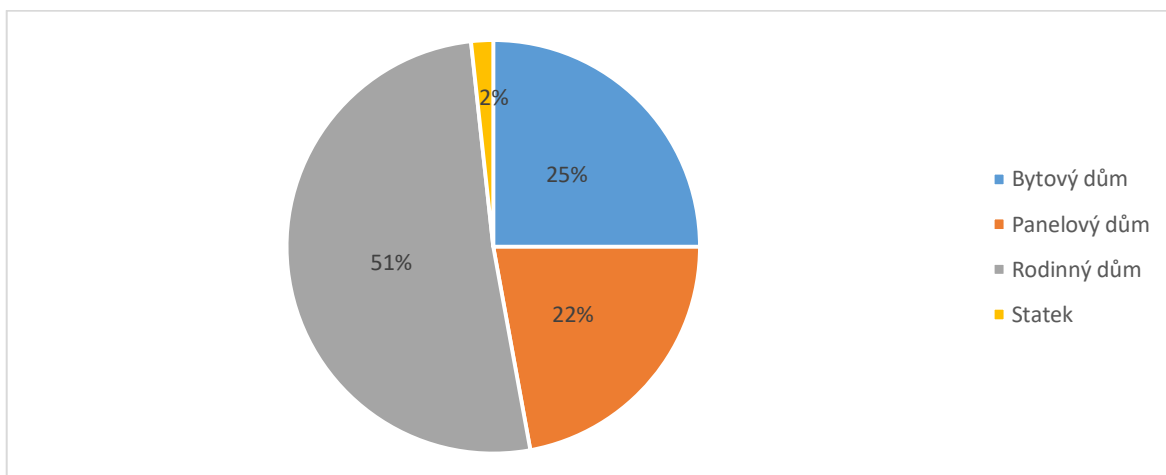
Na první otázku, jak je velká mateřská škola, kterou vaše dítě navštěvuje, se respondenti vyjádřili následovně. Nejvíce děti respondentů navštěvují mateřské školy 3 – 4 třídni (36%), dále 2 třídni (26%), 1 třídni (22%) a 5 a více třídni (16%).

Graf č. 27 – Kde je MŠ umístěna

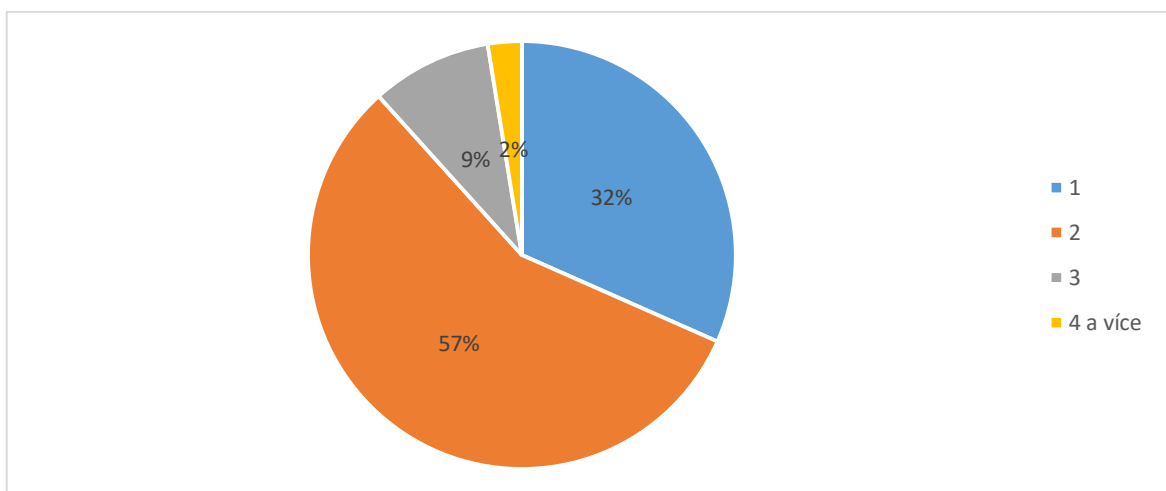
Dle grafu č. 27 je patrné, že děti respondentů nejvíce navštěvují mateřské školy na vesnici (32%) a na menším městě (29%). Následně navštěvují mateřské školy ve velkoměstě (21%), větším městě (13%) a městysu (5%).

Graf č. 28 - Kde respondenti žijí

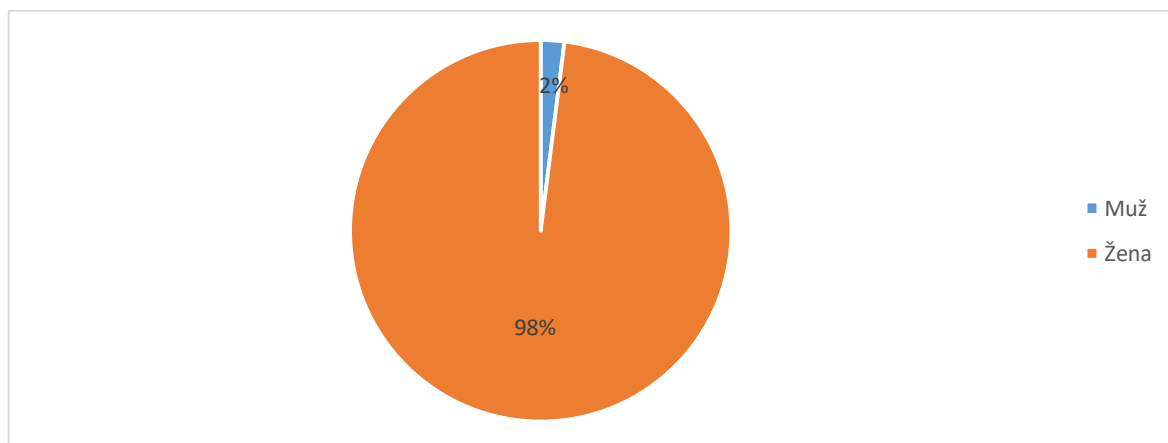
Nejvíce (51%) respondentů bydlí v rodinném domě. V bytovém domě bydlí 25% respondentů a v panelovém domě 22% respondentů. Na statku bydlí 2% respondentů. Jeden respondent žije se svým dítětem v azylovém domě.

Graf č. 29 – Počet dětí ve společné domácnosti

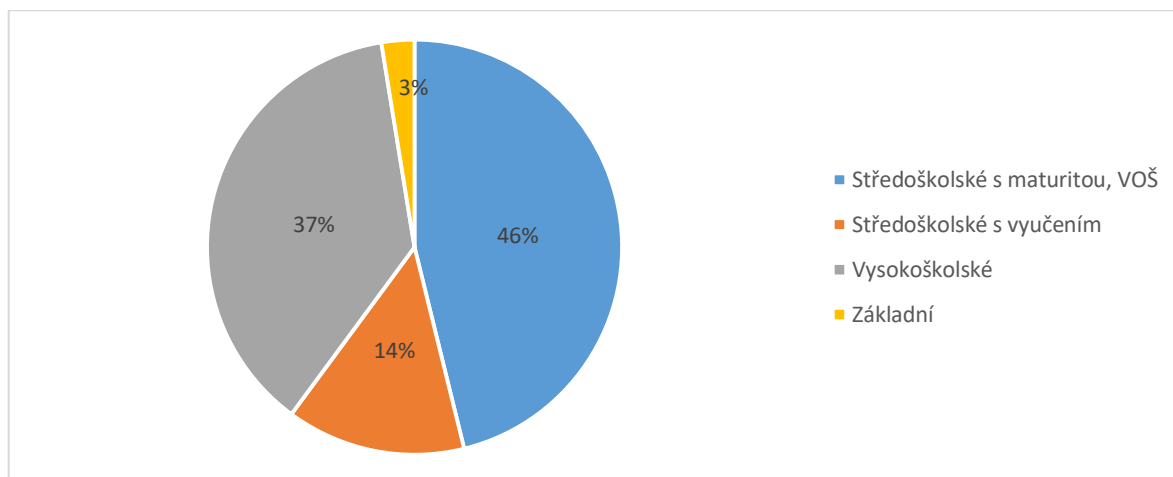
Dle grafu č. 29 respondenti žijí ve společné domácnosti nejvíce (57%) s 2 dětmi, následujících 32% respondentů žije ve společné domácnosti s 1 dítětem. Se 3 dětmi sdílí společnou domácnost 9% respondentů a 2% žijí se 4 a více dětmi.

Graf č. 30 – pohlaví respondentů

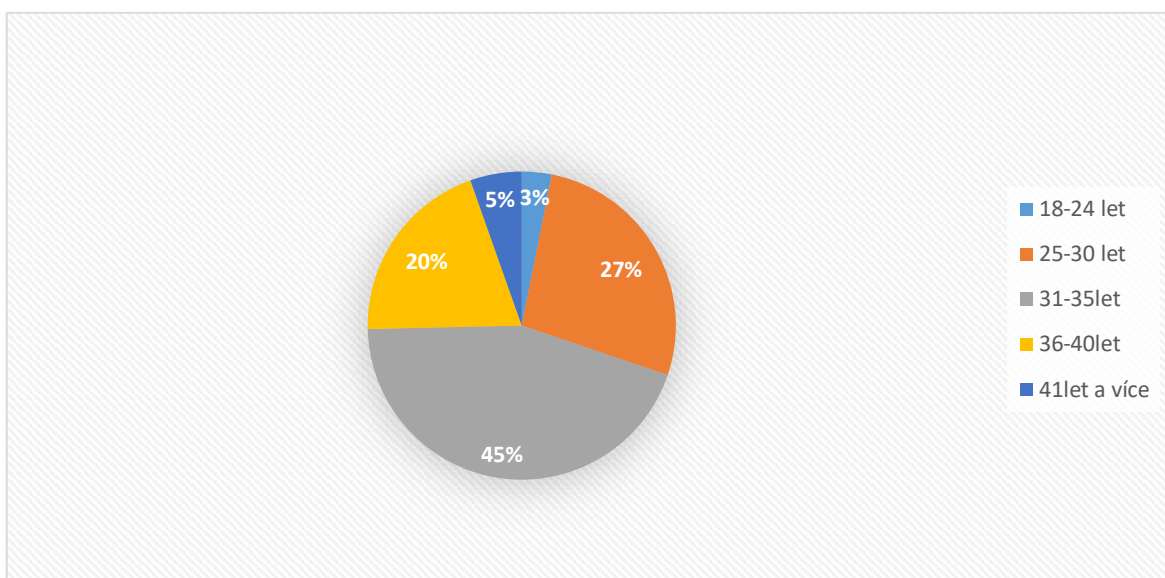
Převážnou část respondentů tvořily ženy (98%), muži jsou v zastoupení 2%.

Graf č. 31 – Vzdělání respondentů

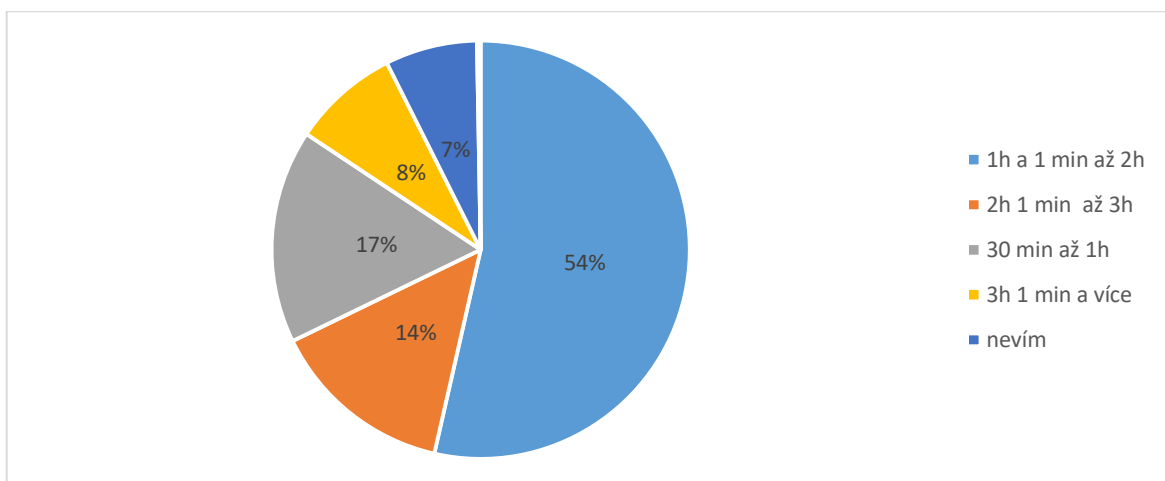
Téměř polovina (46%) respondentů má středoškolské vzdělání, 37% respondentů má vysokoškolské vzdělání. Dalších 14% respondentů má středoškolské vzdělání s vyučením a pouhé 3% respondentů má pouze základní vzdělání.

Graf č. 32 – Věk respondentů

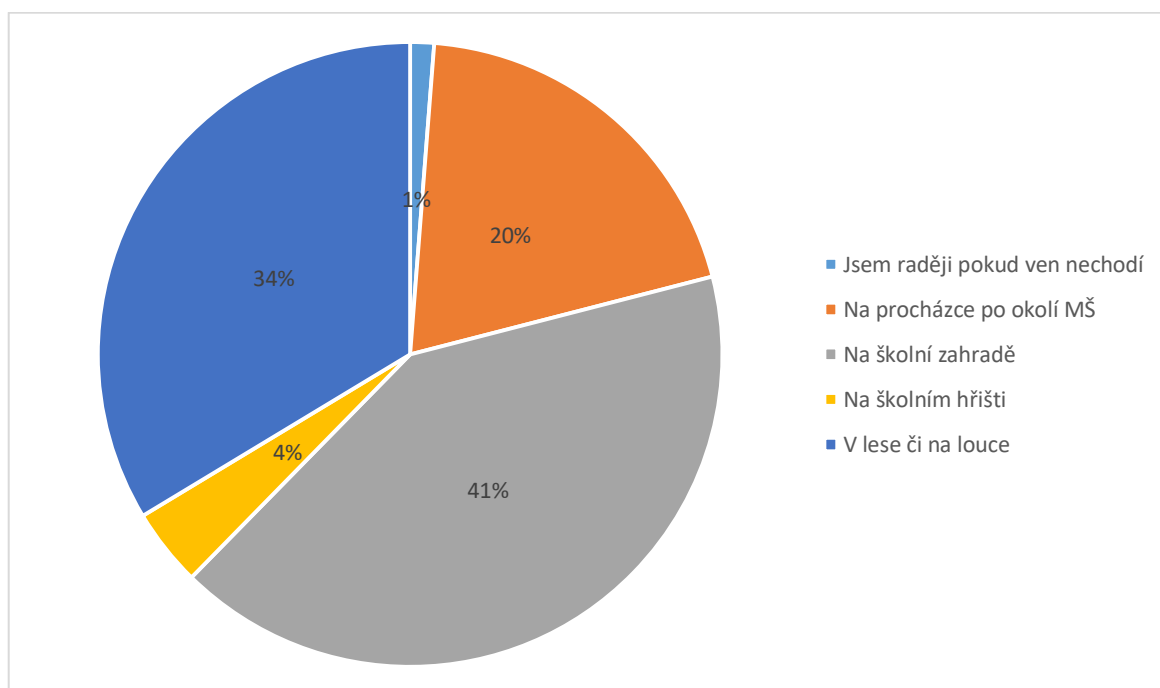
Nejvyšší zastoupení mají respondenti ve věku 31-35 let (45%) a respondenti ve věku 25-30 let (27%). Respondenti ve věku 36-40 let jsou v zastoupení 20% a respondenti 41 let a více 5%. Nejmenší počet respondentů (3%) je ve věku 18-24 let.

Graf č. 33 – kolik času tráví děti venku v MŠ

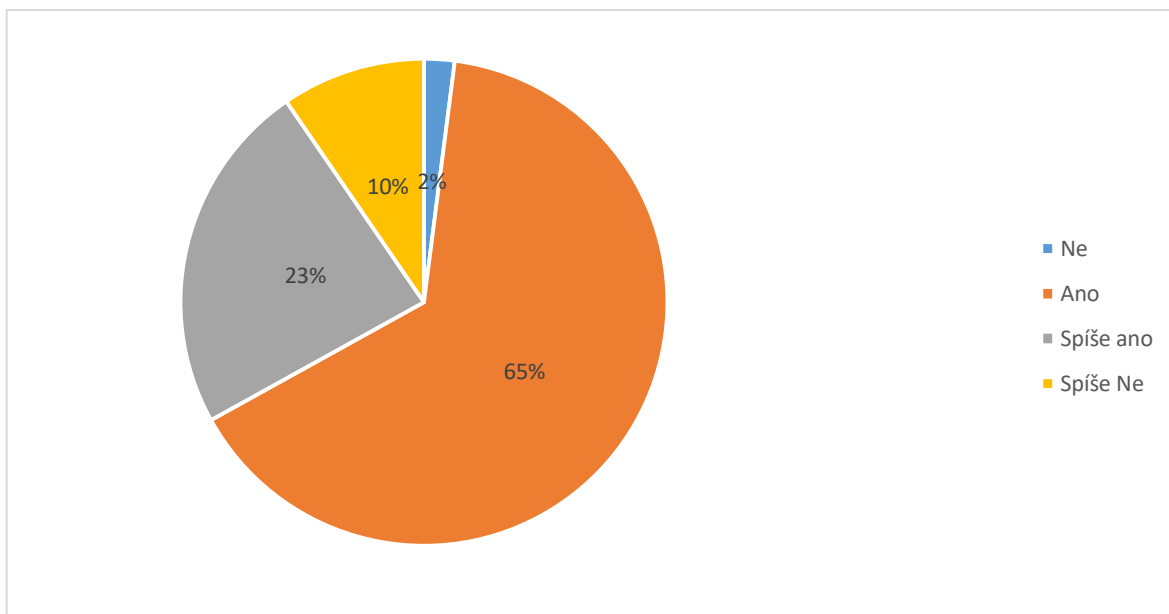
Dle grafu č. 33 nejvíce respondentů 54% odpovědělo, že jeho dítě tráví v MŠ při pobytu venku 1h a 1min - 2h. Následujících 14% respondentů se vyjádřilo, že dítě v MŠ tráví při pobytu venku 2h a 1 min až 3h. Dalších 17% respondentů odpovědělo, že jeho dítě tráví v MŠ při pobytu venku 30min až 1h. Přes 3h realizuje pobyt venku dle respondentů 8% MŠ. Kolik času v mateřské škole tráví děti při pobytu venku, netuší 7% respondentů.

Graf č. 34 - Kde preferuj, aby děti trávily čas při pobytu venku

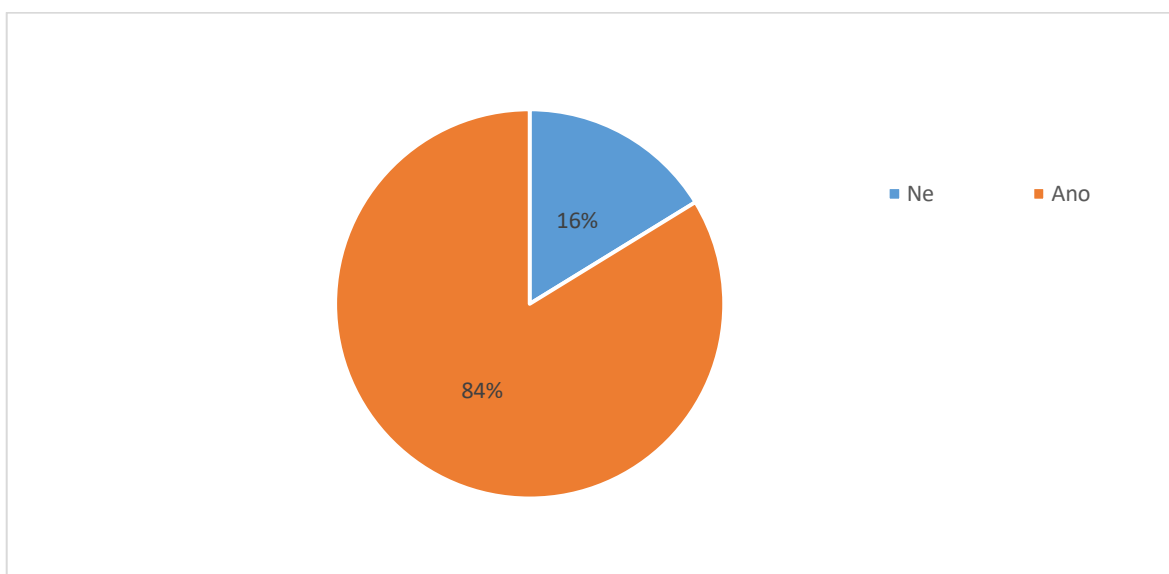
Nejvíce respondentů preferuje, aby děti trávily čas při pobytu venku v MŠ na školní zahradě (41%). Pobyt v lese, či na louce preferuje 34% respondentů. Následujících 20% respondentů by si přálo, aby děti trávily čas na procházce po okolí MŠ a 4% na školním hřišti. Pouze jedno procento respondentů je raději, pokud děti ven nechodí. Někteří respondenti by si přáli, aby děti trávily čas následovně: Kombinací více míst a co nejrůznorodější. Kde nechávám na učitelkách, věřím jim. Kombinací všech daných možností (8 respondentů). Je jedno kde, hlavně, že jsou venku. Místo při pobytu venku by mělo být uzpůsobeno aktuálnímu počasí.

Graf č. 35 - Vyžadují v MŠ pro děti speciální oblečení na pobyt venku (holínky, pláštěnky, starší oblečení)?

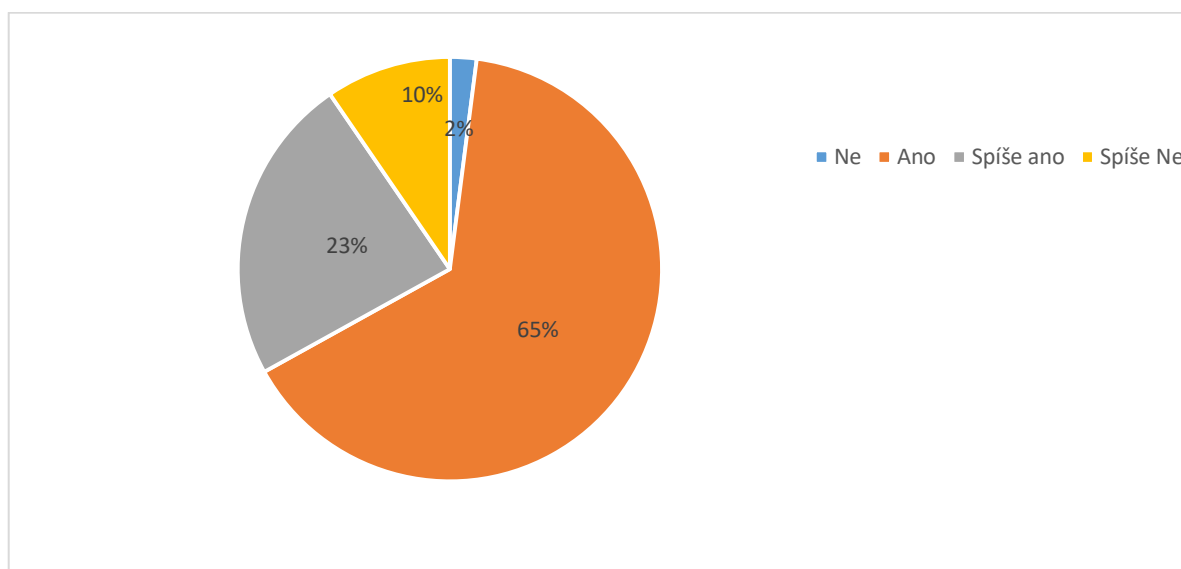
V 65% mateřských škol dle respondentů vyžadují speciální oblečení pro děti na pobyt venku. V 23% MŠ speciální oblečení spíše vyžadují, v 10% MŠ speciální oblečení spíše nevyžadují a v 2% MŠ speciální oblečení nevyžadují. V sektoru jiné se objevila odpověď, že v mateřské škole speciální oblečení nevyžadují. Pouze občas doporučují dle aktivit.

Graf č. 36 – speciální oblečení na ven

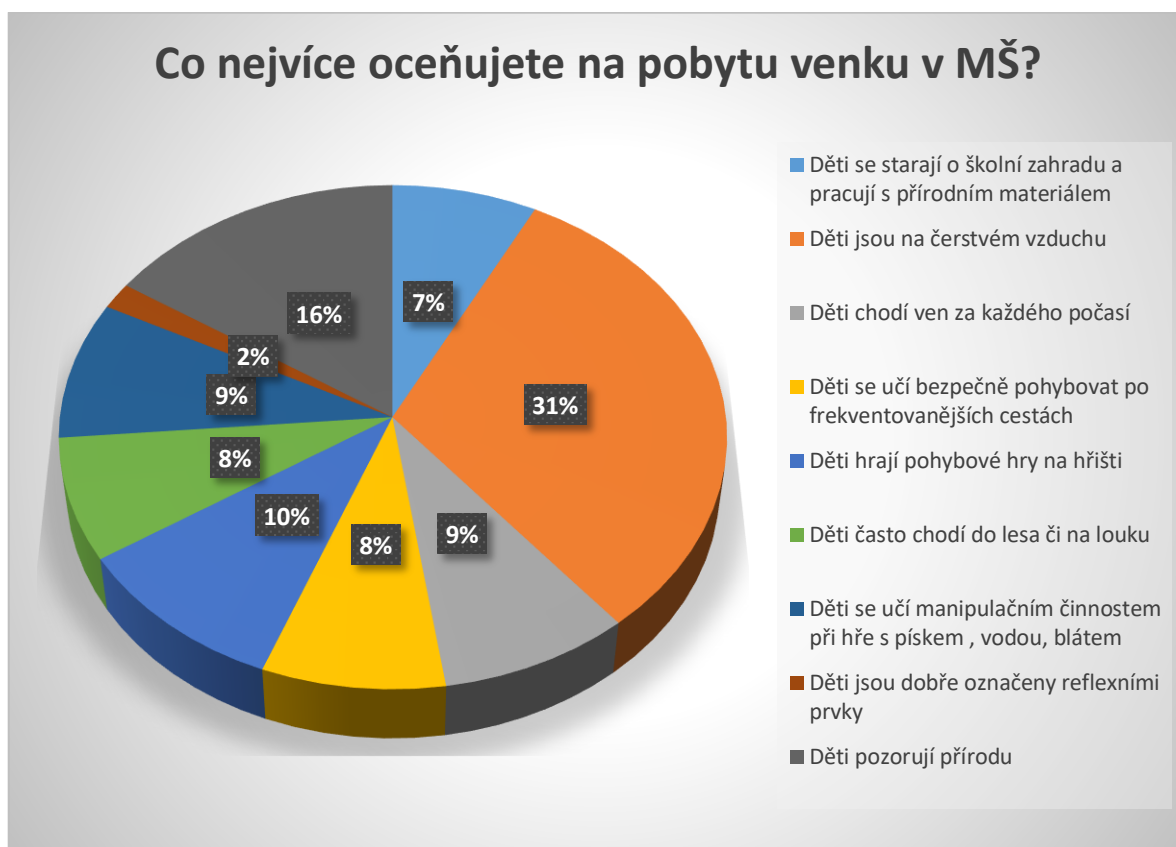
V následující otázce se respondenti vyjádřili, že jejich děti mají (84%) speciální oblečení na pobyt venku. Pouze 16% respondentů se vyjádřilo, že jejich děti speciální oblečení na pobyt venku v MŠ nemají.

Graf č. 37 – Vhodnost her s vodou, pískem, blátem

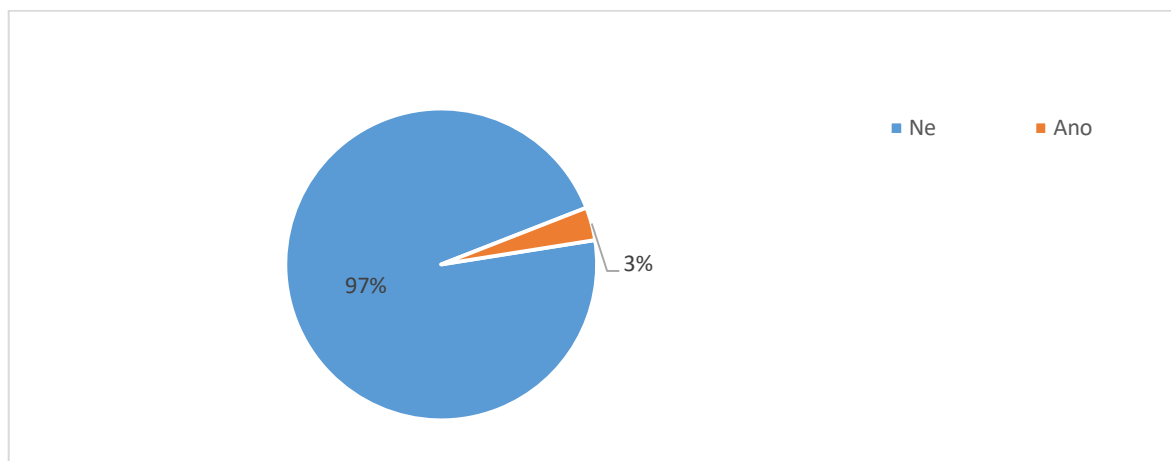
Na vhodnost her s vodou, pískem a blátem se respondenti vyjádřili následovně: 65% si myslí, že tyto hry jsou vhodné pro děti. Následující 23% si myslí, že jsou spíše vhodné. Spíše nevhodné je shledává 10% respondentů a úplně nevhodné 2% respondentů.

Graf č. 38 - Co nejvíce oceňují na pobytu venku v MŠ

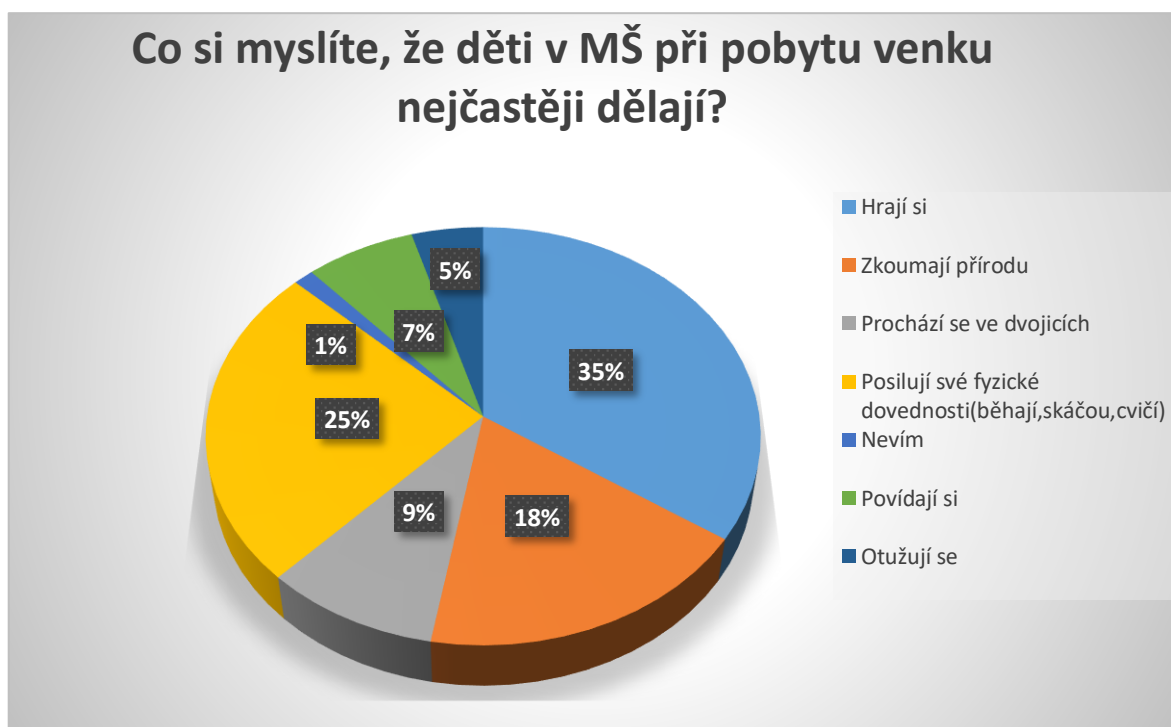
Na pobytu venku respondenti nejvíce oceňují, že jsou děti na čerstvém vzduchu (31%) a pozorují přírodu (16%). Dále se jim líbí, že děti hrají pohybové hry na hřišti (10%), chodí ven za každého počasí (9%), učí se manipulačním činnostem (9%), často chodí do lesa a na louku (8%), učí se bezpečně pohybovat po frekventovanějších cestách (8%). Dalších 7% respondentů oceňuje, že se děti starají o školní zahradu. Označení reflexními prvky se líbí 2% respondentů. Nadále se vyjádřili respondenti následovně: Děti jsou v "emočním" bezpečí lesa, stromů, skal, louky, otevřeného prostoru, kde mnohem lépe se odbourává stres, který občas vznikne v každé větší skupině. Děti jsou na čerstvém vzduchu, že se děti vyskotačí, vyblbnou, nasbírají materiál k tvoření do školky. Děti mají více osobního prostoru.

Graf č. 39 – Umazání dětí

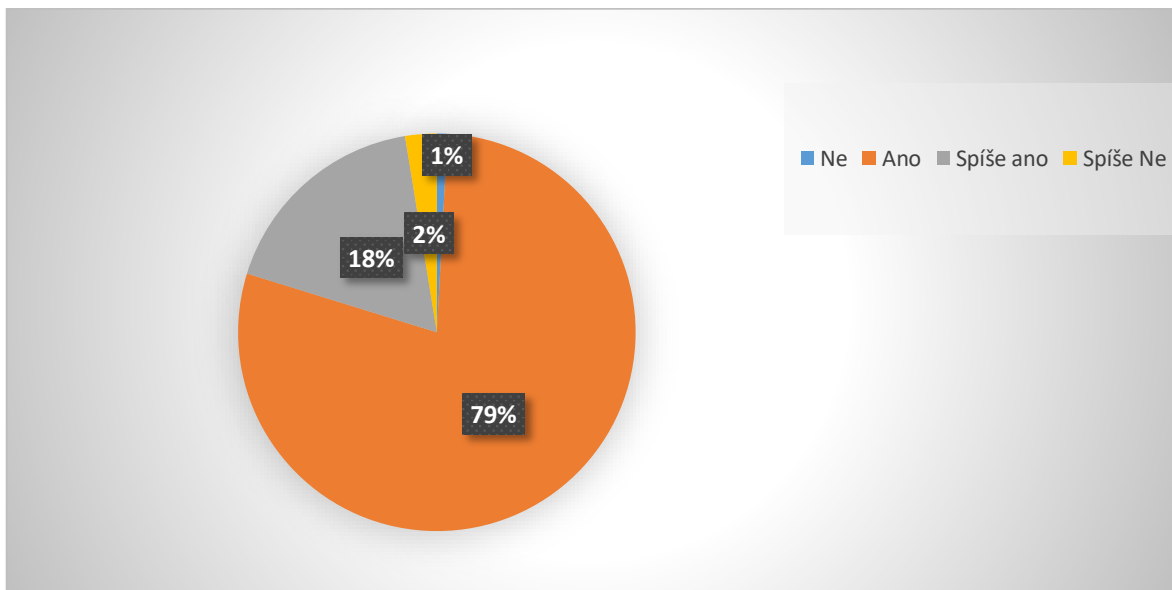
Dle grafu je vidět, že většině (97%) respondentů nevadí, pokud se dítě v MŠ při pobytu venku ušpiní. Pouze 3% respondentů se vyjádřilo, že jim vadí, pokud se dítě při pobytu venku ušpiní.

Graf č. 40 – Co děti při pobytu venku nejčastěji dělají

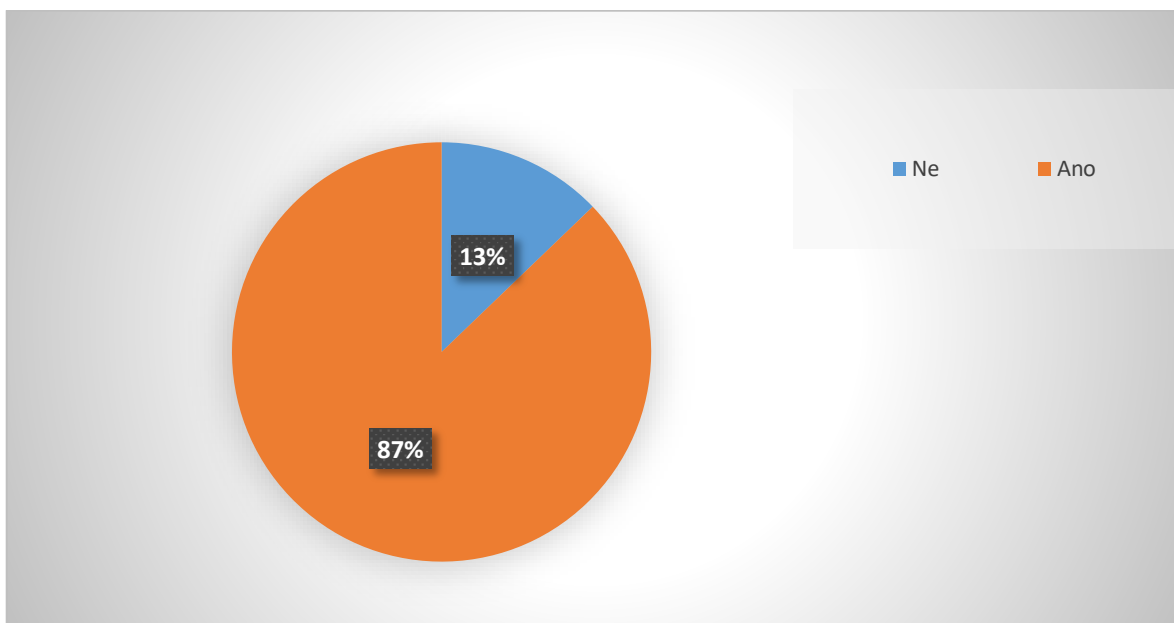
Dle grafu č. 40 je patrné, že nejvíce respondentů si myslí, že si děti venku hrají (35%), posilují své fyzické dovednosti (25%), zkoumají přírodu (18%). Celých 9% respondentů si myslí, že se děti na vycházce pouze procházejí ve dvojicích a 7% zastává názor, že si povídají. Pouze 1% si myslí, že se při pobytu venku otužují. Následujících 5% respondentů neví, co děti při pobytu venku dělají.

Graf č. 41 – Důležitost času tráveného venku v MŠ

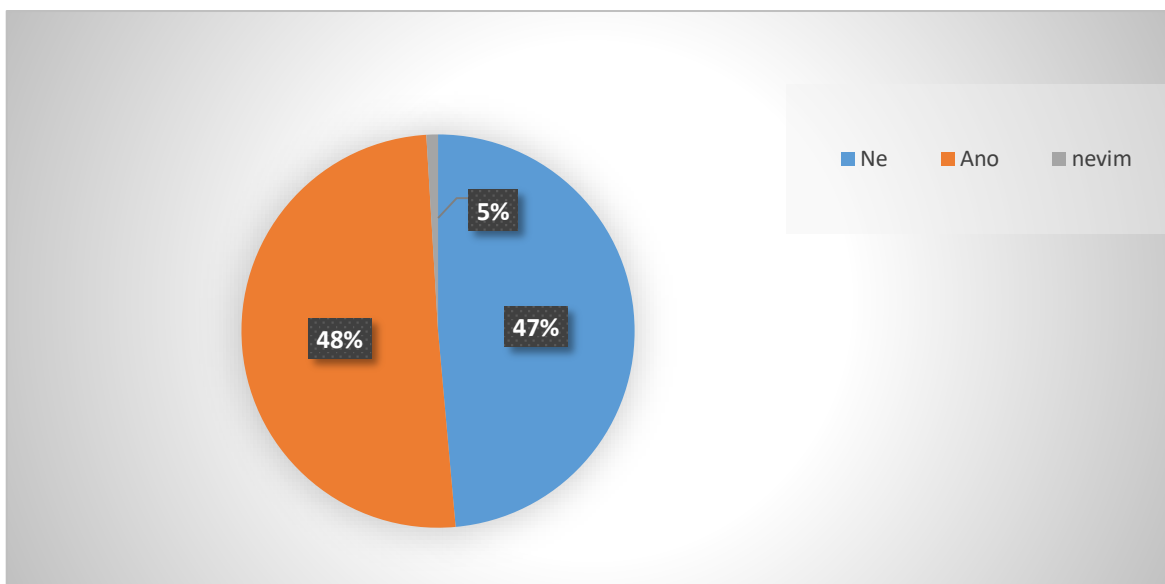
Pro 79% respondentů je důležité, že jejich dítě tráví čas v MŠ venku. Spíše důležité je to pro 18% respondentů. Pouze pro 2% to důležité spíše není a pro 1% to není vůbec důležité.

Graf č. 42 – Vzdělává se dítě při pobytu venku v MŠ

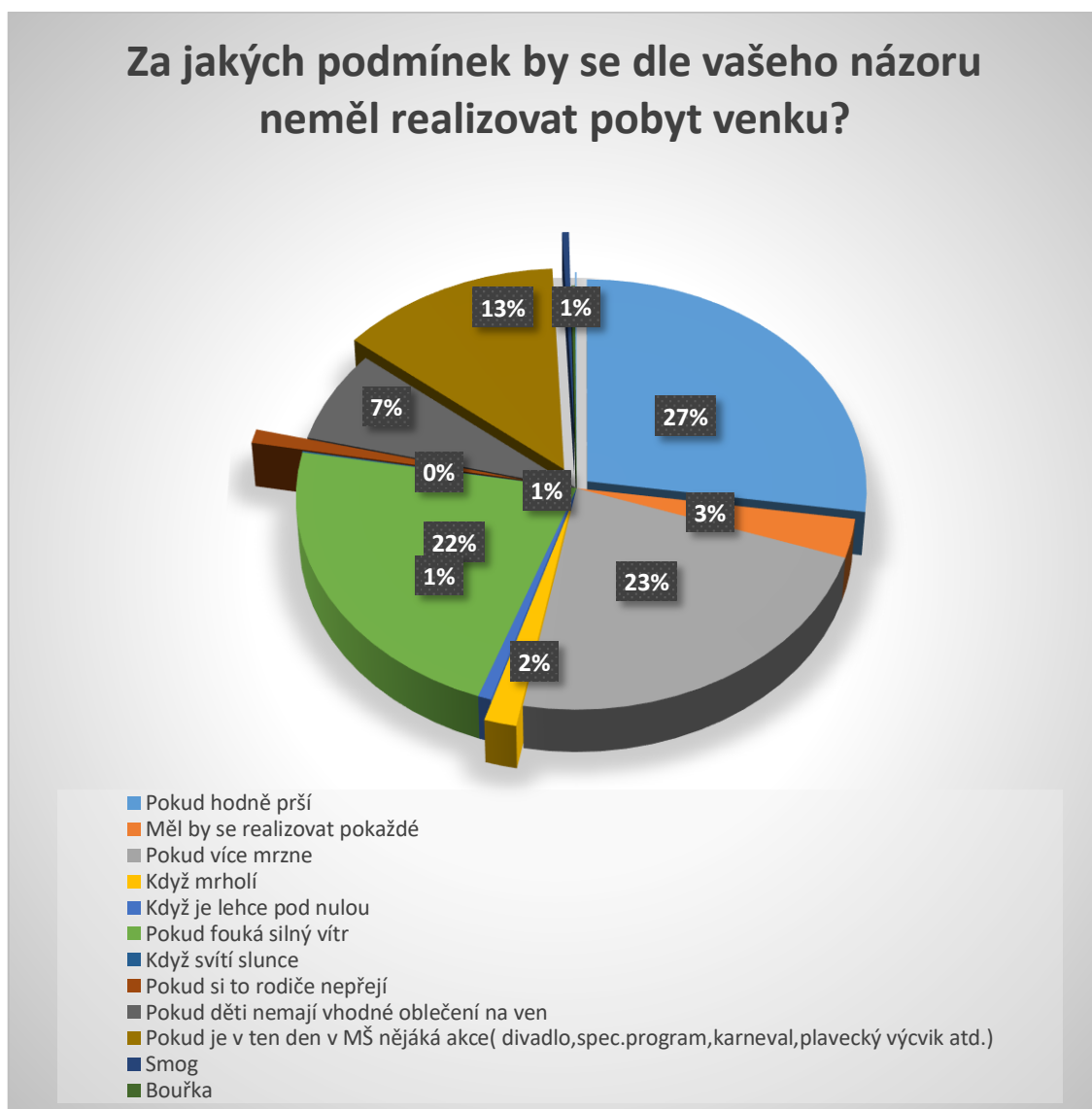
Celých 87% respondentů zastává názor, že se jejich dítě při pobytu venku vzdělává. Pouze 13% si myslí, že se děti při pobytu venku nevzdělávají.

Graf č. 43 – Otužování dětí

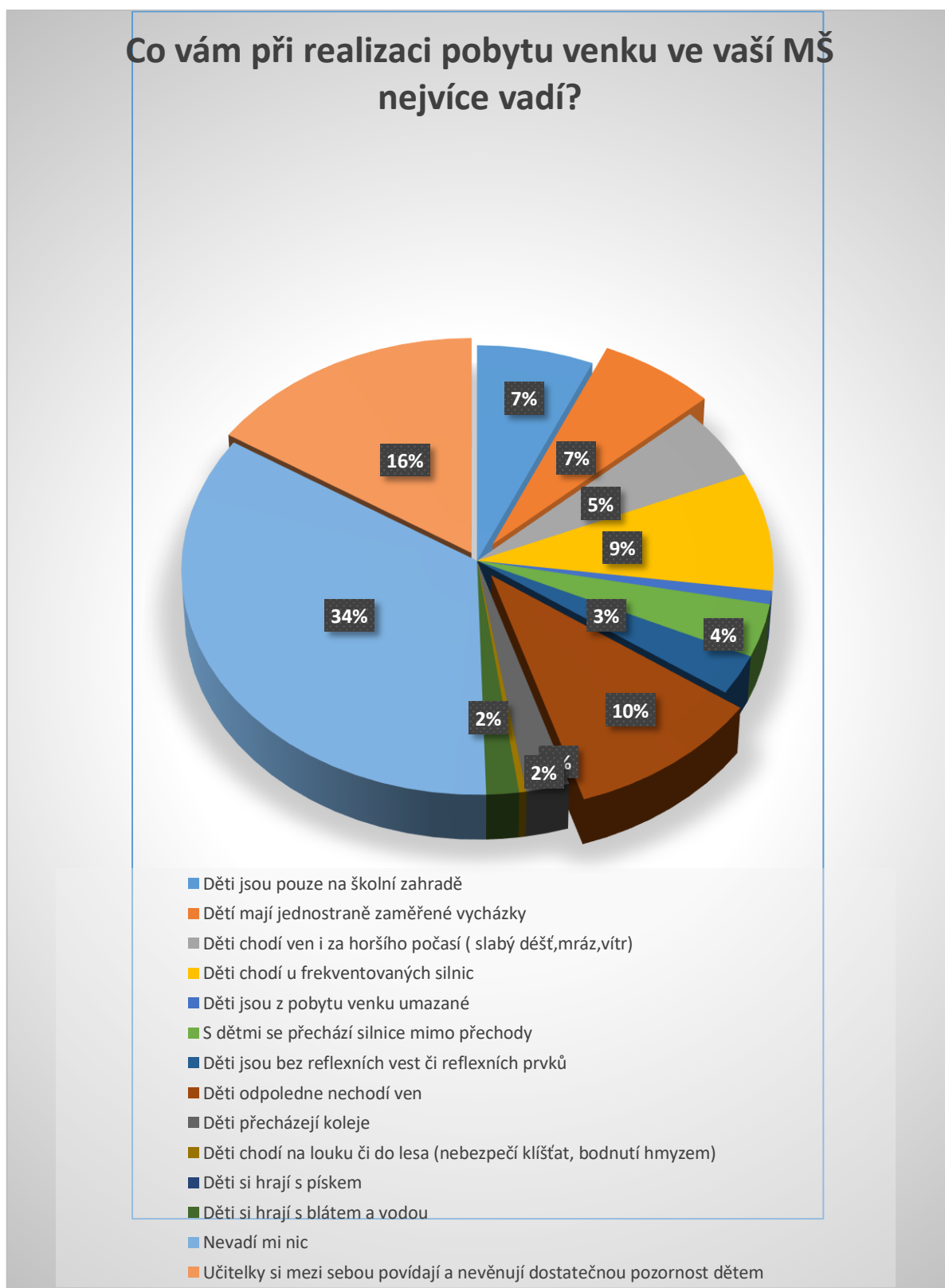
Názor na otužování dětí v mateřské škole je opravdu vyrovnaný. Celých 48% respondentů si myslí, že by se mateřská škola měla zaměřit na otužování dětí, ale 47% respondentů si myslí, že by se MŠ zaměřovat na otužování dětí neměla. Zda se otužovat neví 5% respondentů.

Graf č. 44 – Kdy nerealizovat pobyt venku v MŠ

Dle respondentů by se pobyt venku neměl konat, pokud hodně prší (27%), pokud více mrzne (23%), nebo fouká silný vítr (22%). Toto vše odpovídá i nepříznivým klimatickým podmínkám. Dále se respondenti vyjádřili, aby realizace pobytu venku neprobíhala, pokud je v MŠ nějaká akce (13%) a pokud děti nemají vhodné oblečení na ven (7%). Proto, aby se realizoval pobyt venku za každého počasí, jsou 3% respondentů. Následující respondenti by nerealizovali pobyt venku, pokud by mrholilo (2%), když je lehce pod nulou (1%), pokud je bouřka (1%) či lehce pod nulou (1%) nebo smog (1%). V sekci jiné se jeden respondent vyjádřil, že děti by měli ven chodit dle zvážení učitelky, ale s rozumem, aby to bylo dětem příjemné a ne za trest.

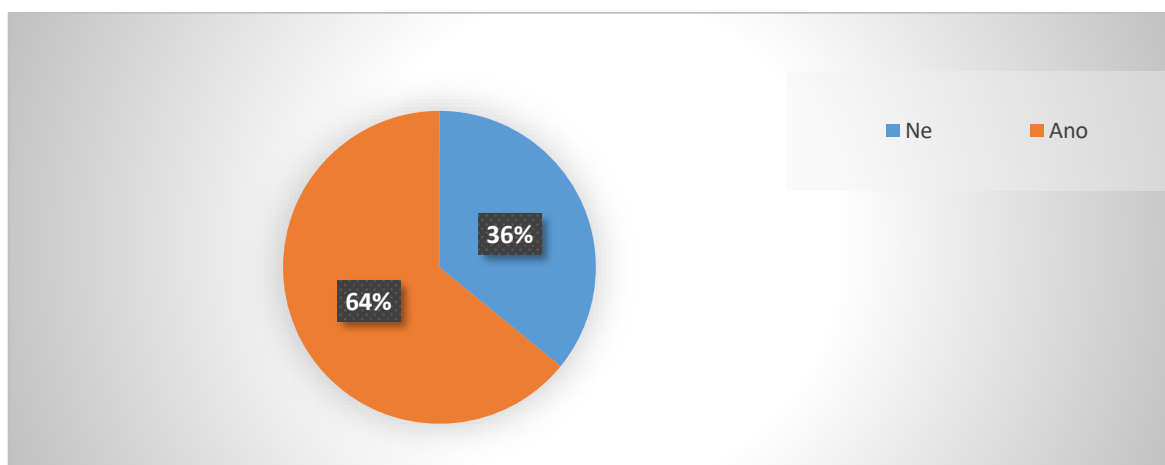
Graf č. 45 – co vadí při realizaci pobytu venku v MŠ

Respondenti se vyjádřili, že jim při realizaci pobytu venku v MŠ nic nevadí (34%). Nejvíce respondentům vadí, že si učitelky mezi sebou při pobytu venku povídají (16%).

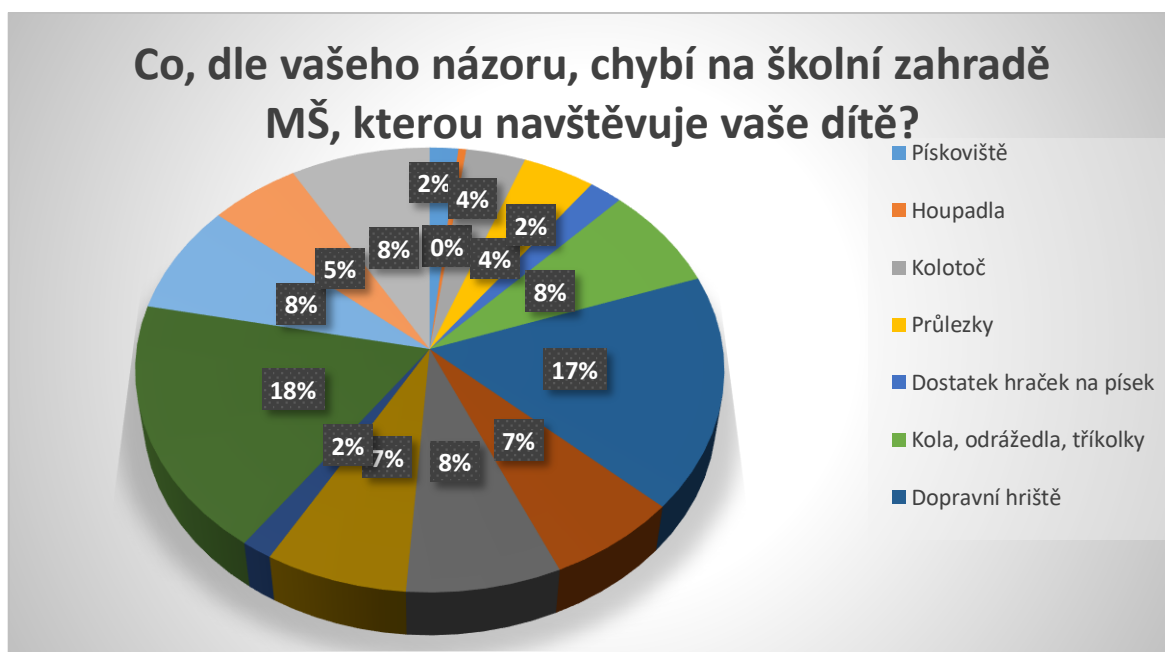
Následujících 10% respondentů vidí problém v tom, že děti nechodí odpoledne v MŠ ven. Další problémy respondenti spatřují v tom, že děti chodí u frekventovaných silnic (9%), děti jsou pouze na školní zahradě (7%), děti mají jednostranně zaměřené vycházky (7%). Respondentů se nelíbí, pokud děti chodí ven i za horšího počasí (5%), přecházejí silnice mimi přechody (4%), nemají reflexní vesty (3%), přecházejí koleje (2%). Malému zlomku respondentů vadí, že s si děti hrají s pískem, vodou a blátem (2%), chodí do lesa (1%) a jsou z vycházek umazané (2%). Následují různé názory respondentů. *Děti odpoledne nechodí ven, děti chodí ven málo, často je vezme učitelka pouze do tělocvičny přes chodbu jako náhradu pobytu venku. Děti chodí často na školní zahradu/hřiště a málo po okolí, brala bych, kdyby to bylo půl na půl. Učitelky děti špatně oblékají a nechají je i v mokřém oblečení. Nevím, zda učitelky dohlédnou, aby byly děti vhodně oblečené. Učitelky někdy řádně nedohlédnou, zda se dítě v šatně dostatečně obléklo do daného počasí. Nebo děti v květnu po prvních pár teplých dnech naženou děti do studeného bazénu. V jiných odpovědích se respondenti zabývají převážně tím, zda učitelky řádně dohlednou na obléknutí dětí. Chemicky ošetřené chodníky proti plevelu, po kterých se děti pohybují. Velmi zářející je pro mě názor jednoho respondenta: Děti nechají hrát s vodou a berou je ven i v dešti, protože jich chtějí mít co nejvíce nemocných, aby jich nebylo tolik ve školce.*

Graf č. 46 – společné akce pro rodiče a děti v mateřské škole

Dle grafu je zřejmé, že v 64% mateřských škol akce pro rodiče a děti ve venkovním prostoru probíhají. V následujících 36% MŠ se takové akce nekonají.

Graf č. 47 – co chybí na školní zahradě

Nejvíce respondentům na školní zahradě mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě, chybí záhony na pěstování zeleniny (18%) a dopravní hřiště (17%). Následují kola a odrážedla (8%), trampolína (8%), venkovní altán (8%), bazén (7%), nedostatek stínu (7%), ohniště (5%), kolotoč (4%), průlezky (4%), zeleň (2%), dostatek stínu (2%), hračky na písek (2%). Nic na školní zahradě nechybí 8% respondentům.

Doplňková otázka – akce v MŠ:

Na otázku jaké akce se v MŠ venku konají, se vyjádřilo 217 respondentů pozitivně. Nejčastěji se zde objevovaly následující akce : *Lampionový průvod, Den otců, Svátek matek, vánoční zpívání, úklid zahrady, opékání buřtů, Bazárek věcí, zahradní slavnost, výtvarné dílny, Jarmark , pasování školáků, uspávání broučků, olympiáda, Dětský den, sportovní den, masopust, drakiáda, dlabání dýní, štrůdliáda, Sv.Martin, Stanování, výlety, slavnosti stromů, sázení rostlin, úklid vesnice, noc s tatínky, Čarodějnice, motýlí slavnost, Halloween, opékání brambor na ohni, moštování, mikulášská besídka, masopustní průvod, karneval, Vánoce pro zvířátka, školka na kole, Lucerníčková slavnost, Velikonoční zajíček, bramboriáda, akce s klaunem, akce skákací hrad.* Pozitivním zjištěním je, že více než dvou třetinách MŠ se akce pro rodiče s dětmi venku konají.

10.6. Shrnutí výzkumného šetření

Dotazníkové šetření zjišťovalo názory a postoje rodičů a učitelů k pobytu venku v mateřské škole. Kolik času při pobytu venku v mateřské škole vidí rodiče jako ideální a kolik času vidí, jako ideální učitelé. Oblasti výzkumného šetření se týkaly názoru rodičů a učitelů na pobyt venku v mateřské škole. Dále jsem zjišťovala, jaké názory mají rodiče a učitelé na vybavení zahrad mateřských škol.

Některé otázky byly zaměřeny na to, v jaké lokalitě se nacházejí mateřské školy, ve které učitelé pracují, její velikost a věkové rozložení tříd. Délku praxe učitelů a nejvyšší vzdělání učitelů. Následně se otázky zabývaly motivací pobytu venku učiteli a úskalí, na které při realizaci pobytu venku narážejí. Či jaké bezpečnostní prvky při pobytu venku s dětmi využívají.

Otázky v dotazníku pro rodiče se dále zabývaly také lokací a velikosti mateřské školy, kterou navštěvuje jejich dítě, věk rodičů a počet dětí ve společné domácnosti. Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů i společných akcí pro rodiče a děti v mateřských školách, či názoru rodičů na otužování.

Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření jsem dospěla k následujícím stanoviskům. Převážná většina respondentů z řad rodičů byly ženy ve věku 31-35let se středoškolským vzděláním, v jejichž domácnosti žijí 2 děti, které bydlí v rodinném domě. Jejich děti navštěvují nejčastěji 3-4 třídní mateřské školy, které jsou umístěny na vesnici či v menším městě.

Pro 79% rodičů je důležité, aby jejich dítě trávilo čas v mateřské škole venku. Dle jejich názoru děti tráví nejčastěji v mateřské škole venku 1h a 1m až 2h téměř stejné hodnoty uvedli v dotazníkovém, šetření i učitelé. Ovšem jako ideální dobu trávenou s dětmi venku v mateřské škole vidí učitelé v rozmezí 2-3 h. Rodiče jsou nejraději, pokud jejich děti tráví čas při pobytu venku na školní zahradě či v lese nebo na louce. Dle šetření učitelé nejčastěji realizují pobyt venku na školní zahradě a na procházce po okolí mateřské školy. Dle 65% rodičů se v mateřských školách vyžaduje speciální oblečení na pobyt venku pro děti. Rodiče odpověděli, že jejich děti speciální oblečení na pobyt venku v mateřské škole mají. Oproti tomu učitelé se vyjádřili, že více jak třetina dětí vhodné oblečení na pobyt venku nemá.

Rodiče se ve větší míře vyjádřili, že hry s pískem, blátem a vodou jsou pro děti vhodné a nevadí jim, pokud se děti při pobytu venku ušpiní. Ovšem více jak polovina učitelů má zkušenost s výtkou od rodičů, když se dítě v mateřské škole při pobytu venku ušpinilo.

Dle dotazníkového šetření bylo nejvíce respondentů z řad učitelů s délkou praxe 1-3 roky s vysokoškolským vzděláním ve věku 24-30 let, pracujících ve státním mateřských školách. Nejvyšší počet učitelů učí na vesnici ve smíšených třídách s dvouletými dětmi.

Téměř polovina učitelů na vycházky s dětmi v mateřské škole chodí vždy v doprovodu další osoby, ale třetina učitelů chodí běžně na pobyt venku sama s 16-20 dětmi. Pobyt venku nejčastěji využívají k tělovýchovným činnostem a pozorování přírody. Rodiče si nejčastěji myslí, že si jejich děti při pobytu venku hrají, posilují své fyzické dovednosti a zkoumají přírodu. Učitelé motivují pobyt venku s dětmi a nejčastěji sebou na vycházky nosí míče, lana a křídly. Při vycházkách využívají k větší bezpečnosti dětí reflexní vesty a zastavovací terče. Rodiče při realizaci pobytu venku v mateřské škole nevidí žádné zásadní problémy, i když 15% rodičů se vyjádřilo, že si učitelky mezi sebou při pobytu venku povídají a nevěnují dostatečnou pozornost dětem. Největší omezení při realizaci pobytu venku učitelé spatřují v zdlouhavém oblékání dětí, velkém počtu dětí a špatném počasí. Rodiče dle dotazníkového šetření zastávají názor, že by děti v mateřské škole neměly chodit ven, pokud hodně prší, více mrzne a fouká silný vítr. Ovšem na pobytu venku rodiče nejvíce oceňují, že jsou děti na čerstvém vzduchu a chodí ven za každého počasí. V otázce otužování dětí v mateřské škole byl názor rodičů vyrovnaný, polovina by si otužování přála a polovina nepřála.

V otázce školních zahrad učitelům na školní zahradě nejvíce chybí dostatek stínu a venkovní altán. Oproti tomu rodiče by si na školních zahradách nejvíce přáli záhony na pěstování zeleniny a dopravní hřiště. Děti si dle učitelů nejčastěji na školních zahradách hrají na pískovišti a s velkými auty a míči a téměř dvě třetiny dětí se podílejí na údržbě školních zahrad. V 68% mateřských škol se konají společné akce pro rodiče a děti na školní zahradě nebo venku jako jsou například oslavy svátku matek, opékání špekáčků, lampiónové průvody či pouštění draků

10.7. Diskuze

Při zpracovávání teoretické části práce jsem se bohužel potýkala s nedostatkem literatury v oblasti pobytu venku v mateřské škole. V současné době existují pouze tři knihy zabývající se touto oblastí. První kniha „Pobyt dětí předškolního věku venku“ z roku 1961 od Marie Fottové“ se zabývá vybavením zahrad a návody jak si určité hrací prvky na školní zahradu vytvořit. Od roku 1961 až do roku 2013 nevyšla v ČR žádná kniha zabývající se pobytem dětí v mateřské škole venku. V roce 2013 vstoupila na trh kniha Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání od autorek Kateřiny Jančaříkové a Magdalény Kapuciánové. Kniha se přímo zaměřuje na aktivity s dětmi předškolního věku venku. Posledním titulem je kniha Petra Daniše z roku 2016 Děti venku a v přírodě: ohrožený druh?. Autor se v knize zabývá zhoršováním fyzické zdatnosti u dětí, lesní MŠ, přírodní zahradou a dalším. Pouze tedy jedna kniha se zabývá přímo činnostmi s dětmi při pobytu venku v mateřské škole. Tato oblast je výrazně podceněná, jelikož na předčtenářské dovednosti, matematickou gramotnost, hudební, výtvarné, tělovýchovné činnosti v mateřské škole je na trhu mnoho publikací. Začínající učitele mateřských škol tak nemají moc možností kde čerpat náměty na netradiční realizaci pobytu venku v mateřské škole.

V České republice byl v roce 2015 nadací Proměny Karla Komárka proveden výzkum a bylo zjištěno, že české děti ve věku 7-14 let tráví venku v průměru pouhou 1 hodinu a 48 minut denně, zatímco sledováním obrazovek elektronických médií v průměru 3 hodiny a 29 min. Výzkum zabývající se dětmi předškolního věku a jejich časem strávený venku není v České republice znám (Chvátalová, 2018). Na univerzitě v Severní Karolině v USA provedli na pobyt venku v zařízení výzkum a zjistili, že střediska péče o děti hrají klíčovou roli v úrovni pohybových dovedností dětí předškolního věku. Přesto stále mnoho dětí netráví dostatek času venku oproti plánu těchto zařízení. Pouze 3 z 10 dětí tráví minimálně 60 min venku na školní zahradě. (Karen DeBord, 2010).

Zajímavým ukazatelem v oblasti tohoto dotazníkového šetření je fakt, že většina rodičů ve věku 25-30 si nemyslí, že se jejich dítě při pobytu venku vzdělává. Ovšem rodiče ve věku 31-35 si z větší části myslí, že se jejich dítě při pobytu venku vzdělává. Rodiče s jedním dítětem zastávají z 70% názor, aby se děti v mateřské škole neotužovaly. Oproti tomu rodiče kde žije ve společné domácnosti 4 a více dětí preferují z 80% otužování dětí v mateřské škole.

Rodiče by si dle prezentovaného dotazníkového šetření přáli na školních zahradách záhony na pěstování zeleniny a ne další herní prvky. Oproti tomu ani jeden z učitelů se pro záhony na školní zahradě nevyjádřil. V dotazníkovém šetření pro učitele je zajímavé zjištění, jelikož učitelé, kteří pracují na vesnici, tráví čas venku vyrovnaně na školní zahradě a procházkou po okolí. Ovšem učitelé pracující ve velkoměstě či větším městě tráví čas venku s dětmi z 80 % na školní zahradě. To může souviset i s nedostatkem rozmanitostí okolního prostředí ve velkoměstech a dostupností přírody na vesnicích. Dotazníkového šetření vyplývá, že nejvyšší počet respondentů učí na vesnických školách, ovšem na druhém těsném místě jsou učitelé z velkoměst, proto mohou být odpovědi diametrálně rozdílné. Dalším zajímavým zjištěním je, že učitelé ve věku od 18-30 let spíše pobyt venku s dětmi nemotivují. Oproti tomu učitelé ve věku 31-51 let a více pobyt venku s dětmi spíše motivují. Tento jen jev by mohl úzce souviset i menší praxí a zkušenostmi u učitelů ve věku 18-30 let, jelikož tyto učitelé mají nejvyšší délku praxe 1-3 roky. Pokud děti umíme namotivovat, jsou venku spokojené. „*Venkovní prostředí nás spojuje s přírodou, probouzí v nás všechny smysly, dodává všem činností strukturu, barvu a vůni*“ (Gardošová, Dujková, 2003 s. 55)

Jako ideální dobu, kterou by děti měly trávit venku v mateřské škole, vidí učitelé v rozmezí 3-4h. Bohužel jsou často omezeni režimem mateřské školy a prostředím kde je mateřská škola umístěna či vybavením zahrady mateřské školy. „*Prostředí, ve kterém se dítě pohybuje, ho na tolik ovlivňuje, že dnes hovoříme o prostředí jako třetím učiteli. Prvními učiteli jsou v tomto konceptu myšleni rodiče, druhými učitelé a učitelky a třetím učitelem je prostředí*“ (Jančaříková, 2013, s. 10). Dle průzkumu provedeném v severní Karolíně společné hraní ve venkovním prostředí poskytuje speciální podmínky pro aktivitu. Také stimuluje dětskou hru, učení a představivost. Venkovní prostředí unikátně přispívá ke zvyšování fyzické aktivity dětí (DeBord, 2010). V České republice stále probíhá od r. 2008 výzva Zpátky pod stromy, za kterou stojí vysokoškolská pedagožka PhDr. Kateřina Jančaříková Ph.D., Prof. RNDr. Jaroslav Flegler, CSc. a další odborníci. V rámci výzvy se hovoří o tom, že pokud by měly děti možnost určitý čas venku pod stromy. Byly by celkově spokojenější, všestrannější, životaschopnější a lépe připravené na život.

11. Závěr

Diplomová práce se zabývala pobytem venku v mateřské škole. Cílem diplomové práce bylo zjistit názory rodičů a učitelů na pobyt venku v mateřské škole, kolik času při pobytu venku v MŠ je ideální z pohledu rodičů a učitelů. Dále byly zjišťovány názory rodičů a učitelů na vybavení školních zahrad.

Teoretická část diplomové práce se zabývá legislativou týkající se pobytu venku v mateřské škole. Dále jsou zde zpracována specifika dětí předškolního věku a problematika pobytu venku, pobyt venku v mateřské škole, vybavenost školních zahrad mateřských škol. Práce přibližuje i lesní mateřské školy a přírodní zahrady. Empirická část pomocí dotazníku vlastní konstrukce zjišťovala názory učitelů a rodičů na danou problematiku. Byli vytvořeny dva dotazníky vlastní konstrukce a rozdány mezi učitele mateřských škol a rodiče dětí z mateřských škol. Výzkumný vzorek respondentů je většího charakteru. Respondentů z řad rodičů odpovídalo 345 respondentů a z řad učitelů mateřských škol 371 respondentů.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že pro většinu rodičů je důležité, aby jejich děti čas v mateřské škole trávily venku. Učitelé vidí jako ideální dobu trávenou venku v mateřské škole v rozmezí 2-3h. Rodiče jsou nejraději, pokud děti při pobytu venku v mateřské škole jsou na školní zahradě či v lese nebo na louce. Učitelé nejčastěji pobyt venku realizují na školní zahradě či na procházce po okolí mateřské školy. Rodiče při realizaci pobytu venku nespatřují žádné zásadní problémy a učitele nejvíce při realizaci omezuje špatné počasí a vysoký počet dětí na učitele. Na školních zahradách by si rodiče přáli více záhonů na pěstování zeleniny oproti tomu ani jeden z 371 učitelů se pro záhony nevyslovil.

Pozitivně mě překvapilo, že rodiče ve většině případů svědomitě uvědomují význam pobytu venku u dětí předškolního věku a oceňují ho. U mladých učitelů je znát, že nemají dostatečný podklad v literatuře pro pobyt venku v mateřských školách. Zpracování diplomové práce pro mě bylo opravdovým přínosem. Uvědomila jsem si, jak moc chybí odborná literatura k danému tématu. Následně na to jsem vypracovala návrhy netradičních aktivit na pobyt venku v mateřské škole.

12. Použité zdroje

BACHÁROVÁ, Gabriela (2009) *Šťastné dítě? To, které se hýbe*, Děti a my 3/2009, ISSN 0323-1879

BEČVÁŘOVÁ, Zuzana (2003) *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-537-7

BÍLKOVÁ, Anna (2009) *Ekologická výchova*, Děti a my 3/2009, ISSN 0323-1879

DEBORD, Karen (2003)[online] *Making the most of outdoor time with preschool children* [cit.15.10.2017]

Dostupné

z:<http://cdm16062.contentdm.oclc.org/cdm/ref/collection/p249901coll22/id/164>

DÉKÁNY, Lenka (2012) *Využití předgrafických a grafických technik v mateřské škole*[bakalářská práce]. Ústí nad Labem, Pdf UJEP

Dr. COPELAND (2015)[online] *Preschoolers need more outdoor time at child care centers* [cit.29,9,2017]

Dostupné z: <https://www.sciencedaily.com/releases/2015/11/151112055250.htm>

EICHLEROVÁ, Ivana (2012). *Integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami - kazuistická studie*[Diplomová práce]. Hradec Králové: Pdf UHK

EICHLEROVÁ, Ivana (2017) [online] *Oblečení vhodné na pobyt venku, MŠ Přepere* [cit.14.11,2017]

Dostupné z: <http://www.msprepere.cz/>

FOTTOVÁ, Marie (1961). *Pobyt dětí předškolního věku venku*. Praha: SPN. 16-099-69

GARDOŠOVÁ, Juliana, DUJKOVÁ, Lenka (2003). *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání* Praha: Portál, ISBN 80- 7178-815-5.

GRŮZOVÁ, Lucie, SYSLOVÁ, Zora (2015) *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání*, Brno, ISBN 978-80-210-8114-7

HISTORIE LESNÍCH MATEŘSKÝCH ŠKOL (2017)[online] [cit.3.12.2017]

Dostupné z: <http://www.lesnims.cz/lesni-ms/historie-lesnich-ms.html>

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina, KAPUCIÁNOVÁ, Magdaléna (2013). *Činnosti venku a*

v přírodě v předškolním vzdělávání. Praha: Raabe. ISBN 978-80-7496-071-0

KLIMKOVÁ, Klára (2010) *Výchovně vzdělávací programy mateřských škol v době totality a po roce 1989* [bakalářská práce], Brno, Pdf MUNI

LANGMEIER, Josef, KREJČÍKOVÁ, Dana (2006) *Vývojová psychologie*, Grada, ISBN 978-80-247-1284-0

LESNÍ KLUB SKALÁČEK (2017) [online] vzdělávací program lesního klubu Skaláček, [cit.15.12.2017]

Dostupné z:
http://www.sevceskyraj.cz/web_files/prilohy/104/Skalacek_vzdelavaci_program_01012017.pdf

LESNÍ/PŘÍRODNÍ ŠKOLA(2014) [online] [cit.28.11.2017]

Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz/category/lesni-prirodni-skola/>

LISÁ, Lidka (1986) *Vývoj dítěte a jeho úskalí*, Avicentrum, ISBN 08-084-86

LIPINSKÁ, Kateřina (2008) *Bezpečně v přírodě*, Děti a my 6,7/2008,ISSN0323-1879

MERTIN Václav., GILLERNOVÁ Ilona (2010) *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-627-8

MONTESORI, Maria (2003). *Absorbující mysl*. Praha: SPS. ISBN 80-86-189-02-3

PLEŠÁKOVÁ, Johana (2016), *Vývoj dětských hřišť* [Bakalářská práce] Praha: Pdf-UK

PRŮCHA, Jan., WALTEROVÁ, Eliška a kol. (2003) *Pedagogický slovník*, Praha: Portál, ISBN 80-7178-772-8

PŘÍRODNÍ ZAHRADNÍČENÍ(2009)[online] *Naše filozofie* [cit.3.1.2018]

Dostupné z: <http://cz.natur-im-garten.at/start.asp?b=6517>

RVP PV (2018) [online] *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [cit.20.1..2018]

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

SCHUSTEROVÁ, Karla (2015) *Venkovní učebna v přírodní zahradě MŠ Radošovice* [Bakalářská práce] České Budějovice, Pdf –JCU

SCHUSTEROVÁ, Karla (2017) [online] *Oblečení vhodné na pobyt venku, MŠ Radošovice*[cit.15.10.2017]

Dostupné z: <https://msradosovice.webnode.cz/>

SKUTIL, Martin, KŘOVÁČKOVÁ, Blanka (2006). *Diplomová práce a empirický výzkum pedagogických jevů*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-7041-428-6

SMRŽ, Tomáš (2007) *Hrajeme si dětmi v přírodě*. CEGV Cassiopeia, Pozn.: Brožura vydaná pro účastníky semináře CEGV Cassiopeia

SPLAVCOVÁ, Hana, KROPÁČKOVÁ, Jana (2016) *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, ISBN 978-80-262-1042-9

SVOBODA, Tomáš (2015) [online] *Přírodní zahrady*[cit. 13. 1. 2018]

Dostupné z : <http://www.prirodnizahrady.com/prirodni-zahrada.html>

SVOBODOVÁ, Eva (2010) *Vzdělávání v mateřské škole : školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠVINGALOVÁ, Dana (2006) *Úvod do vývojové psychologie*, Liberec: PF TUL, ISBN 80-7372-057-4

TOMICOVÁ, Jana (2015) [online] *Jak ovlivňují nepříznivé klimatické podmínky pobyt dětí venku?*[cit.10.11.2017]

Dostupné z: http://www.khsstc.cz/dokumenty/jak-ovlivnuji-nepriznive-klimaticke-podminky-pobyt-deti-venku--3701_3701_83_1.html

TRONÍČKOVÁ, Eliška (2011) *Vybavenost zahrad mateřských škol ve vztahu k názorům pedagogů a dětí*[Diplomová práce], Praha, Pdf - UK

TROUSIL, Michal, JAŠÍKOVÁ, Veronika (2015). *Úvod do tvorby odborných prací*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-542-4

VOŠÁHLÍKOVÁ, Tereza., KOZLOVÁ, Dana. a kol. (2012). *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Druhé aktualizované vydání. Praha: Ministerstvo životního

prostředí. ISBN 978-80-7212-537-1

VYHLÁŠKA č 14/2005[online] *O předškolním vzdělávání* [cit.1.12.2017]

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>

VYHLÁŠKA č..410/2005[online] *Vyhláška o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých* [cit.3.12.2017]

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-410>

VÝZVA : *Zpátky pod stromy* (2017).[online][cit.20.11.2017].

Dostupné z: <http://www.zpatkypodstromy.skolkablizkaprirode.cz/>

ZÁKON č.258/2000Sb. [online] *Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů* [cit.2.12.2017]

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

ZÁKON č.561/2004Sb.[online] *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*[cit.2.12.2017]

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

13. Seznam příloh

Příloha č. 1 RVP PV upravený pro potřeby pobytu venku v MŠ	79
Příloha č. 2 Dotazník pro učitele MŠ	94
Příloha č. 3 Dotazník pro rodiče dětí z MŠ.....	100
Příloha č. 4 Návrhy na realizaci pobytu venku v MŠ	106
Příloha č. 5 Fotografie z realizace návrhů	118

Příloha č. 1

RVP PV upravený pro potřeby pobytu venku

1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle *(co učitel u dítěte podporuje)*

- uvědomění si vlastního těla
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností
- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- lokomoční pohybové činnosti (chůze, běh, skoky a poskoky, lezení), nelokomoční pohybové činnosti (změny poloh a pohybů těla na místě) a jiné činnosti (turistika, sezonní činnosti, míčové hry apod.)
- manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji, náčiním, materiálem; činnosti seznamující děti s věcmi, které je obklopují, a jejich praktickým používáním
- smyslové hry
- konstruktivní a grafické činnosti
- jednoduché pracovní a sebeobslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, oblékání, úklidu, úpravy prostředí apod.

- činnosti zaměřené k poznávání lidského těla a jeho částí
- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí
- příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozících při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi), k prevenci nemoci, nezdravých návyků a závislostí

Očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)

- zachovávat správné držení těla
- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, házet a chytat míč, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí, pohybovat se na sněhu, ledu, ve vodě, v písku)
- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou
- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu
- zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starat se o osobní hygienu, postarat se o sebe a své osobní věci, oblékat se, svlékat, obouvat apod.)
- zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony (postarat se o pomůcky, uklidit po sobě, udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce, práce na zahradě apod.)
- pojmenovat části těla, znát základní pojmy užívané ve spojení se zdravím, s pohybem a sportem
- rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí; chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých

- mít povědomí o významu aktivního pohybu.
- mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem apod.)
- zacházet s běžnými předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami, sportovním náčiním a náradím, běžnými pracovními pomůckami

Rizika *(co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)*

- denní režim nevyhovující fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
- nedostatečný respekt k individuálním potřebám dětí (k potřebě pohybu, spánku, odpočinku, látkové výměny, osobního tempa a tepelné pohody, k potřebě soukromí apod.)
- omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech.
- nerespektování rozdílných tělesných předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
- neznalost zdravotního stavu a zdravotních problémů dítěte
- omezování spontánních pohybových aktivit, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- nevhodná organizace z hlediska bezpečnosti dětí
- nedostatečně připravené prostředí

2. Dítě a jeho psychika

2.1 Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle *(co učitel u dítěte podporuje)*

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- komentování zážitků a aktivit, vyřizování vzkazů a zpráv
- samostatný slovní projev na určité téma
- vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo co zhlédlo
- hry a činnosti zaměřené k poznávání a rozlišování zvuků

Očekávané výstupy *(co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)*

- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách
- vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se)
- formulovat otázky, odpovídat
- učit se nová slova a aktivně je používat (ptát se na slova, kterým nerozumí)
- popsat situaci (skutečnou)
- rozlišovat některé obrazné symboly (orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu
- sledovat očima zleva doprava

Rizika *(co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)*

- prostředí komunikačně chudé, omezující běžnou komunikaci mezi dětmi i s dospělými
- málo příležitosti k samostatným řečovým projevům dítěte (spontánním i řízeným) a slabá motivace k nim

2.2 Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Dílní vzdělávací cíle *(co učitel u dítěte podporuje)*

- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)
- vytváření základů pro práci s informacemi

Vzdělávací nabídka (*co učitel dítěti nabízí*)

- přímé pozorování přírodních, kulturních i technických objektů i jevů v okolí dítěte, rozhovor
o výsledku pozorování
- záměrné pozorování běžných objektů a předmětů, určování a pojmenovávání jejich vlastností (velikost, barva, tvar, materiál, dotek, chuť, vůně, zvuky), jejich charakteristických znaků
a funkcí
- motivovaná manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností
- konkrétní operace s materiálem (třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání apod.)
- spontánní hra, volné hry a experimenty s materiálem a předměty
- smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové
a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.
- námětové hry a činnosti
- řešení myšlenkových i praktických problémů, hledání různých možností a variant
- činnosti zaměřené na vytváření (chápání) pojmů a osvojování poznatků (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky)
- hry a praktické úkony procvičující orientaci v prostoru i v rovině
- činnosti zasvěcující dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, běžnými proměnami a vývojem a přibližující dítěti přirozené časové i logické posloupnosti dějů, příběhů, událostí apod.

Očekávané výstupy (*co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže*)

- vědomě využívat všechny smysly, záměrně pozorovat, postřehovat, všímat si (nového, změněného, chybějícího)
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
- poznat a pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- zaměřovat se na to, co je z poznávacího hlediska důležité (charakteristické rysy předmětů či jevů a vzájemné souvislosti mezi nimi)
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení
- chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi apod.), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima, rok), orientovat se v prostoru i v rovině, částečně se orientovat v čase
- řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat „nápady“

Rizika (*co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele*)

- nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založeným na vlastní zkušenosti
- příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa
- zahlcování podněty a informacemi bez rozvíjení schopnosti s nimi samostatně pracovat
- málo příležitosti k experimentaci a samostatnému řešení konkrétních poznávacích situací
- nedostatek porozumění a ocenění úspěchu či úsilí

2.3 Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle (*co učitel u dítěte podporuje*)

- rozvoj schopnosti citové vztahy vytvářet, rozvíjet je a city plně prožívat
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
- rozvoj citění a prožívání

Vzdělávací nabídka (*co učitel dítěti nabízí*)

- spontánní hra
- činnosti zajišťující spokojenost a radost, činnosti vyvolávající veselí a pohodu
- příležitosti a hry pro rozvoj vůle, vytrvalosti a sebeovládání
- cvičení organizačních dovedností
- výlety do okolí (do přírody, návštěvy dětských kulturních akcí apod.)
- činnosti vedoucí dítě k identifikaci sebe sama a k odlišení od ostatních

Očekávané výstupy *(co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)*

- odloučit se na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je
- rozhodovat o svých činnostech
- vyjadřovat souhlas i nesouhlas, říci „ne“ v situacích, které to vyžadují (v ohrožujících, nebezpečných či neznámých situacích), odmítnout se podílet na nedovolených či zakázaných činnostech apod.
- uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky)
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného
- respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla,
- být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- těšit se z hezkých a příjemných zážitků, z přírodních i kulturních krás i setkávání se s uměním
- zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)

Rizika *(co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele)*

- málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění

- nepřiměřené nároky na dítě
- spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu, nevhodné zásahy a přerušování činností dětí dospělými
- nedostatečná motivace dětí k jejich sebevyjádření a sebeuplatnění
- málo podnětů a aktivit podporujících estetické vnímání, cítění, prožívání a vyjadřování

3 Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle *(co učitel u dítěte podporuje)*

- seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)
- rozvoj kooperativních dovedností

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- běžné verbální i neverbální komunikační aktivity dítěte s druhým dítětem i s dospělým
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách
- společná setkávání, povídání, sdílení a aktivní naslouchání druhému
- aktivity podporující sblížení dětí
- hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě rozdělit se s ním, půjčit hračku, střídat se, pomoci mu, ke schopnosti vyřešit vzájemný spor apod.

Očekávané výstupy *(co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)*

- navazovat kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, překonat stud, komunikovat s ním vhodným způsobem, respektovat ho
- přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství
- odmítnout komunikaci, která je mu nepříjemná

- uplatňovat své individuální potřeby, přání a práva s ohledem na druhého (obhajovat svůj postoj nebo názor, respektovat jiný postoj či názor), přijímat a uzavírat kompromisy, řešit konflikt dohodou
- spolupracovat s ostatními
- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití
- respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělit si úkol s jiným dítětem apod.
- vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (chovat se citlivě a ohleduplně k slabšímu či postiženému dítěti, mít ohled na druhého a soucítit s ním, nabídnout mu pomoc apod.)
- bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování, ponižování apod.
- chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc (pro sebe i pro jiné dítě)

Rizika (*co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele*)

- nedostatečně psychosociálně „bezpečné“ prostředí, neautentické, s nedostatkem porozumění a tolerance
- autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
- nedůstojné jednání, zesměšňování, ponižování
- prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
- časté organizování soutěživých činností a podporování nezdravé soutěživosti
- nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
- nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
- příliš časté vystupování učitele v roli soudce
- nedostatečný respekt k vzájemným sympatiím dětí a malá podpora dětských přátelství

4 Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle *(co učitel u dítěte podporuje)*

- poznávání pravidel společenského soužití a jejich spoluvytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí, porozumění základním projevům neverbální komunikace obvyklým v tomto prostředí
- vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách
- seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije
- vytvoření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat

Vzdělávací nabídka *(co učitel dítěti nabízí)*

- běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory vztahů a chování
- aktivity vhodné pro přirozenou adaptaci dítěte v prostředí mateřské školy
- spoluvytváření přiměřeného množství jasných a smysluplných pravidel soužití ve třídě
- přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslavy výročí, slavnosti v rámci zvyků a tradic, sportovní akce, kulturní programy apod.)
- aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost, tolerance, spolupráce)
- hry a praktické činnosti uvádějící dítě do světa lidí, jejich občanského života a práce (využívání praktických ukázek z okolí dítěte, tematické hry seznamující dítě s různými druhy zaměstnání, řemesel a povolání, s různými pracovními činnostmi a pracovními předměty, praktická manipulace s některými pomůckami a nástroji, provádění jednoduchých pracovních úkonů a činností apod.)
- aktivity přibližující dítěti svět kultury a umění a umožňující mu poznat rozmanitost kultur (výtvarné, hudební a dramatické činnosti, sportovní aktivity, zábavy, účast dětí na kulturních akcích, návštěvy výstav, divadelních a filmových

představení, využívání příležitostí seznamujících dítě přirozeným způsobem s různými tradicemi a zvyky běžnými v jeho kulturním prostředí apod.)

Očekávané výstupy (*co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže*)

- uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými
i s dětmi (zdravit známé děti i dospělé, rozloučit se, poprosit, poděkovat, vzít si slovo, až když druhý domluví, požádat o pomoc, vyslechnout sdělení, uposlechnout pokyn apod.)
- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- vyjednávat s dětmi i dospělými ve svém okolí, domluvit se na společném řešení (v jednoduchých situacích samostatně, jinak s pomocí)
- chovat se zdvořile, přistupovat k druhým lidem, k dospělým i k dětem, bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí
- dodržovat pravidla her a jiných činností, jednat spravedlivě, hrát férově
- zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik (kreslit, používat barvy, modelovat, konstruovat, tvořit z papíru, tvořit a vyrábět z různých jiných materiálů, z přírodnin aj.)

Rizika (*co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele*)

- nedostatek estetických a etických podnětů a příležitostí k jejich kultivovanému prožívání
a vyjádření
- přítomnost nevhodných, podbízivých a nevkusných podnětů
- příliš mnoho nefunkčních pravidel ve skupině, děti se nepodílejí na jejich vytváření, ne všichni je dodržují (např. někteří dospělí)
- nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům
- chybějící informace o tom, jak se chránit před nebezpečím hrozícím od neznámých lidí
- nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu k prostředí, ke kultuře a umění

5 Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle (*co učitel u dítěte podporuje*)

- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije, a vytváření pozitivního vztahu k němu
- vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách
- pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí a k ochraně dítěte před jeho nebezpečnými vlivy
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti přizpůsobovat se podmínkám vnějšího prostředí i jeho změnám
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, se živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí

Vzdělávací nabídka (*co učitel dítěti nabízí*)

- přirozené pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
- aktivity zaměřené k získávání praktické orientace v obci (vycházky do ulic, návštěvy obchodů, návštěvy důležitých institucí, budov a dalších pro dítě významných objektů)
- sledování událostí v obci a účast na akcích, které jsou pro dítě zajímavé
- poučení o možných nebezpečných situacích a dítěti dostupných způsobech, jak se chránit (dopravní situace, manipulace s některými předměty a přístroji, kontakt se zvířaty, léky, jedovaté rostliny, běžné chemické látky, technické přístroje, objekty a jevy, požár, povodeň a jiné nebezpečné situace a další nepříznivé přírodní a povětrnostní jevy), využívání praktických ukázek varujících dítě před nebezpečím

- hry a aktivity na téma dopravy, cvičení bezpečného chování v dopravních situacích, kterých se dítě běžně účastní, praktický nácvik bezpečného chování v některých dalších situacích, které mohou nastat
- přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě (živá i neživá příroda, přírodní jevy a děje, rostliny, živočichové, krajina a její ráz, podnebí, počasí, ovzduší, roční období)
- praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi (praktické pokusy, zkoumání, manipulace s různými materiály a surovinami)
- využívání přirozených podnětů, situací a praktických ukázek v životě a okolí dítěte
k seznamování dítěte s elementárními ději srozumitelnými reáliemi o naší republice
- pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí, poznávání ekosystémů (les, louka, rybník apod.)
- ekologicky motivované herní aktivity (ekohry)
- smysluplné činnosti přispívající k péči o životní prostředí a okolní krajinu, pracovní činnosti, pěstitelské a chovatelské činnosti, činnosti zaměřené k péči o školní prostředí, školní zahradu a blízké okolí

Očekávané výstupy *(co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže)*

- orientovat se bezpečně ve známém prostředí i v životě tohoto prostředí (doma, v budově mateřské školy, v blízkém okolí)
- chovat se přiměřeně a bezpečně doma i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře apod.)
- uvědomovat si nebezpečí, se kterým se může ve svém okolí setkat
- osvojovat si poznatky o okolním prostředí, všimnout si změn a dění v nejbližším okolí

- mít povědomí o širším společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí i jeho dění v rozsahu praktických zkušeností a dostupných praktických ukázek v okolí dítěte
- vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý – jak svět přírody, tak i svět lidí (mít elementární povědomí o existenci různých národů a kultur, různých zemích, o planetě Zemi, vesmíru apod.)
- porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé (všechno kolem se mění, vyvíjí, pohybuje a proměňuje)
- mít povědomí o významu životního prostředí (přírody i společnosti) pro člověka, uvědomovat si, že způsobem, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí
- rozlišovat aktivity, které mohou zdraví okolního prostředí podporovat a které je mohou poškozovat, všimnout si nepořádků a škod, upozornit na ně
- pomáhat pečovat o okolní životní prostředí (dbát o pořádek a čistotu, nakládat vhodným způsobem s odpady, starat se o rostliny, spoluvytvářet pohodu prostředí, chránit přírodu v okolí, živé tvory apod.)

Rizika (*co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů učitele*)

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat svět v jeho pestrosti a změně, v jeho dění a řádu
- nedostatečné a nepřiměřené informace, nedostatečné, nepravdivé nebo žádné odpovědi na otázky dětí
- jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné, málo pestré a málo obměňované prostředí nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí
- výběr a nabídka témat, která jsou životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
- převaha zprostředkovaného poznávání světa (obraz, film)

- nedostatek pozornosti prevenci vlivů prostředí, které mohou být pro dítě nezdravé a nebezpečné

Příloha č. 2

Dotazník pro učitele

*Povinné pole

1. Jaká je délka vaší praxe * *Označte jen jednu elipsu.*

- 1-3 roky
- 4-7 let
- 8-12let
- 13-20 let
- 21 let a více

2. Jaké je vaše nejvyšší dokončené pedagogické vzdělání * *Označte jen jednu elipsu.*

- nemám pedagogické vzdělání
- SŠ
- VOŠ
- VŠ bakalářské
- VŠ magisterské

3. Kolik vám je let ? *

Označte jen jednu elipsu.

- 18-24
- 24-30
- 31-40
- 41-50
- 51 a více

4. Jaké je věkové rozložení vaší třídy? * *Označte jen jednu elipsu.*

- 1-3 roky
- 3-4 roky
- 5-7 let
- Smíšená třída s dvouletými dětmi
- Smíšená

5. MŠ kde pracujete je : *

Označte jen jednu elipsu.

- státní
 soukromá
 církevní

6. Pracuje vaše MŠ podle nějakého alternativního programu ? * *Označte jen jednu elipsu.*

- ano (pokud ano jakého)
 ne
 Jiné: _____

7. V jaké lokalitě je MŠ kde pracujete umístěna ? * *Označte jen jednu elipsu.*

- Velkoměsto a větší město(od 100 000 obyvatel)
 větší město (od 20 000 obyvatel)
 menší město(do 20 000 obyvatel)
 městys
 vesnice
 Jiné: _____

8. Kde nejčastěji realizujete pobyt venku ? *

Označte jen jednu elipsu.

- školní zahrada
 procházka po okolí
 pobyt na louce,poli
 v lese
 Jiné: _____

9. Kolik času by dle vašeho názoru, měly děti v MŠ trávit venku pokud by nebyly omezeni režimem ? *

Označte jen jednu elipsu.

- 0-1h
 2-3h
 4-5h
 Jiné: _____

10. Mají děti na pobyt venku vhodné oblečení?(

pláštěnky,holínky,boty,kalhoty,bundy atd.) * *Označte jen jednu elipsu.*

- Ano
 Ne

11. Vytkli vám někdy rodiče, že se dítě ušpinilo? * Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne

12. Jsou vaše vycházky motivované na určité téma? * Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Spíše ano
 spíše ne
 Ne
 Jiné: _____

13. Jak dlouhý pobyt venku denně realizujete v MŠ? * Označte jen jednu elipsu.

- 0-59 min
 1-2h
 2h a 1 min - 3h
 3h a více
 Jiné: _____

14. Jaké pomůcky s sebou nosíte na pobyt venku? * Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Lana, švihadla
 Míče
 Gumu
 Křídý
 Lupy
 Nenosíme žádné pomůcky
 Jiné: _____

15. S kolika dětmi chodíte sama/sám ven? * Označte jen jednu elipsu.

- 1-9
 10-15
 16-20
 21 a více

Sama na vycházku nechodím(chodím vždy s kolegyní či kolegou)

16. Za jakých podmínek a z jakých nejčastějších důvodů pobyt venku nerealizujete?(max.5 odpovědí) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Pobyt venku realizujeme za každého počasí
- Pokud hodně prší
- Pokud více mrzne
- Když mrholí
- Když je lehce pod nulou
- Pokud fouká silný vítr
- Při vysoké sluneční aktivitě
- Pokud je vítr
- Když svítí slunce
- Pokud v ten den v MŠ nějaká akce (divadlo, spec. program, karneval, plavecký výcvik)
- Pokud si to rodiče nepřejí
- Pokud mi to vedení nařídí
- Jiné: _____

17. Jakým způsobem nejčastěji pobyt venku využíváte?(Max. 3 odpovědi) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- k enviroentalním činnostem
- k výtvarné činnosti
- K tělovýchovné činnosti
- K pozorování
- K hudební činnosti
- k pracovním činnosti
- K rozummové činnosti
- Nevyužívám pobyt venku k žádné činnosti
- Jiné: _____

18. Svačíte někdy s dětmi venku? * Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

19. Podílejí se děti na údržbě školní zahrady(hrabání listí, osázení, setí, údržba rostlin)? * Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Jiné: _____

20. S čím nebo kde si děti na školní zahradě hrají nejraději?(max.3odpovědi)

** Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Lupy
 Míče
 Kočárky
 Kychyňka
 Auta
 Hry v písku
 Hry s vodou a na blátovišti
 Lana,švihadla
 Odrážedla
 Trampolína
 Průlezky
 Jiné: _____

21. Co vám nejvíce chybí na školní zahradě?(max.5 odpovědi) ** Zaškrtněte*

všechny platné možnosti.

- Venkovní altán
 Zeleň
 Pískoviště
 Dopravní hřiště
 Dostatek stínu
 Ohniště
 Kola,odrážedla,tříkolky
 Blátoviště
 Dostatek hraček na písek
 Záhony na pěstování zeleniny
 Nemáme školní zahradu
 Průlezky
 Trampolína
 Zabezpečení školní zahrady
 Kolotoč
 Bazén
 Jiné: _____

22. Co Vás osobně nejvíce omezuje při realizaci pobytu venku?(Max.3 odpovědi) * *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Velký počet dětí
- Zdlouhavé oblékání dětí
- Malá zahrada
- Spolupráce s kolegyní/kolegou
- Lokalizace MŠ(nedostupnost lesa,louky,volné přírody)
- Nedostatek pomůcek (lana, míče,křídly,lupy)
- Děti nezvládají ujít ani kratší vzdálenosti
- Vedení mi určuje, kde mohu trávit pobyt venku
- Nevhodné oblečení dětí
- Špatné počasí
- Musíme ven chodit za každého počasí
- Jiné: _____

23. Jaké bezpečnostní prvky využíváte při pobytu venku nejvíce?(max. 3 odpovědi) * *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Reflexní vesty
- Reflexní pásy
- Reflexní čepice
- Zastavovací terč
- Vodící lano
- Reflexní nálepky či placky na oblečení
- Oblečení s reflexními prvky
- Žádné
- Jiné: _____

Používá technologii

Příloha č. 3

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče, prosím Vás o vyplnění dotazníku. Dotazník slouží k zjištění vašich názorů na pobyt venku v MŠ a je součástí mé Diplomové práce. Děkuji za váš čas a ochotu. Bc. Lenka Děkány

*Povinné pole

1. Jak velká je MŠ(mateřská škola), kterou vaše dítě navštěvuje? * Označte jen

jednu elipsu.

- 1 třídní
- 2 třídní
- 3-4 třídní
- 5 a více tříd
- Jiné: _____

2. V jaké lokalitě je umístěna MŠ, kterou navštěvuje vaše dítě? * Označte jen

jednu elipsu.

- Velkoměsto(od 100 000 obyvatel)
- Větší město (od 20 000 obyvatel)
- Menší město(do 20 000 obyvatel)
- Vesnice
- Městys

3. Kde vy a vaše dítě bydlíte ? *

Označte jen jednu elipsu.

- Panelový dům
- Bytový dům
- Rodinný dům
- Statek
- Jiné: _____

4. Kolik dětí žije ve vaší domácnosti ? * Označte jen jednu elipsu.

- 1
- 2
- 3
- 4 a více

5. Jste žena nebo muž

Označte jen jednu elipsu.

- Žena
- Muž

6. Jaké je vaše nejvyšší dokončené vzdělání? * *Označte jen jednu elipsu.*

- Základní
- Středoškolské s vyučením
- Středoškolské s maturitou, VOŠ
- Vysokoškolské

7. Kolik vám je let ? *

Označte jen jednu elipsu.

- 18-24 let
- 25-30 let
- 31-35let
- 36-40let
- 41let a více

8. Víte kolik času v MŠ tráví vaše dítě venku? * *Označte jen jednu elipsu.* ven

- většinou nechodí 30 min až 1h
- 1h a 1 min až 2h
- 2h 1 min až 3h
- 3h 1 min a více
- nevím
-

9. Kde preferujete, aby vaše dítě v rámci pobytu venku v MŠ trávilo čas ? *

Označte jen jednu elipsu.

- Na školní zahradě
- Na procházce po okolí MŠ
- Jsem raději pokud ven nechodí
- Na školním hřišti
- V lese či na louce
- Jiné: _____

10. Vyžadují v MŠ pro děti speciální oblečení na pobyt venku (holínky,pláštěnky,starší oblečení) *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne
- Jiné: _____

11. Má vaše dítě na pobyt venku speciální oblečení ? * *Označte jen jednu elipsu.*

- Ano
- Ne

12. Myslíte si, že jsou pro děti v MŠ vhodné hry : s vodou,pískem,blátem,listím?

** Označte jen jednu elipsu.*

- Ano
- Spíše ano
- Spíše Ne
- Ne
- Jiné: _____

13. Co nejvíce oceňujete na pobytu venku v MŠ?(max 3 odpovědi) * *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

Děti se starají o školní zahradu a pracují s přírodním materiálem

- Děti jsou na čerstvém vzduchu
- Děti chodí ven za každého počasí
- Děti se učí bezpečně pohybovat po frekventovanějších cestách
- Děti hrají pohybové hry na hřišti
- Děti často chodí do lesa či na louku
- Děti se učí manipulačním činnostem při hře s pískem , vodou, blátem
- Děti jsou dobře označeny reflexními prvky
- Děti pozorují přírodu
- _____

Jiné:

14. Vadí vám, když se vaše dítě při pobytu venku v MŠ ušpiní? * Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

Jiné: _____

15. Co si myslíte, že děti v MŠ při pobytu venku nejčastěji dělají?(max.3 odpovědi) * Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Hrají si

Zkoumají přírodu

Prochází se ve dvojicích

Posilují své fyzické dovednosti(běhají,skáčou,cvičí)

Nevím

Povídají si

Nic

Otužují se

Jiné: _____

16. Je pro vás důležité, aby vaše dítě trávilo čas v MŠ venku? * Označte jen jednu elipsu.

Ano

Spíše ano

Spíše Ne

Ne

Jiné: _____

17. Myslíte si, že se vaše dítě při pobytu venku vzdělává? * Označte jen jednu elipsu.

Ano (pokud ano jak)

Ne

18. Myslíte si, že by se MŠ měla zaměřit i na otužování dětí? * Označte jen jednu elipsu.

Ano -pokud ano jak

Ne

Jiné: _____

19. Za jakých podmínek by se dle vašeho názoru neměl realizovat pobyt venku?(max. 5 odpovědí) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Pokud hodně prší
- Měl by se realizovat pokaždé
- Pokud více mrzne
- Když mrholí
- Když je lehce pod nulou
- Pokud fouká silný vítr
- Když svítí slunce
- Pokud si to rodiče nepřejí
- Pokud děti nemají vhodné oblečení na ven
- Pokud je v ten den v MŠ nějaká akce(divadlo,spec.program,karneval,plavecký výcvik atd.)
- Jiné: _____

20. Co vám při realizaci pobytu venku ve vaší MŠ nejvíce vadí?(max.3 odpovědi) * *Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- Děti jsou pouze na školní zahradě
- Děti mají jednostraně zaměřené vycházky
- Děti chodí ven i za horšího počasí (slabý déšť,mráz,vítr)
- Děti chodí u frekventovaných silnic
- Děti jsou z pobytu venku umazaní
- S dětmi se přechází silnice mimo přechody
- Děti jsou bez reflexních vest či reflexních prvků
- Děti odpoledne nechodí ven
- Děti přecházejí koleje
- Děti chodí na louku či do lesa(nebezpečí klíšťat, bodnutí hmyzem)
- Děti si hrají s pískem
- Děti si hrají s blátem a vodou
- Nevadí mi nic
- Učitelky si mezi sebou povídají a nevěnují dostatečnou pozornost dětem
- Jiné: _____

21. Realizují se v MŠ, kterou vaše dítě navštěvuje, společné akce pro rodiče a děti venku? * *Označte jen jednu elipsu.*

- Ano pokud ano jaké ?
- Ne

22. Co, dle vašeho názoru, chybí na školní zahradě MŠ, kterou navštěvuje vaše dítě?(max. 5 odpovědi) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Pískoviště
- Houpadla
- Kolotoč
- Průlezky
- Dostatek hraček na písek
- Kola, odrážedla, tříkolky
- Dopravní hřiště
- Bazén
- Trampolína
- Dostatek stínu
- Zeleň
- Záhony na pěstování zeleniny
- Venkovní altán
- Ohniště
- Jiné: _____

Používá technologii

Příloha č. 4

Návrhy na realizaci pobytu venku

Vesmírné kameny

Co sleduje učitel:

Děti se seznamují s vesmírem. Povídají si o planetách v naší sluneční soustavě. Snaží se vytvořit vlastní vesmír. Děti vymýšlí různé názvy fiktivních planet a rozvíjejí svou představivost. Procvičují prostorovou orientaci a jemnou motoriku.

Motivace:

Na školní zahradě se nám objevil záhadný kámen. Uvnitř kamene je vzkaz: Ahoj pozemšťane, letěl jsem k tobě až z dalekého vesmíru. Hledám svou planetu, ale zapomněl jsem, jak se jmenuje a kde je. Prosím pomoz mi. Vytvoř několik vesmírů pomocí kamenů a planety v nich pojmenuj. V noci přiletím a pokusím se tu svou naleznout. Děkuji

Váš Marťánek

Postup:

Na vycházkách s dětmi sbíráme různé kameny, co se nám zalíbí a nosíme si je do školky. Tyto kameny můžeme i nabarvit. Na chodník či vyasfaltovanou plochu nakreslíme několik kružnic jako oběžnou dráhu planet. Na kružnici umístíme kámen a planetu pojmenujeme. Každá kružnice (oběžná dráha) patří ke své planetě. Tak vytvoříme několik různých vesmírů. Ve vesmíru se mohou vyskytovat i cizí tělesa (listy, drobné květy).

Organizace:

věk dětí: 4,5-6 let, počet dětí: 12, počet pedagogů: 1

Pomůcky:

Kameny, štětce, barvy, křída

Rizika:

Nedostatečná motivace a nepochopení

Dbát na to, aby po sobě děti kameny neházely

Obměna:

Téma můžeme rozpracovat i tak, že budeme ke každé planetě vymýšlet její obyvatele a tvořit mapy planet.

Hmatový chodníček

Co sleduje učitel:

Děti pozorují přírodu a naučí se rozlišovat stromy a jejich plody (jírovec, dub, buk, ořech, žalud, kaštan, bukvice, smrk, borovice)Rozvíjí u dětí jemnou motoriku a procvičuje hmat.

Motivace:

Do školky nám přišel dopis od lesního pána a tam se píše:

Byl jednou jeden skřítek, co jsem jmenoval Kryštofíno. Žil v lese kousek od obřího pařezu, kterému vládl zlý skřet Pařezíno. Jednou byl Kryštofíno u potůčku v lese a potkal tam vílu Stebenku. Okamžitě se do ní zamiloval a chtěl si jí vzít za ženu a ona jeho za muže. Jenže když se to dozvěděl skřet Pařezíno , který o Stebenku také usiloval, poslal do širokého okolí hroznou mlhu. Stebenku uvěznil na druhé straně lesa, aby se k ní Kryštofíno už nikdy nedostal. Jediná šance, aby se mohl Kryštofíno k Stebence dostat, je vystavit přes mlhu speciální chodník. Tento chodník musí být pouze z toho, co můžeme najít v lese, na louce či na poli. Pomůžete mu děti ??

Postup:

Zpočátku se spolu vydáme do parku a do lesa. Budeme pozorovat stromy a sbírat jejich plody, mech a klacíky. Pokud cestou někde uvidíme kukuřici, sebereme jí také. Děti sbírají různé plody podzimu a přírodniny. Pomocí klacíků si vyznačí cestičku jako koleje. Tu postupně zaplňují přírodninami za sebou. Můžou použít i jehličí, mech, trávu, šišky, žaludy, kaštany, bukvice. Postupně nám vzniká hmatový chodník. Přírodniny nesmícháváme. Délka chodníčku závisí pouze na prostoru, kde chodník vytváříme, a na množství přírodnin, které máme. Ohraničíme začátek a konec hmatového chodníku. Před tím, než děti pustíme na hmatový chodník, musíme je seznámit se vším, co je v hmatovém chodníku čeká. Mohou si to předtím osahat a prohlédnout. Děti procházejí po hmatovém

chodníku bosy. Mohou mít i zavřené oči a poznávat pomocí chodidel, po čem se pohybují. Obměnou může být lezení po vše čtyřech, kde zapojují jak nohy, tak ruce.

Organizace:

věk dětí : 3 – 6let, počet dětí: 20, počet pedagogů : 2

Děti při sběru rozdělíme na čtyři skupinky po pěti dětech

Pomůcky:

Batůžek či taška na sběr přírodnin

Rizika:

Poranění při chůzi na boso o jehličí či ostrou šišku v hmatovém chodníku

Pozor, aby nám děti přírodniny nejedly

Opatrnost musíme věnovat i zvířecím výkalům, odpadkům atd. (učitel projde terén)

Indiánská vesnice

Co sleduje učitel:

Děti se seznamují s jinou kulturou. Učí se toleranci a spolupráci. Seznamují se s malou pilkou, kterou mohou používat při práci. Pracují konstruktivně podle předchozího miniaturního návrhu.

Motivace:

Daleko v Severní Americe žijí indiáni. A já vám o nich řeknu báseň :

Indiáni ti se mají,

celý den si jenom hrají.

Na koně si naskočí,

prérii to profrčí.

Pojďte děti s námi,

podívat se na indiány.

Učitelka náčelnice, dá vám pokyn veliký,

na zahradě postavíte indiánskou vesnici. (Lenka Děkány)

Znáte děti indiány? Víte, kde bydlí? Povídáme si s dětmi a ukazujeme si různé obrázky na dané téma.

Postup:

Nejprve si děti pomocí klacíku a kousků látek vyrobí ve třídě miniaturu indiánské vesnice. Poté budeme v okolí hledat dlouhé klacky či větve vhodné pro stavbu indiánského stanu. Venku na zahradě pomocí pilek ořežeme větve od větviček a zkrátíme je do požadované délky. Pomocí barev nabarvíme velký kus látky, který bude sloužit jako kryt indiánského stanu. Nakonec učitel pomocí silného provazu větve sváže do tvaru indiánského stanu a pomocí dětí na stan připevníme látku. Takto nám vznikne krásný indiánský stan, ve kterém si mohou děti hrát. Stanů můžeme vyrobit více a tím na zahradě založíme indiánskou vesnici.

Organizace:

věk dětí : 4,5 – 7let, počet dětí : 24, počet pedagogů : 2

Pomůcky:

Klacíky, velké a dlouhé větve cca 1,5 m , pilky, provaz, látka, barva na textil

Rizika:

Děti by se mohly o pilku říznout

Navzájem by se mohly uhodit kládou

Pozor, aby se nám stan nezbortil na děti

Obměna:

Indiánské téma se dá probírat velmi dlouho. Děti mohou například dále venku vyrábět lapače snů. Dešťové hole. Nebo si pomocí barev a látek vytvářet indiánské oblečení.

Bylinky o víly Saturejky

Co sleduje učitel:

Děti se učí pečovat o rostliny. Vytvářejí si kladný vztah k přírodě. Pozorují změny na rostlinách. Využívají bylinky k různým účelům.

Motivace:

Víla Saturejka nás, děti, prosí o pomoc. V košíčku nám zasílá několik bylin (mátu, šalvěj, tymián, levanduli, libeček) a semena řeřichy a rukoly. Na zahradě nám zanechala nářadí, které budeme k práci potřebovat. Prosí nás o vytvoření bylinkové zahrádky na naší zahradě, aby sem přilákala vzácné včely a motýly.

Postup:

Na školní zahradě s dětmi vybudujeme malý bylinkový záhon. Pomocí motyček a rýčů. Půdu odplevelíme. Do části záhonu děti nasejí semena bylinek. Do zbytku záhonu přesázíme bylinky, co nám Saturejka poslala. Děti bylinky pravidelně zalévají a pozorují, jak rostou. Některé můžeme společně ochutnávat a poté definovat jejich chuť. Opakujeme názvy bylinek. Až se nám bylinky rozrostou, můžeme je sklízet a sušit a poté dále využívat. Bylinky můžeme oddělovat kamínky a tím mezi nimi tvořit chodníčky.

Organizace:

věk dětí : 3 – 6let, počet dětí : 22, počet pedagogů : 2

kolektivní práce

Pomůcky:

Semena bylin, rostlinky bylin dle vlastního výběru, motyčka, konvice na vodu

Rizika:

1. Dbát opatrnosti při práci motyčkou
2. Ze semen nám nic nevzejde, byliny zajdou

Mandala z listí a přírodnin

Co sleduje učitel:

Děti poznávají různé druhy stromů. Sledují, jaký tvar má jejich listí. Pozorují barvy listí i jeho odlišnosti. Mohou sbírat a rozlišovat plody pod stromy. Opakují barvy.

Motivace:

Milé děti v nedalekém parku se panu malířovi popletly stromy. Teď si neví rady, jak dál při svých obrazech. Každá skupinka si vybere jeden strom podle obrázku a na vycházce se ho pokusí najít. Pod stromem musíme sesbírat listí a plody, co najdeme. Plody a listí pojmenujeme a skupinkách na chodníku, zahradě či trávě vytvoříme úchvatné zámecké obrazy pro princezny.

Postup:

Děti na procházce po skupinách hledají podle obrázků stromy. Porovnávají mezi sebou listy a určují jejich barvy. Do připravených papírových tašek sbírá každá skupina listy a plody. Pokud je zde prostor vyrobí obrazy přímo na místě a nemusí nikam nic nosit. Děti ve skupině se dohodnou, jaký obraz z přírodnin vyrobí na velkou výstavu (zvíře, věc).

Organizace:

věk dětí: 2,5 – 5let, počet dětí: 16, počet pedagogů: 2

Děti jsou rozděleny na 4 skupiny po 4 dětech

Pomůcky:

Papírová taška na sběr listí, přírodnin

Rizika:

3. Pokud budou listy hodně vlhké, mohly by se na tašku lepit
4. Dohlédnout, aby spolupracovala celá skupina
5. Opatrnost musíme věnovat i zvířecím výkalům, odpadkům atd. (učitel projde terén)

Skoky do listí aneb obrova peřina

Co sleduje učitel:

Děti se navzájem povzbuzují. Povzbuzujeme vzájemnou spolupráci mezi dětmi. Procvičují jemnou a hrubou motoriku. Užívají si radosti, že mohou prožívat nová dobrodružství a prožívat všemi smysly.

Motivace:

Dnes si milé děti uspořádáme obří skoky. Jednou totiž žil obr, co se jmenoval Podzimek. Nejraději měl podzim, protože na podzim se vždy sešli všichni obři z okolí a uspořádali si skoky do peřiny. A ta peřina byla plná nádherně barevného listí. A pak si udělali peřinovou bouři a listí létalo všude kolem. A nakonec měli úplně prázdné peřinky. A tak nám tady obr Podzimek poslal svou peřinu s prosbou, abychom mu jí naplnili. Ale nejprve musíme sesbírat listí z okolí na jednu velkou hromadu. A skoky do listí si také vyzkoušet.

Postup:

Na vytyčené ploše v parku, lese či školní zahradě děti nahromadí co největší množství listí. Plochu nejprve vyčistíme od šišek, klacků, kamení. Děti v okolí hrabou listí hráběmi a vozí v kolečku nebo nahrabávají pomocí klacíku a nosí v rukou. Za pomoci všech vytvoříme obří hromadu, do které následně můžeme skákat. Děti skáčí po jednom. Když dítě skočí, ostatní se sesypou a hromadu znovu rovnají. Nakonec listí nastrkáme do povlaku od peřiny a pošleme ho obrovi.

Organizace:

věk dětí: 3 – 5let, počet dětí: 14, počet pedagogů: 2

Pomůcky:

Vlastní ruce, případně hrábě, zahradní kolečka, povlak na peřinu

Rizika:

6. Při házení listí může dětem vletět do oka cizí těleso
7. Pozor na plochu, kde děti budou skákat, aby se nenarazily
8. Dodržování rozestupů při skákání a dostatečně velké hromady listí
9. Opatrnost musíme věnovat i zvířecím výkalům, odpadkům atd. (učitel projde terén)

Obměna:

Zpestřením této aktivity by mohla být bouře z listů. Děti by nahrabané listů házely nad sebe a pozorovaly, jak létá.

Pavoučí síť

Co sleduje učitel:

Děti rozvíjí jemnou motoriku. Zdokonalují koordinaci ruky a oka. Rozvíjí svou fantazii a představivost. Zjistí, čím se živí pavouci.

Motivace:

Dnes k nám do třídy dorazil dopis od paní pavoučice a píše se v něm: Ahoj kamarádi, stala se mi nemilá věc. Vítr mi potrhala pavoučí síť na plotu vaší mateřské školy. A teď nemám do čeho chytat svou potravu, jako jsou mušky, mouchy, komáři atd. Prosím pomůžete mi obnovit mé síť? Zde vám posílám klubíčka, co jsem celý den spřádala, a prosím vás o pomoc. Pomůžete mi?

Postup:

Děti si rozdělí různé části plotu. Paní učitelka jim na plot naváže kus vlny od pavoučice a děti se snaží vytvořit pavoučí síť či jiný obrazec. Proplétají vlnu různě mezi pletivem a tím vznikají pastě na komáry.

Organizace:

věk dětí : 5-7 let, počet dětí: 16, počet pedagogů: 2

samostatná práce

Pomůcky:

Nůžky a klubíčka s vlnou.

Rizika:

Vlna se může trhat, pokud děti více zatáhnou

Pro některé děti je tento úkol velmi obtížný a je třeba dopomoc

Děti nepochopí zadání úkolu

Labyrint ve sněhu

Co sleduje učitel:

Děti spolupracují. Učí se zacházet s hrablem na sněh. Trénují orientaci v prostoru, pravolevou orientaci. Procvičujeme barvy.

Motivace:

Včera v noci byla nad tímto územím spatřena tajemná hvězda. Její polovina byla modrozelená a druhá červenožlutá. Viděl jste jí někdo? A víte, co se sní stalo? Rozpadla se, na několik kousků někde tady v našem labyrintu. Zde zanechala krátery v jednotlivých barvách. Vaším úkolem bude úlomky hvězdy vrátit do jejich kráterů a tím zachránit toto území před zničením.

Postup:

Pomocí hrabla na velké zasněžené ploše (hřiště, zahrada, park) budujeme cestičky. Obrazce mohou být různého tvaru. My zvolíme kruh, který budeme cestičkami propojovat. Tím nám vznikne zajímavý obrazec, ve kterém můžeme probíhat a využívat různých cest. Nebo si zahrát na honěnou. Případně umístíme kostky různých barev a rozdělíme děti do skupin. Každá skupina sbírá určitou barvu kostek a nosí ji do svého kráteru. V kráteru je vlajka stejné barvy.

Organizace:

věk dětí: 3 – 4,5let, počet dětí: 14, počet pedagogů: 2

Děti jsou rozděleny na 2 skupiny po 7

Pomůcky:

Hrabla na sněh, barevné plastové kostky,

Rizika:

Děti by se při hledání kostiček mohly srazit

Plastové kostky rozšlápnu či zahrabou pod sněh

Dbát na bezpečnost při práci s hrablem

Nepochopí zadání úkolu, nezvládnou nové pojmy jako kráter, úlomek

Na zamrzlé kaluži

Co sleduje učitel:

Děti sledují a určují skupenství vody. Učí se pohybovat na ledu. Rozvíjí svou koordinaci. Seznamují se s bezpečností na ledové ploše. Zkoumají vlastnosti ledu. Pochopení pojmu délka a šířka.

Motivace:

Dnes se děti zaměříme na vyhledávání stop po obřím sněžném muži. Jeho stopy mají různou velikost. My se je pokusíme najít po cestě na vycházce. Stopy musíme přeměřit a na dvou největších kalužích uspořádat klouzavé hrátky.

Postup:

Na procházkách sledujeme, kde se nachází velké i malé kaluže. Velikosti kaluží porovnáváme a přeměřujeme. Děti nejprve seznamujeme s tvrdostí ledu. Pokoušíme se s dětmi dupnout na kaluž, zda praskne. Zkoumáme úlomky ledu, pokud kaluž praskne. Potom zkusíme opatrnou chůzi na ledu. Když chůzi zvládneme, můžeme se začít klouzat.

Organizace:

věk dětí: 2,5 – 4let, počet dětí: 15, počet pedagogů: 2

Pomůcky:

Metr, papír a tužka

Rizika:

Hrozí úraz při uklouznutí na ledu

Sražení dětí při klouzání

Propadnutí kaluže a namočení dětí

Obměna:

Hledání zubů sněžného muže (rampouchy) a hry s rampouchy

Krtkova dráha

Co sleduje učitel:

Koordinaci dětí po zvýšeném terénu. Rozvoj hrubé motoriky u dětí. Dozvídají se o životě krtka. Děti si všímají zmrzlé země a uvědomují si změny přírody, když mrzne.

Motivace:

Teď vám děti povím básničku o Krtkovi:

Krtek staví metro,
aby myším nic neuteklo.

Hrabe řádně tunely,
na povrchu dělá výmoly.(Lenka Děkány)

A teď se spolu půjdeme na ty výmoly podívat. Víte jak se jim říká? A protože nám krásně zmrzly, zkusíme se po nich projít. Musíte ovšem chodit jenom po krtičinách, aby jste myšky v tunelu nerušili.

Postup:

Na zahradě či poli sledujeme, kde nám řádí krtek. Pokud nalezneme hodně krtičin, vytvoříme z nich překážkovou dráhu. Aktivitu provádíme na zamrzlé krtičině. Děti chodí postupně po krtičinách a nesmí se dotýkat země. Mohou se navzájem zdravít, poskakovat, honit se.

Organizace:

věk dětí : 2,5- 4,5let, počet dětí : 16, počet pedagogů : 2

Pomůcky:

žádné

Rizika:

Děti mohou upadnout a uhdit se

Barevné čarování ve sněhu

Co učitel sleduje:

Děti opakují barvy. Procvičují jemnou motoriku. Seznamují se s experimentem v podobě míchání barev. Sledují, co dělá voda se sněhem. Pracují podle své představivosti.

Motivace:

Zahrajeme si na kouzelníky a očarujeme vodu. Přišel barevný dopis od Kouzelníka

Barvíře: Vezmi malou lahvičku, pak obarvi vodičku.

Třepej, míchej, nevylej!

Obleč bundu, botičky, ať jsi venku celičký.

Tou kouzelnou vodičkou, ozdob zahradu celičkou.(Lenka Děkány)

Postup:

Děti ve třídě pomocí učitelky smíchají do lahví potravinářskou barvu s vodou. Láhev uzavřou a promíchají. Dětem můžeme dát průhledné brýle a plášť. Potom, co se voda obarví, udělá učitelka nahřátou jehlou do víčka lahve díрку. Lahve vezmeme ven na sněh. Nejprve si zopakujeme barvy, jaké v lahvi máme. Každé dítě si vybere jednu lahev. Děti si stoupnou před čistý sněh v dostatečném rozestupu. Zmáčknutím lahve stříkají obarvenou vodu na sněh a vytvářejí různé obrazce.

Organizace:

věk dětí: 2,5 – 4 let, počet dětí: 12, počet pedagogů: 2

Pomůcky:

Plastové láhve 0,5l s víčkem, jehla, zapalovač, voda, potravinářské barvy

Rizika:

Děti by si mohly stříknout barvu do očí

Hrozí velké ušpinění, lahev nepůjde dětem dostatečně zmáčknout

Příloha č. 5

Na zamrzlé kaluži

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Krtkova dráha

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Labyrint ve sněhu

Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Barevné čarování

Obrázek č. 7

Obrázek č. 8

Hmatový chodníček

Obrázek č. 9

Obrázek č. 10

Obrázek č. 11

Indiánská vesnice

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Mandala z listí a přírodnin

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15

Skoky do listí aneb obrova peřina

Obrázek č. 16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Pavoučí síť

Obrázek č. 19

Obrázek č. 21

Obrázek č. 20